

DASCĂLII NOSTRI

Coordonatori

POMPILIA HERMAN

MIHAELA POPESCU

DASCĂLII NOŞTRI

**Editura Casa Corpului Didactic Cluj
Cluj-Napoca 2017**

Coordonatori: Pompilia Herman, Mihaela Popescu

**Coperta și grafică: profesor Roxana Salanță, Liceul de Arte Vizuale
“Romulus Ladea” Cluj-Napoca**

ISBN 978-973-8210-99-8

Editura Casa Corpului Didactic Cluj
Str. Septimiu Albini nr. 91,
400457 Cluj-Napoca

Tel/fax: 0264 593945
e-mail: ccd@ccdcluj.ro
<http://www.ccdcluj.ro>

Responsabilitatea conținutului revine în exclusivitate autorilor.

Prefață

„Să ţii în palmă sufletul unui copil este, cu siguranţă un privilegiu. Să fii important în viaţa unui copil, este poate un dar divin” – J.J. Rousseau

Misiunea cadrelor didactice este înaltă, nobilă. Învățătorii și profesorii transmit generațiilor de tineri, în mod organizat și planificat, valorile culturale create de generațiile trecute, le îndrumă primii pași în vastul domeniu al științelor, veghează asupra formării personalității lor, asupra orientării lor școlare și profesionale.

Cu toții ne reamintim din anii de școală de acei profesori, care și-au pus – într-un fel sau altul – amprenta asupra formării noastre.

Elevi, îndrumați de profesori documentariști, responsabili CDI, directori, cadre didactice, bibliotecari din instituțiile de învățământ unde există CDI au realizat o muncă de cercetare despre personalitatea aleasă, figură reprezentativă pentru unitatea de învățământ, în urma căreia au realizat materialul prezentat în această publicație.

Centrul de documentare și informare “fiind o structură infodocumentară modernă, un centru de resurse pluridisciplinare și multimedia, care oferă beneficiarilor un spațiu de formare, de comunicare, de informare și de exploatare a fondului documentar și a tehnologiilor informației și comunicării în educație, un loc de cultură, deschidere, întâlnire și integrare”(art.6/OM 5556/7 oct.2011), este locul unde această cercetare documentară și muncă exploratorie s-a realizat.

Publicația este rezultatul cercetărilor documentare despre dascăli reprezentativi din unități de învățământ din județul Cluj unde există Centre de Documentare și Informare.

Publicația dorește să pună în valoarea contribuția adusă de cadrele didactice omagiate în lucrările prezentate, la dezvoltarea și creșterea prestigiului învățământului clujean.

Pompilia Herman
profesor metodist Casa Corpului Didactic Cluj

Laudă dascălilor noștri

dr. Mihaela Popescu

Director Casa Corpului Didactic Cluj

Una dintre cele mai frumoase evocări ale unui dascăl român este aceea a scriitorului Mihail Sadoveanu, care ne povestește despre învățătorul său, Mihai Busuioc, de la Școala din Vatra Pașcanilor: „... și ne-o da această învățătură nu pentru că trebuia și pentru că i se plătea, dar pentru că avea un prinos de bunătate în el și pentru că în acest suflet era ceva din credință, din curățenia unui apostol“. Astfel era domnul Trandafir și ca dânsul au fost mii de dascăli români care au adus lumină în sufletul și în mintea copiilor pe care i-au îndrumat.

Fiecare dintre noi purtăm în suflet icoana unui dascăl drag, un om care, prin valorile morale pe care ni le-a sădit, și-a pus amprenta pe destinul nostru. Nu ne-a impresionat atât prin cunoștințele sale, cât prin sufletul său generos, care se oglindea în fiecare gest adresat învățățelor săi. Și cât de bine ar fi dacă, aflați la o răscrucă a vieții, am asculta de glasul copilului din noi care ne șoptește: „acum doamna învățătoare ar fi zis...“, „cu asta domnul învățător ar fi făcut...“ sau „dintre toate acestea domnul profesor ar fi ales...“!

Suflet smerit și bun, dascălul se împarte pe sine la toate perechile de ochi care îl privesc și care aşteaptă un semn – de cele mai multe ori un zâmbet. Magia poate începe. Și simțim cum ne cresc încet, încet, rădăcini care se înfig în solul copilăriei cu hotărâre. De aici ne vom trage seva care ne va ține neînfrântă în fața tuturor furtunilor vieții. Pentru că dascălul nostru ne-a învățat cum să facem asta. În raniță cu care ne trimite în marea călătorie a vieții avem tot ce ne trebuie: credință, patriotism, dreptate, adevăr, curaj și, nu în ultimul rând, omenie. Semințele rodesc și se aude cum cresc: „Un gând de puternică vară, un cer de înaltă lumină, s-ascunde în fieștecăre din ele, când dorm“¹.

Nu sunt cuvinte îndeajuns de răsunătoare care să le mulțumească pe deplin acestor oameni care au plămădit oameni. Să le fie calea printre stele luminată și să ne privească zâmbind mulțumiți că le împlinim visele!

¹ Lucian Blaga, *Mirabilă sămânță*, din volumul Poezii, Editura Minerva, București, 1981.

CDI – o poartă deschisă spre cultură

Profesor documentarist Mihaela TURCU
Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Cluj-Napoca

Cultura și educația reprezintă două domenii ce interferează, fie că privim această relație din perspectiva educației care favorizează accesul la cultură, fie că privim din perspectiva culturii ca modalitate de educație a tinerei generații. Accesul la cultură nu mai este atât de dificil pentru generația actuală, grație tehnologiei cu care este extrem de familiarizată chiar de la o vîrstă fragedă. Adevărata problemă este calitatea multora dintre produsele culturale care le sunt oferite elevilor, capacitatea acestora de a discerne între valoare și kitsch, de a-și căuta repere culturale sau modele în adevăratul sens al cuvântului.

Școala rămâne și de această dată principalul factor modelator în formarea unor competențe culturale în rândul educabililor. Educația gustului estetic, educația pentru valori culturale pot fi întregite prin strategii didactice menite să dezvolte competențe transversale necesare pentru crearea unei identități culturale proprii. Prin misiunea culturală, structurile infodocumentare existente în unitățile școlare (bibliotecile sau structurile mai moderne, de tipul CDI) desfășoară permanent acțiuni cu caracter cultural orientate înspre valori ale patrimoniului cultural local sau național. Profesorul documentarist, documentaristul sau bibliotecarul, după caz, organizează permanent activități culturale specifice (prilejuite de diferite evenimente), de la simple animații de lectură la activități audio-video și mass-media, expoziții, vizite și întâlniri tematice, debateri, proiecte de valorizare a patrimoniului și a potențialului cultural, parteneriate, schimburi culturale etc. (Art.32, alin. b).² Elevii implicați în proiecte extracurriculare de acest tip au șansa să descopere spații nonformale de cultură, artiști și opere de mare valoare și, poate cel mai important, dobândesc competențe necesare pentru a discerne între original și *forme fără fond*, cum ar spune T. Maiorescu, între autentic și *imitație*, în limbajul lui M. Kogălniceanu. Ei își formează astfel deprinderile unui *consum* cultural de calitate, utilizabil pe tot parcursul vieții.

În activitatea de formator și coordonator de cerc metodic al profesorilor documentariști și al responsabililor CDI din județul Cluj din ultimii ani am descoperit interesul foarte crescut pentru proiecte de valorificare a patrimoniului cultural sub toate formele sale. Elevii din mediul rural sunt preocupați de cercetarea și valorificarea culturii locale (case memoriale, muzee, tradiții și obiceiuri specifice, personalități marcante-scriitori, artiști, dascăli de renume etc.), iar cei din mediul urban se îndreaptă mai ales înspre spații încărcate de istorie și de cultură sau spre instituții abilitate să promoveze specificul cultural al zonei. Workshop-urile din cadrul acestor activități de formare au arătat tuturor factorilor implicați posibilități multiple de a diversifica tipologia în acest sens, disponibilitatea de a crește numărul parteneriatelor (ONG-uri, instituții de stat, fundații etc.) și modalități concrete de creștere a interesului elevilor și a părinților acestora de la un an la altul în favoarea culturii. Se creează astfel contextul potrivit pentru valorificarea moștenirilor culturale, pentru rememorarea trecutului, se consolidează valori morale fundamentale și, evident, se creează premisele unor viitori adulți cu atitudine proactivă față de cultură și capacitatea de a discerne între cultură și non-cultură.

² Regulamentul din 7 octombrie 2011 de organizare și funcționare a bibliotecilor școlare și a centrelor de documentare și informare

Dascăl minunat, îți mulțumim!

Au trecut 27 de ani și încă imi aduc aminte de dumneavastră, doamna profesoară Șomfălean Liliana, la fel ca și în prima zi..... prima oră de limba franceză din clasa a III-a.....cum aş putea să uit vreodată a fost ora care mi- a schimbat viața și determinat și pe mine să devin profesor de limba franceză. Da, doamnă profesoară dumneavastră sunteți motivul pentru care eu am ales această meserie. Citind documentul despre dumneavastră, scris de echipa de la Liceul Teoretic ”Mihai Eminescu” m - am regăsit în minunatele rânduri și am fost cuprinsă de o emoție atât de puternică încât mi- au dat lacrimile....nu știu dacă aş putea găsi cuvintele potrivite prin care să exprim felul în care mi- ați marcat viața.

Îmi aduc aminte de prima oară cand ați intrat în clasa, de primul cuvânt scris pe tablă în limba franceză și de felul dumneavastră de a fi, aşa cum îl percepeam eu la vîrstă de 8 anișori....și am fost fascinată. Ajungând acasă i-am spus mamei mele că eu vreau să fiu ca și doamna profesoară care ne învață franceza.....și aşa a început totul.

Sunteți ”binecuvantată de Zeul Educației”, ca să o citez pe doamna profesoara Olimpia Barbul, fiind un exemplu inspirațional pentru noi toți, elevi și profesori deopotrivă, contribuind la modelarea sufletelor și destinelor a sute de elevi.....lucru ce nu poate fi cuprins în cuvinte și care dăinuie pe veșnicie.

Ați fost profesorul făcut pentru sufletul elevilor, profesorul care își punea sufletul pe tavă cu fiecare lecție de limba franceză.

Nu am avut ocazia să vă mulțumesc niciodată, dar se pare că viața mi- a dăruit șansa ca prin intermediul acestor rânduri simple să vă mulțumesc pentru tot!

Delia Sabou, eleva dumneavastră

LILIANA ȘOMFĂLEAN,
un model pentru elevii și colegii săi

Motto: *Ei te privesc și așteaptă, inspiri preluând din energia și atmosfera care persistă în sala de clasă, iar apoi expiri și te eliberezi de tot ce te frământă, de ciclicitatea vieții, de problemele cotidiene. Zâmbești, ești doar tu și ei, iar timp de 50 de minute îi vei face să se desprindă de realitate.*

Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” datează, ca instituție de învățământ, din anul 1896 (Școala „Mihai Eminescu”), de pe vremea monarhiei dualiste, deși la început nu purta acest nume. La început a fost școală civilă maghiară de fete, întrucât învățământul din acea epocă nu permitea existența școlilor mixte. Locația inițială a fost în clădirea de pe strada M. Kogălniceanu nr 9, unde se află acum Colegiul Național „Emil Racoviță”, Cluj-Napoca. După Marea Unire din 1918, școala a fost preluată de statul român și a rămas școală civilă de fete până în 1923, când a devenit școală secundară gradul I și II cu 4 clase. Din septembrie 1926 locația este destinată Gimnaziului de băieți „C. Anghelescu” și Seminarului Pedagogic Universitar, iar școala se mută și funcționează în localul liceului de fete Regina Maria din parc, unde acum se află Universitatea. Școala devine, în ianuarie 1929, liceu de fete de tip C cu 7 clase, iar în același an, în septembrie, se mută pe Calea Victoriei, nr. 83/ str. Armata Roșie 38, azi B-dul 21 Decembrie 1989, în localul propriu, cumpărat din fondurile comitetului de părinți și din bani împrumutați de la banca Albina. În decembrie 1929 Ministerul Învatamântului plătește acest local cu 2 milioane de lei.

Un eveniment deosebit ce oglindește statutul pe care îl avea școala în acea vreme este vizita pe care Alteța Sa Principesa Ileana a făcut-o în 1 iunie 1929 și pe 8 decembrie 1930. Ca urmare a acestor vizite, între anii 1929-1940 școala s-a numit Principesa Ileana. După Dictatul de la Viena, în perioada 1940-1944, Liceul Principesa Ileana devine școală teologică romano-catolică. În partea stângă a fațadei începe construirea unei capele și unele săli de clasă au fost transformate în locuințe pentru profesorii călugări.

Din 1990, funcționează ca Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” cu secție bilingvă franceză-română și secție clasică, datorită eforturilor colectivului format din prof. Liliana Șomfălean, prof. Monica Nicorici, prof. Dana Giurgiu și mulți alții. Astăzi, școala este cunoscută mai ales pentru studiul limbilor românești în regim bilingv (franceză, spaniolă, portugheză) sau regim normal (engleză, italiană) la toate ciclurile de învățământ și se mândrește cu rezultatele deosebite de valoroase ale elevilor și dascălilor la diferite competiții locale, județene, naționale și internaționale.

Unul dintre dascălii care și-a pus amprenta într-un mod hotărâtor asupra unității noastre școlare și care este considerat, deopotrivă de colegii și foștii săi elevi, un model, este doamna profesoară de limba franceză Liliana Șomfălean, care a fost întotdeauna convinsă că școala devine pentru copil o a doua casă, iar profesorii devin exemple inspiraționale și îndrumători, ei făuresc destinul elevului și ajută la modelarea viitorului adult. Olimpia Barbul, în prezent profesoară de limba franceză la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, a numit-o pe doamna profesoară Liliana Șomfălean „binecuvântată de zeul educației”, fiind „un model de comportament altruist pentru elevi și un reper pentru noi, colegii”.

Când mi-a deschis poarta casei sale, doamna profesoară Liliana Șomfălean m-a întâmpinat cu un zâmbet cald, iar în ochi i se citeau energia și vitalitatea. Eram captivă pe scaunul din living, departe de anul 2017, putând să ascult la nesfârșit ceea ce o inspiră și a făcut-o să se îndrepte spre anumite decizii pe parcursul vieții. O femeie cu o înălțime mică din punct de vedere fizic, dar care se află la înălțime datorită realizărilor și succeselor pe care le-a avut ca dascăl cu elevii săi. Când îmi povestea despre sine, se uita pe geam, era singura ancoră care ne mai lega de prezent. A întâlnit o multitudine de copii, diferite generații, a fost profesoară, diriginte, îndrumător, coordonator: „Sunt profesoară, la pensie de aproape 10 ani, nici nu știu cum a trecut timpul acesta; am fost profesoară de la început, după ce am terminat facultatea”. Mi-a împărtășit cum și-a urmat visul și pasiunile, cu toate că la

Început a dorit să urmeze altă profesie, dorea să devină chimistă. Despre copilăria sa a relatat cu o pasiune energetică încât aveam senzația că mă aflam alături de ea în trecut: „Mă jucam de-a profesoara când eram mică, îmi făceam lista cu elevi cu nume fictive, cataloage, dădeam note; cu copiii dacă mă jucam, făceam de-a profesoara. Cred că am avut pornirea asta și înclin să cred că am fost talentată pentru această profesie”. Consideră că în primul rând familia a contribuit la formarea sa ca om, tatăl, mama și bunicul din partea mamei fiind persoanele cu rol esențial în modelarea personalității care a devenit azi, deoarece pe ceilalți buni nu i-a cunoscut. Casa în care locuiește este casa în care s-a născut, reprezentând un loc foarte important pentru ea. O dată cu trecerea ireversibilă a timpului, în viața unui om au loc transformări majore. Cu toate că trecerea timpului s-a resimțit și asupra locuinței (a suferit de-a lungul anilor diverse transformări, pentru că doamna Liliana Șomfălean a facut-o să arate aşa cum își dorește, a făcut-o să fie mult mai luminoasă și mai deschisă spre grădină, spre natură). „Bineînțeles”, îmi spuse cu o oarecare hotărâre, și a continuat să-mi împărtășească faptul că modele inspiraționale au fost și profesorii săi, profesoara de franceză, o doamnă foarte elegantă și stilată, care i-a plăcut foarte mult și și-a dorit să fie ca ea. Imaginea acesteia i-a rămas încă vie și când se afla înconjurată de științele exacte, chiar dacă nu se mai dedica atât de mult limbii franceze, făcând în liceu secție reală. Dorea să meargă pe calea științelor exacte, dar în cele din urmă s-a întors spre meseria de profesor și spre copiii care întotdeauna i-au fost dragi. Cu toate că nu are copii, are mulți nepoți pentru că „rămâne totuși o dragoste de a fi mereu printre copii, printre tineri, printre cei entuziaști”. În timpul în care a fost studentă, în anii 4-5 de facultate a făcut practică pedagogică și mereu lua note foarte bune. Trebuia să țină o lectie practică după ce asista la câteva lecții demonstrative: „De curând vorbeam cu una dintre fostele mele profesoare care predă la Facultatea de Litere și care mi-a devenit relativ prietenă, la fel ca doamna Georgeta Munteanu care era profesoară pentru pedagogie. Ea, după ce observa carnetul cu note, ne chema sau nu ne chema înăuntru să ne treacă media pentru practica pedagogică; nu chema prea multă lume înăuntru, dar la mine văzând că am un singur 9 și restul 10 pe linie, zicea să vină domnișoara aceea să văd eu cine este chiar aşa de grozavă la practică pedagogică”.

Îmi povestea că îi plăcea foarte mult să predea, știa să își dozeze materialul pedagogic, știa să organizeze lecția și pentru acest lucru consideră că trebuie să ai un talent. A făcut practică pedagogică la Liceul Teoretic „Nicolae Bălcescu” pentru limba română și pentru franceză a făcut la Colegiul Național „Emil Racoviță”. Destul de des se întâlnește la Filarmonică, la concerte, cu profesoara cu care făcea practică pedagogică la Colegiul Național „Emil Racoviță” și care era foarte Tânără pe vremea aceea, cu câțiva ani mai mare decât studenții din anul 5. și acum se văd cu mare drag la concerte și s-au mai văzut și la olimpiade, întâlniri cu profesorii. În anii 1970-1980, doamna Liliana Șomfălean a profesat la Liceul Industrial din Câmpia Turzii și făcea naveta cu trenul 47 de km. Mărturisește că a fost o perioadă foarte grea, din cauza navetei când era iarnă și era foarte frig: „acasă era frig, în tren era frig, la școală era frig”. A fost greu pentru că a avut și elevi foarte slabii, sortiți a deveni oțelari, trefilatori în combinatul siderurgic, care nu aveau niciun apetit pentru cultura și limba franceză, dar a avut și elevi extrem de buni. A avut elevi cu rezultate remarcabile la olimpiada de franceză: aproximativ șase elevi au devenit profesori de franceză, doi sunt interpreți internaționali la Comunitatea Europeană, unul locuiește la Bruxelles, iar altă persoană este cadru didactic la Facultatea de Litere, secția de Limbi moderne aplicate, fiind și traducătoare și interpretă foarte bună la Bruxelles. Este tare mândră că a avut și elevi extraordinari, majoritatea sunt foarte realizați în diverse meserii (ingineri, în domeniul IT). Un astfel de exemplu este Ciprian care a făcut automatizări și care desfășoară activități în acest domeniu și în relații cu diverse întreprinderi.

Nostalgică parcă, afirmă că perioada în care a profesat nu a fost deloc ușoară. A fost o perioadă grea, dar și interesantă, deoarece a avut colegi buni, cu unii dintre ei se vede și acum. Însă nu a fost ușor, uneori pleca dimineața și venea seara târziu pentru că nu întotdeauna reușea să termine programul până la ora 14 când pleca ultimul tren. De atunci și până seara la 20 nu mai avea alt tren. Uneori se întâmpla să aibă și ore la seral, ajungând foarte târziu acasă. „Viața de navestist este destul

de simpatică, adaugă ea, erau erau foarte mulți colegi profesori din Cluj care făceau naveta și erau o trupă veselă”.

Domnul profesor Valer Ciurdăreanu o cunoaște din anii 1975-1980 când dânsul a participat la activități metodice (cercul profesorilor de limba franceză), unde a învățat multe de la cea pe care o consideră un profesor și un om deosebit. Din anul 1990, când s-a reînființat Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” cu secție de franceză, au fost colegi până când dânsa s-a pensionat: „A activat și la Centrul Cultural Francez susținând cursuri și s-a implicat în tot ce era limba franceză, organiza și prezentări de carte (prezenta tot ce era franceză), s-a implicat pe vremuri și la organizarea olimpiadelor de franceză. A fost decorată de către Ambasada și Statul Francez (Paris), a tradus unele cărți, a publicat și publică articole în revistele culturale ale Clujului. Cu dânsa discutai strict despre franceză, îți spunea în față ce avea de zis, era un om franc”.

Doamna profesoară Olimpia Barbul consideră că „locul nostru de muncă este locul în care ne simțim foarte bine dacă ne place meseria și dacă avem colegi cu care să empatizăm. E nevoie de aceste două elemente pentru a ne asigura confortul mental și psihic”. A avut bucuria de a experimenta toate acestea alături de colegii săi în Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, dar mărturisește că cea mai complexă dintre experiențe a avut-o în perioada în care a lucrat cu doamna profesoară Liliana Șomfălean: „Am văzut cu ochii mei, din afară, ce complexă poate fi munca de profesor. Am înțeles că trebuie să stăpânești indiscutabil materia pe care o predai și că ești purtătorul unor valori care se constituie mai târziu în bagajul de cunoștințe al elevilor”.

Profesorul construiește împreună cu tinerii viitoarea lor personalitate. Orele se transformă prin felul de a fi al profesorului în momente plăcute, de colaborare. Elevii descoperă lucruri noi legate de tema lecției, glumesc, se joacă cu toate cuvintele și caută elemente de cultură. Profesoara Daniela Ghiță ne-a povestit despre doamna Liliana Șomfălean faptul că a fost o colegă care „totdeauna și-a ținut conștiincios, cu mare seriozitate și cu înțelepciune orele de franceză, i-a învățat pe copii și gramatica limbii franceze, dar i-a învățat și elemente de cultură și civilizație, toate valorificate de elevi în examene de DELF, și nu dădeau acest examen că aşa spunea profesoara, ci pentru că ei considerau că sunt atât de bine pregătiți încât merită această activitate. Ca profesor la clasa mea mereu lucra foarte bine, întodeuna a avut o relație bună cu dirigintele și mai ales a știut să descrie clasa de elevi și critic, dar și elogiativ”.

În timpul în care a predat, doamna Liliana Șomfălean, s-a descris ca fiind o profesoară destul de aspiră ce nu dorea ca elevii să plece de la școală fără să învețe ceva și a mers pe ideea că inițial aceștia au venit la „Eminescu” pentru că erau și ei pasionați de limba franceză. Ne-a mărtusit că se observau, cu timpul, diferențe între generații: „la Eminescu au venit elevi și nechamați, dar chiar dacă era aşa, ideea era să nu piardă timpul și să nu regrete că au fost la Liceul „Mihai Eminescu”. Uneori se mai întâlnesește cu foști elevi care îi spun amintindu-și și ei de timpurile acelea: „*Mi-ați dat note proaste, doamna profesoară, dar ați fost o profesoară căreia i-a păsat de noi și asta era important*”.

Pe lângă pasiunile inițiale, limba și cultura franceză, s-au dezvoltat și altele pe parcurs, pasiunea pentru teatru fiind și cea care a făcut-o să-și dorescă să aibă și ea o trupă de teatru în limba franceză. A participat, prima dată, la un festival de teatru de la Arad și apoi a fost încurajată în acest sens și aşa au decurs lucrurile încât „până la urmă s-au făcut vreo 11-12 ani de teatru cu trupa „Les Francofols” de la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, cu care a călătorit prin lume și a avut succese, a văzut lucruri interesante, a cunoscut oameni extraordinari: „copiii cred că au fost bucuroși că și-au îmbogățit puțin viața și au avut parte de mici aventuri pe unde am umblat”. Inițial a fost la o întâlnire a Asociației Române a profesorilor de franceză la Baia Mare, care era centrată pe întâlniri teatrale și pentru acea activitate a pregătit două spectacole mici cu elevii de la Eminescu în limba franceză, pentru că se impunea să fie în limba franceză, acolo aflând și de festivalul de la Arad: „Toată lumea a întrebat: *tu de ce nu vii la Arad?* Și zic: *Dar n-am știut!. Uite, atunci să vii, că îți trimitem responsabilul de acolo și înștiințarea, să te pregătești să vii la Arad!*”. A fost la Arad în '96 și i s-a părut un loc extraordinar, unde tinerii se puteau cunoaște cu alții tineri de vârstă lor veniți din toate părțile Europei,

dar mai ales din Canada și Maroc, fiind un festival internațional. Erau specialiști în teatru care făceau ateliere: „A fost formidabil pentru că au reușit copiii să învețe ceva!”. Ea nu era specialist, chiar și ea a putut să învețe, participând la atelierele de teatru. Acela a fost momentul care a ambiciozat-o și și-a spus că trebuie să existe o astfel de trupă și la Cluj, un oraș mare care nu avea trupă de teatru francofon. Încetul cu încetul a mai învățat în acest domeniu și a găsit copii pasionați care să dorească și ei acest lucru. I s-a părut extraordinar faptul că puteai să pleci în afara țării; cu toate că era după Revoluție și se putea pleca în străinătate, nimeni ieșise din țară și era o ocazie deosebită. „A fost foarte greu. În primul rând pentru că trebuia făcut rost de sponsori, de posibilități de a finanța aceste deplasări pentru ca familiile să nu fie nevoie să plătească enorm de mulți bani”. Cel mai mare sprijin l-a avut de la un fost elev, Ciprian, care atunci când s-au înființat magazinele Cora în România, a ajutat-o colaborând cu directorul de la Cora București: „Mi-a spus: *Trimiteți-mi repede un dosar că e prima dată când Cora se instalează în Romania și poate avem și noroc așa*”. Și aşa am reușit să plecăm în Spania, deplasare care a costat foarte mult, aşa că, datorită acelor mii de euro pe care i-am primit sponsorizare, elevii n-au avut nevoie nici măcar de bani de buzunar”. Într-un an au împachetat cadouri la Cora de Crăciun, aşa au primit alte sponsorizări. Și au mai mers acolo pentru a desfășura acest tip de activități. Părinții s-au implicat foarte mult și ei, au fost pe la firme și au căutat sponsorizări. „Bineînțeles, era greu, dar am mobilizat și elevii ca să confectionăm costumele, papucei pentru țărani din piesa cu împăratul Carol Quintul. Părinții s-au mobilizat să facă rochiile țărăncilor.” Doamna Liliana Șomfălean însăși făcea croitorie de mică, iar împreună cu copiii a confectionat costumele trupei. A făcut scenografia, a făcut până și mișcarea scenică, muzica, tot ce era nevoie pentru spectacole de succes. „A fost foarte interesant, dar a fost nevoie și de foarte multă energie”. Foarte, foarte multă energie pe care uneori i-au dat-o copiii. Scopul era în primul rând ca elevii să își perfectioneze limba franceză, pentru că a luat elevi în trupă dintre care unii erau foarte slabii la franceză. Inițial i-a luat doar pe cei buni la franceză, dar după aceea a constatat că cei foarte buni la franceză nu erau prea talentați, deși unii voiau să vină. La început a avut multe cereri, veneau peste 20 de copii, având voie maxim 15 să aibă în trupă. Niciun festival nu admitea mai mult de 15 copii în trupă și până la urmă a făcut o selecție foarte strictă bazându-se numai pe talentul lor; aşa a descoperit copiii foarte talentați, care nu știau să pronunțe bine nici cuvinte simple în limba franceză. Dar inițial le-a dat roluri secundare și încetul cu încetul s-au perfecționat. Unul dintre ei, Lucian Rad, chiar a făcut teatru și a fost actor la Teatrul de păpuși: „El până la urmă colaborează foarte bine cu Institutul Francez, face ateliere de teatru din când în când și vorbește acum franceză nemaipomenit, el care era zero la început”. Apoi, alt scop al trupei de teatru a fost ca elevii să primească puțină cultură deoarece punneau în scenă autori cunoscuți, chiar dacă nu erau clasici. A evitat clasicii pentru că a considerat că pentru ei era o dificultate prea mare. Voia doar să li se concreteze o idee despre ce se întâmplă cu literatura în general, respectiv literatura franceză în mod particular. A pus în scenă și un text al unui autor american, desigur, în limba franceză, și atunci puteau să aibă o paletă culturală destul de largă. Și apoi era important pentru ei să își deschidă mintile și spre alte zone, spre alte țări și să-și dezvolte posibilitățile de comunicare cu cei de-o vârstă cu ei. Foarte mulți dintre ei, mai ales fetele, i-au spus că erau foarte timizi și că teatrul i-a ajutat foarte mult doarece au devenit mai extroverti.

De fiecare dată spectacolele au fost foarte apreciate, elevii noștri, care au ajuns să vorbească foarte bine franțuzește, au întâlnit copii din alte țări care nu vorbeau la fel de bine franceză; deși spectacolele lor erau în limba franceză, uneori nu se putea înțelege ce se întâmplă pe scenă. Vedeau, le plăcea, era amuzant - dacă era amuzant-, dacă nu, era plin de culoare și îi impresiona chiar dacă nu înțelegeau. „În general, români, copiii din trupa noastră, erau deosebit de expansivi și imediat comunicau cu ceilalți, se jucau, îi învățau jocuri românești, jocuri copilărești ca de exemplu „*Cireșica are mere, cireșel vine și cere*” și toată lumea se aduna, se făcea până la urmă un cerc de zeci, de sute de copii care se jucau cu ei”. Spectacolele erau bune, pline de culoare, copiii erau extrem de simpatici, comunicativi, deschiși, doritori să se întâlnească cu toți și erau vorbitori de limbi străine. Vorbeau foarte bine franceză și engleză, se descurcau rapid în italiană, chiar dacă n-au învățat niciodată italiană

și atunci foarte repede reușeau să intre în relații cu ceilalți. De multe ori se gândește la spectacolele sale cu nostalgie: „Erau foarte frumoase și pictoriale, pline de fundaluri, pline de culoare, mișcare. Cel puțin, spectacolul acela *Papagalul lui Carol Quintul* a fost ca o frescă a epocii lui”. Pentru acea piesă de teatru a studiat cu copiii costumele din epoca împăratului, a făcut costumele exact ca cele din albumele în care erau prezentate. „Era chiar o prietenă a mea, cea care de ani de zile a organizat Festivalul de la Napoli, care acum face Festivalul de la Sorrento din Italia; ea atunci mi-a zis: *este ca o pictură de lume, spectacolul tău este ca o pictură de lume*. Într-adevăr, aşa a fost, mai ales când apăreau toate țărancile acolo cu toate costumele de epocă și dansau, muzica era antrenantă”. Consideră că acest spectacol, *Papagalul lui Carol Quintul*, a fost cel mai mare succes, a luat cel mai mare premiu în timpul în care se mai oferea premii. Personal, i-a plăcut *Neranțula* după Panait Istrati. I-a plăcut la fel de mult și cel făcut după poeme, deja spre vers, cu care au fost într-un turneu de o săptămână în Franța, iar de Ziua Națională a României au fost invitați o săptămână la Finistère, în Bretagne. Acolo au jucat aproximativ 9 spectacole în diferite instituții, școli și au avut un mare succes. Un alt spectacol care i-a plăcut a fost și un spectacol foarte apreciat, al cărui text a fost scris de elevi, inspirat de o publicitate de luptă antidrog: *Mara* (personajul principal începe să se drogheze din dorință de a avea performanță școlară). A fost un spectacol extrem de emoționant, considerat cel mai bun în anul acela, cu care au plecat în Maroc, la Festivalul Festivalurilor. Acest lucru însemna că era considerat cel mai bun spectacol din România. Erau extrem de încântați când citeau despre ei în ziare, simțindu-se foarte apreciați și mulțumiți că munca lor festivă era recunoscută și răsplătită. Un alt exemplu relevant este atunci când au stat o săptămână în Franța, iar ziarele locale povesteau despre copiii extraordinari din Cluj. România în acea perioadă nu era prea cunoscută și ei erau considerați realmente Ambasadori ai României. Dacă se știa despre România, se cunoșteau multe lucruri rele, nu se știa ce copii talentați are și ce performanțe pot să aibă în limba franceză. Familiile la care au stat erau uimite cât de bine se descurcau și ce copii civilizați sunt această țară.

Câștigul cel mai mare în urma acestor călătorii cu trupa de teatru a fost că elevii se întâlnesc cu diferite culturi, diverse obiceiuri și oameni noi: „Era foarte interesant și important să mergi, de exemplu, în Egipt, să mergi să vezi piramidele, să urci pe o cămilă, să te duci în Maroc, să te duci la ocean, să intri în magazinele lor tipice, prin piețele lor, să reușești să dai piept cu o civilizație. Sunt lucruri extraordinare pe care unii dintre ei nu le vor mai vedea sau... ei sunt tineri...., eu sigur nu le voi mai revedea pentru că dacă mai călătoresc, merg în altă parte ca să pot să văd și alte lucruri pe care nu le-am văzut”. Mi-a povestit, cu o strălucire aparte în ochi, că a fost în Nepal, a urcat până la 3200 m altitudine. Îmi zice: „Trebuie puțin spirit de aventură ca să dai piept cu alte civilizații, pentru că uneori poate să fie extrem de șocant, mai ales că civilizațiile sunt extrem de diferite. Nu vorbesc de Europa, europenii sunt europeni!. Când te duci la Napoli ești ca la tine acasă, chiar și în Franța. Dar când te duci în Maroc, când te duci în Egipt, e cu totul altceva și poți fi șocat! Dar e foarte important să vezi, să deschizi ochii, să compari și să apreciezi ceea ce ai tu acasă, să știi că ai lucruri extraordinare”.

Steagul României a fost mereu aborât peste tot pe unde au călătorit cu trupa de teatru, iar de multe ori se întâmpla să-l ia cu ei. O astfel de experiență a avut loc într-un an, la Brno (Cehia), și au fost cu trenul. În mod normal, mergeau cu microbuze, având o companie care i-a ajutat foarte mult, deoarece șoferii erau profesioniști și foarte iubitori de copii. Aceștia s-au împrietenit repede cu copiii și ani de-a rândul acela cu ei, mai puțin la Cairo sau în Maroc, unde au mers cu avionul. Când se aflau în tren, l-au luat și l-au fluturat pe fereastră, iar la hotelul unde au stat la Brno, era la una dintre ferestre steagul României. În Spania, au trăit același sentiment când și-au văzut steagul în seara de deschidere: „În special la seara de deschidere se întâmplă lucruri emoționante, deoarece sunt toate națiile care participă și fiecare are câte un costum popular, sau dacă nu, se face o seară culturală în care fiecare aduce câte ceva, chiar și o specialitate culinară și e foarte interesant”.

În familia sa nimeni nu face teatru, nepoții ei au preocupări relative opuse: arhitectură, medicină, arte marțiale. Toată lumea s-a mirat că ea are această pasiune. Mi-a mărturisit că în tinerețe nu a luat în calcul posibilitatea de a face teatru, cei din jur uimindu-se de alegerea făcută. O amintire

care ilustrează această lucru începe la sfârșitul ultimei ore de sport, când încă se află în liceu. Profesoara de sport i-a întrebăt pe fiecare ce doresc să facă pe viitor și a fost surprinsă de faptul că doamna Liliana Șomfălean nu urmează să se facă actriță, deși era convinsă că va urma studii în acest domeniu. Această încredere pornea de la faptul că în timpul liceului, doamna Liliana Șomfălean a pregătit și a desfășurat o multitudine de activități, organizând programe artistice ale elevilor (numite *brigade artistice*): își imaginau texte în care povestea ce se întâmplă în școală, împreună cu muzică și mișcare, creând un spectacol real. Satirizau diverse aspecte din viața de elev, pe muzică ușoară românească: „Și erau foarte haioase, foarte simpatice, îmi aminstesc că era ceva cu *ole ole, fițuicile, drăguțele!*” Aceasta a fost și maestru de ceremonii și apoi cântă: „aveam voce bună și cântam pe la serbări, recitam uneori poezii”. Mi-a împărtășit cu un zâmbet și o energie care amintea de timpul liceului faptul că a fost și „mare sportivă”, a făcut atletism și gimnastică, dar nu de performanță.

Doamna profesoară Dana Giurgiu ne-a povestit faptul că a avut trei tipuri de experiențe cu doamna Liliana Șomfălean: experiență de colegă - au fost colegi din '90 până s-a pensionat ea; pe urmă, au avut o experiență comună într-un proiect, *Lingua E* - o colaborare cu o școală din Belgia în care a trebuit să scrie un roman la două mâini: „La finalizarea romanului, noi fiind în Belgia, în vizită, să a făcut și dramatizarea, romanul fiind jucat de elevi, conduși de doamna”. A treia experiență este aceea de prietenă - în prezent încă mai sunt prietene, dar se văd mai rar: „Aș putea să o descriu în ansamblu, o experiență deosebită și am descoperit un om pe care te poți baza, un om foarte plăcut. Trupa de teatru a fost înființată de plăcere, a inițiat proiectul acesta pentru că pur și simplu era o pasiune”. O prietenie în care este prezentă și pasiunea pentru teatru, deoarece doamna profesoară Dana Giurgiu a făcut, elevă fiind, mulți ani de teatru și pe urmă în cariera sa didactică a realizat multe puneri în scenă până în '89. Consideră că „disponibilitatea pentru nou a îndemnat-o să înființeze trupa de teatru, dorința de a face ceva în plus, în afară de simpla activitate didactică din clasă”. Își amintește că nu există sală de spectacole în școală și acestea se desfășurau pe corridorul de la etajul I: „Avea talentul acela, știa ce să facă, foarte multă inventivitate pentru că făcea o treabă de profesionist, nu doar să fie făcut. După ce doamna s-a pensionat trupa de teatru a mai continuat, dar nu a mai avut aceeași anvergură. Activitatea doamnei era mai complexă decât simplu fapt că făcea teatru”.

Doamna profesoară Olimpia Barbul ne-a spus că a urmărit-o când făcea diverse activități și a admirat felul în care se purta cu elevii: „Avea grijă să le dezvolte comportamentul în societate și simțul răspunderii pentru munca pe care o aveau de făcut. Urmărea, de asemenea, să-i facă pe elevi să înțeleagă teatrul ca pe o manifestare obligatorie și necesară a spiritului. Datorită doamnei profesoare, elevii își asumau condiția de actor care joacă acasă, dar trebuie să și călătorescă, ducând valorile românești pe alte scene și obținând numeroase premii internaționale”. De care noi, astăzi, suntem foarte mândri!

„Știu că a înființat această trupă de teatru tocmai că să le demonstreze copiilor că studiul limbii franceze nu este un chin. A găsit o modalitate de a-i face să înțeleagă elemente de cultură și civilizație și nu atât pentru școală - a dus mai departe renumele școlii -, mai mult a făcut asta pentru copii, să învețe lucruri noi, să socializeze mai bine, să fie prieteni, să se susțină, să improvizeze. A combinat foarte mult teatrul cu muzica și spectacole de pantomimă. În mod fericit s-au întâlnit mai mulți elevi buni la franceză conduși de un dascăl foarte bun de franceză, pe care i-a unit nu doar legătura de tip lingvistic, de tip școlăresc, ci i-au unit până la urmă niște pasiuni. Și profesoara și elevii au format această trupă de teatru că să se simtă bine și să-și pună în scenă ideile, visurile și viziunile. Aceasta nu era o trupă de teatru pe care o faci pentru că aşa trebuie, pentru că trebuie ca o școală să aibă o trupă de teatru. Spectacolul în sine era un spectacol, foarte multă improvizare, un spectacol de dragul spectacolului; era mai degrabă un spectacol în care și se prezintau niște sentimente, decât niște personaje foarte bine delimitate. Fiecare personaj era întruchiparea unei idei” ne-a mărturisit vizibil emoționată doamna profesoară Daniela Ghiță.

Doamna profesor doctor Iulia Pop afirmă că „nimici nu știa când avea timp de toate: premii la olimpiade și concursuri ca răsplătă pentru munca asiduă, diriginte, activități la Centrul Cultural

Francez, traducător, regizor, scenograf, sunetist, actriță uneori, costumier, profesor de limba franceză de elită, un om remarcabil". A primit, alături de prof. Mariana Dragomir și prof. Horațiu Simon, distincția *Palmes académiques* („Palmele academice”), în grad de Ofițer.

La rândul său, mult mai tânără profesoară de limba română, doamna Viorelia Sabău, cea care a ales să pășească într-o oarecare măsură pe urmele doamnei Liliana Șomfălean (prin înființarea trupei de teatru în limba română a liceului - trupa *Viceversa*) a observant, din exterior, că acesta „era o profesionistă și o perfecționistă, lucra cu copiii până ieșea aşa cum dorea ea. Era o femeie extrem de dedicată, mereu făcea ceva, se implica în toate, cauta sponsori și era extrem de riguroasă”. Își aduce aminte cum îi povestea copiii că doamna Liliana Șomfălean lucrau în sala de sport cot la cot cu ei; dacă aceștia nu reușeau să interpreteze bine rolul sau nu înțelegeau ceva, se punea ea însăși în pielea personajului și interpreta ca să le arate cum trebuie interpretat. Aceștia repetau de nenumărate ori, până totul ieșea bine.

În palmaresul doamnei profesoare Liliana Șomfălean, în calitate de coordonator al trupei *Les Francofolks*, se află, ca repertoriu, în primul rând spectacole în limba franceză, aceasta reprezentând teatrul francofon pentru elevii din România în rețeaua internațională (autori ca Molière, V.Hugo, H. de Balzac, J.Romains, B Vian, J.Prevert, M. de Ghelderode, P.Istrati, M.Yourcenar, J.Verne, E.Orsenna), dar și spectacole în limba română (de exemplu, „Decebal” de M.Eminescu sau „D-l Goe” de I.L.Caragiale). Uniți de pasiunea pentru teatru, *Les Francofolks* au efectuat zeci de turnee în țări precum Maroc, Italia, Franța, Bulgaria, Egipt, Turcia, Cehia, Ungaria și Belgia, participând la festivalurile de teatru francofon de unde s-au întors de fiecare dată cu premii, dintre care amintim premiul I (Arad, 2000), premiul pentru regie (Brno, 1999), premiul special pentru poezia spectacolului (Arad, 1998), premiul I („I.L.Caragiale”, Cluj-Napoca, 2002), premiul special al juriului („Prevert”, Cluj-Napoca, 2003), premiul pentru originalitatea spectacolului (Cluj-Napoca, 2005), premiul pentru cel mai bun spectacol („Histoire de Mara”, Arad, 2006). Au organizat activitatea cultural-artistică „*Printemps théâtre*” la care au participat elevi din Cluj, Huedin, Baia Mare, Arad. Activitatea lor cuprinde și o latură de caritate, trupa susținând numeroase spectacole de binefacere în folosul orfelinatului „Buchetel”, al unor elevi din Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” și al Căminului de bătrâni din Cluj-Napoca. În anul 2006, cu ocazia zilelor scolii (8-12 mai), s-a sărbătorit și împlinirea celor 11 ani de existență a trupei, prilej cu care doamna profesoară Liliana Șomfălean a reușit să-i adune pe toți cei care de-a lungul vremii au semnat o filă din istoricul ei, existând și oaspeți veniți din Arad și Dej, în calitate de vechi colaboratori ai clujenilor.

Cam de fiecare dată, după 4 ani trupa se reînnoia. În general, domna profesoară nu era de acord ca elevii din clasa a XII-a să rămână în trupă. Rămâneau doar cei care chiar insistau și care își luau serios angajamentul că nu o să-i deranjeze în procesul școlar, în pregătirea pentru examene; doar aşa îi mai păstra pe unii dintre ei. În mod normal veneau alții noi, bobocii pe care cei mari îi luau sub aripa lor ocrotitoare. De fiecare dată înainte de repetiții (care, de regulă, aveau loc vineri seara în intervalul orar 18-20 în sala de sport a liceului), făceau și încălzire, făceau și pregătire fizică, „pentru că îți trebuie și pregătire fizică pentru a face față unui spectacol de teatru care cere dinamism”. Dorința de a face parte din trupă și de a avea rezultate cât mai bune îi mobiliza și pe cei nou-veniți.

Când o generație părăsea școala și pleca să își construiască mai departe viitorul, la facultate, tristețea îmbrățișa nu doar sălile de clasă, ci și holurile școlii: „De multe ori îmi era foarte greu să mă despart de elevi, în general de toți, dar mai ales de cei la care țineam foarte mult și era o senzație aşa... că, totuși, se termină o epocă. Mi se părea firesc, era normal și natural, aşa trebuie să se întâmpile, dar, totuși, parcă îmi părea rău că pleacă și pe unii dintre ei la care țineam foarte mult nu-i mai vedeam și chiar s-a întâmplat să nu-i mai văd niciodată!”. Pe mulți i-a mai revăzut, când au invitat-o la întâlnirile lor; pe cei care locuiesc în Cluj îi mai vede, „dar pe alții...! Au plecat dintre ei în lumea largă și nu-i mai vezi!”.

Curiozitatea de a cunoaște noii elevi ai Liceului Teoretic „Mihai Eminescu” a ajutat-o să accepte mult mai ușor despărțirea de vechia generație. „Mie mi se părea interesant contactul cu cei de

a IX-a: când veneau cei noi, să văd cum sunt, cum arată, ce au în cap, ce franceză știu, asta mai puțin, dar mă interesa uman cum se prezintau". Anii au trecut cu repeziciune, diferite generații au trecut pragul liceului, iar diferențele dintre acestea erau vizibile: „Ultimele generații au fost mai slăbuțe decât celalalte. În primele generații au venit copii foarte buni, care știau multe și care erau pasionați, puteai lucra cu ei foarte bine”.

Doamna profesoară mai ține legătura cu câțiva elevi din trupa de teatru. Pe față i-a apărut un zâmbet instinctiv, povestindu-mi o întâmplare recentă: Lucian și Liviu, foști elevi, cei care nu uită niciodată să vină de ziua ei (în decembrie), au venit cu un buchet de flori: „*Doamna profesoară, ce faceți în 25 iunie? V-am făcut program, v-am cumpărat un bilet la Andreea Bocceli*”. Deci, eu îl voi vedea pe Andreea Bocceli grație invitației lui Lucian și Liviu”. Cei doi o vizitezază acasă cel puțin de două ori pe an, de ziua ei și la stropit, de Paște. Și cu foști elevi de la Câmpia Turzii se află în relații bune, au devenit prieteni și se văd cât se poate de des.

De când este la pensie a dezvoltat mai multe pasiuni, timpul permîșându-i acest lucru: traduce și are și câteva cărți publicate de traducere din limba franceză în limba română și din română în franceză (romane, poezii). A mai colaborat și cu reviste de cultură clujene precum „România culturală”, „Tribuna”, „Steaua”. În ultimii ani se ocupă mai mult cu traducerile și predă ore de franceză la Institutul Francez cu care colaborează de aproximativ 25 de ani. Face parte din Asociația „Prietenii lui Panait Istrati” (o Asociație dublă - există una în Franța și una în România) cu care a și organizat în Cluj Colocviul „Panait Istrati” acum mulți ani. A organizat acum 2-3 ani o Seară P.Istrati când s-au împlinit 75 de ani de la moartea scriitorului, iar recent a făcut o animație de lectură publică la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din opera lui P.Istrati. Le-a povestit elevilor despre personalitatea lui.

În prezent predă ore la Institutul Francez și traduce în continuare. Cu toate că vizitarea Franței nu mai este neapărat o prioritate, păstrează încă legăturile cu prietenii francezi: „Am legături oarecum profesionale, deoarece mai țin legătură cu un poet care l-a tradus pe L.Bлага și care vine o dată pe an la Cluj, căruia eu i-am pus prima dată în mâna un volum de Blaga, deci îmi datorează mie acest fapt și îmi scrie dedicație aproape totdeauna: *Datorită acestei persoane eu traduc acum Blaga*”.

A fost una dintre persoanele din Cluj decorate de către Statul francez: „Și aici este ultima scrisoare pe care am primit-o (îmi arată scrisoarea) de la Primul-ministru al Franței, când am fost avansată în grad. Inițial am avut gradul de *chevalier* și apoi am fost *officier*. Și François Fillon era prim-ministru atunci și consider că mă onorează prin cum e scris, și apoi Scrisoare de la Ambasada Franței. Sunt lucruri care te motivează. Eu am spus că niciodată nu voi renunța la această dragoste a mea pentru limba franceză”. A predat multor elevi, a fost în multe săli de clasă, iar când am întrebăto cum s-a simțit la despărțirea de catredă, ce a simțit când s-a oprit din a mai profesa, mi-a răspuns: „A fost ceva ciudat, o dată am simțit ca un fel de bucurie, că o să pot să fac lucruri pe care nu le puteam face, pentru că eram prea prinșă în vîrtejul tuturor activităților școlare și am zis că o dată voi avea timp să fac ceea ce nu am avut timp. Și într-adevăr, acum pot să fac lucruri pe care nu puteam să le fac. Dar a fost mult mai greu după o vreme, după ce a mai trecut un timp, după ce a fost euforia aia *Ah, acum sunt liberă, pot să fac și eu multe lucruri*; pe urmă a fost destul de greu, a fost o perioadă în care a trebuit să mă acomodez cu faptul că nu mai mergeam la școală. Dar acum mi se pare firesc, e o altă epocă a vieții mele, sunt într-o altă etapă și o iau aşa cum este. Așa este viața cu etape diferite, care depind de multe și, în primul rând, depind de o vîrstă.”

Cuvinte de stimă și respect i-au transmis și foștii colegi de catedră și de școală, evidențindu-se din spusele lor personalitatea puternică, forța de muncă și determinarea care au făcut-o pe doamna Liliana Șomfălean să câștige admirarea tuturor și să fie considerată, pe bună dreptate, un dascăl și un coleg model.

„Am avut mult de învățat de la ea pe partea profesională, dar am avut de învățat de la ea ca om. O prețuiesc foarte mult, este un adevărat om și o adevărată prietenă! (prof. Dana Giurgiu)

„A realizat pentru copiii din trupa de teatru mai mult decât puteau părinții lor la vremea aceea: au avut spectacole din Africa până în nordul Europei. Mereu cu săli pline și aprecieri! I-a determinat să iubească limba franceză și teatrul până la lacrimi (de bucurie în comedii și de tristețe uneori), i-a învățat să-și găsească drumul în viață, să fie buni și onești”. (prof. dr. Iulia Pop)

„Era dăruită, dedicată, conștiincioasă, totul la superlativ! Nu știu cum este ca om, dar ca profesoară era o profesionistă!” (prof. Viorelia Sabău)

„Au fost niște vremuri frumoase, care nu sunt frumoase pentru că aparțin trecutului, ci pentru că sunt niște experiențe care vorbesc despre trăiri din acestea autentice, lucruri făcute bine, copii care învățau foarte bine și cu multă pasiune. Copii care au ajuns bine cu ajutorul unor profesori precum era și doamna Liliana Șomfălean”. (prof. Daniela Ghiță)

Tinerilor de astăzi care se mai plimbă pe holurile Liceului Teoretic „Mihai Eminescu” le transmite și încurajează să iubească limba franceză, să încerce să descopere frumusețile acestei limbi, chiar dacă li se pare grea. Să considere că numai engleza nu este suficientă, deoarece nu îți ajunge ca să fii o persoană completă din punct de vedere cultural și să poți să înțelegi mai bine ce se petrece în lume: „Mesajul meu este să încerci să devii bogat învățând franțuzește și știind câte ceva despre cultura franceză”.

O discuție de numai o oră cu doamna profesoară Liliana Șomfălean m-a îmbogățit cultural și moral. Calmul, echilibrul interior, vitalitatea din ochi, zâmbetul afectuos, puterea infinită care se deduce din vocea sa, determinarea și energia nelimitată care au făcut-o să aibă nenumărate succese. Și-a urmat visul și pasiunile, iar acest lucru a făcut-o să dețină comori pe care puțin oameni reușesc să le obțină. Pentru mine reprezintă exemplu ideal în călătoria vieții mele.

Bibliografie:

1. *Anuarul Liceului Teoretic „Mihai Eminescu”. 115 ani de existență*, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2011.
2. *Anuarul Liceului Teoretic „Mihai Eminescu”. 117 ani de existență*, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2013.
3. *Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”. File de istorie. 110 ani de existență*, Ed. Eurodidact, Cluj-Napoca, 2006.
4. *L'ESPRIF. Revistă de cultură și divertisment a Liceului Teoretic „Mihai Eminescu”*, nr. 1-14, anii I-VIII (2005-2012), Cluj-Napoca.
5. <http://www.revistatribuna.ro/wp-content/uploads/2012/08/044.pdf>
6. http://adevarul.ro/locale/cluj-napoca/weekend-frantuzesc-d1_50ae7eb07c42d5a6639d4176/index.pdf
7. <https://newskeeper.ro/articol?id=7F784DDD8F4679293BD4B71609A34C6B&data=2002-04-30>

Interviu cu prof. Liliana Șomfălean

Amalia Popa, cls. a XI-a C
prof. coordonator Mihaela TURCU

1. *Pentru început, spuneți-mi câteva cuvinte despre dumneavoastră, să vă cunoască și cititorii. Cine este doamna profesoară Liliana Șomfălean?*

Sunt profesoară, la pensie aproape de 10 ani. Nici nu știu cum a trecut timpul ăsta; am fost profesoară de la început, după ce am terminat facultatea imediat. De fapt, gândul de profesorat l-am avut de mică, atunci când mă jucam de-a profesorul. Între timp am zis că mă fac chimistă, dar până la urmă tot profesoară am ajuns să fiu și nu mi-a părut rău deloc pentru că mi-a plăcut meseria asta. Pe lângă profesorat, și limba franceză, că de aceea m-am facut profesor de franceză, eram admiratoarea limbii și a culturii franceze și am avut o profesoară foarte bună de limba franceză în liceu. Pe lângă aceste pasiuni (limba franceză și cultura franceză), au apărut altele pe parcurs care s-au dezvoltat, ca de exemplu pasiunea pentru teatru care m-a făcut să-mi doresc să am și eu o trupă de teatru, și chiar de teatru în limba franceză, pentru că am participat la un festival de teatru de la Arad, o primă dată și apoi am fost încurajată și aşa am făcut ca până la urmă s-au făcut vreo 11-12 ani de teatru cu trupa „Les Francofols” de la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, cu care am umblat prin lume și am avut succese, am văzut lucruri interesante, am cunoscut oameni extraordinari. Copiii cred că au fost bucuroși că și-au îmbogățit puțin viața și au avut parte de mici aventuri pe unde am umblat. La școală am fost o profesoară destul de aspră, adică nu prea voiam ca elevii să plece de la școală fără să învețe ceva, și am mers pe ideea că inițial elevii au venit la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” pentru că erau și ei pasionați de limba franceză. Pe urmă, cu timpul s-a mai pierdut acest lucru, la *Eminescu* au venit elevi și nechamați, dar chiar dacă era aşa, ideea era să nu piardă timpul și să nu regrete că au fost la Liceul „Mihai Eminescu”, aşa că uneori eram puțin mai aspră. Uneori mă întâlnesc cu foști elevi: „Mi-ați dat note proaste, doamna profesoară, dar ați fost o profesoară căreia i-a păsat de noi și asta era important!“.

2. *Care considerați că sunt oamenii și locurile care au contribuit la formarea dumneavoastră ca om?*

În primul rând, cred că au fost ai mei, familia mea, tata, mama, bunicul dinspre mamă pentru că pe ceilalți bunici nu i-am cunoscut. Casa unde locuiesc este casa în care m-am născut și care bineînțeles a suferit de-a lungul anilor multe transformări; ultima a fost în 2005, când eu am făcut-o aşa după cum îmi place mie să fie mai luminoasă și să fie mai deschisă spre grădină, spre natură. și bineînțeles au contribuit și profesori de-al meu: vorbeam de profesoara de franceză, care pentru mine a fost un model, o doamnă foarte elegantă și stilată care mi-a plăcut foarte mult și mi-am dorit să fiu ca ea, chiar dacă la un moment dat nu mă ocupam foarte tare de franceză pentru că am făcut secție reală, voiam pe calea științelor exacte, și până la urmă m-am răzgândit și m-am întors spre meseria de profesor și spre copii care întotdeauna mi-au fost dragi. Deși eu nu am copii, am mulți nepoți. Rămâne totuși o dragoste de a fi mereu printre copii, printre tineri, printre cei entuziaști.

3. *Trupa de teatru în limba franceză a Liceului Teoretic „Mihai Eminescu”, „Les Francofols”, a reușit să se facă cunoscută atât în țară, cât și în străinătate. Cum a fost această etapă din*

viața dumneavoastră? Ne puteți spune de unde a început dorința pentru înființarea acestei trupe? Si apoi care era scopul ei?

După cum am spus deja, am participat la Arad la un festival, de fapt inițial am fost la o întâlnire a Asociației Române a profesorilor de franceză la Baia Mare, care era centrată pe întâlniri teatrale și pentru acea întâlnire eu am pregătit două spectacole mici cu elevii de la Eminescu în limba franceză, pentru că trebuia să fie în limba franceză. Și cu ele m-am dus și acolo am aflat de acest festival de la Arad de care eu nu știam și toată lumea a întrebat că „Tu de ce nu vii la Arad?” Și zic „Dar n-am știut!”. „Uite, atunci să vii că îți trimitem responsabilul de acolo și înștiințarea și să te pregătești să vii la Arad”. Și am fost la Arad în '96 și mi s-a părut un loc extraordinar, unde tinerii se puteau cunoaște cu alți tineri de vîrstă lor veniți din toate părțile Europei și mai ales din Canada și Maroc, deci era internațional. Erau specialiști în teatru care făceau ateliere și a fost formidabil pentru că au reușit copiii să învețe ceva; eu nu eram specialist și să pot chiar și eu să învăț, chiar și eu am participat la ateliere de teatru. Și atunci eu m-am ambiționat și am spus că trebuie să existe o astfel de trupă și la Cluj. Clujul fiind un oraș mare, nu avea trupă de teatru francofon, ca atare, deci am fost foarte stimulată în direcția asta. Și apoi, încetul cu încetul, am mai învățat și am găsit copii pasionați care să vrea lucrul acesta. Mi s-a părut extraordinar, deoarece inițial am făcut și un fel de cursuri teoretice despre teatru ca să primească un pic de cultură suplimentară și pentru faptul că puteai să pleci, e adevărat că era după Revoluție se și putea pleca în străinătate, dacă puteai să pleci era extraordinar, pentru că nimeni, nici chiar eu nu ieșisem din țară și era o ocazie extraordinară. A fost foarte greu! De ce? În primul rând, pentru că trebuia să facă rost de sponsori, de posibilități de a finanța aceste deplasări ca familiile să nu fie nevoie să plătească enorm de mulți bani și am avut sprijin. Cel mai mare sprijin l-am avut de la un fost elev care, atunci când s-au înființat magazinele Cora în România, (acest fost elev de-al meu căruia i-am furnizat și perechea de căsătorie la o altă fostă elevă căreia i-am fost dirigintă), Ciprian m-a ajutat colaborând cu directorul de la Cora de la București. Mi-a spus „Trimite-mi repede un dosar că e prima dată când Cora se instalează în România și poate avem și noroc așa”. Și așa am reușit să plecăm în Spania, deplasare care a costat foarte mult; cu acele mii de euro pe care i-am primit sponsorizare, elevii nici n-au avut nevoie măcar de bani de buzunar, deci nici măcar un bănuț n-au avut nevoie să pună din buzunar. Și apoi tot cu sponsorizări am reușit: într-un an am împachetat cadouri la Cora de Crăciun și așa am primit alte sponsorizări și am mai mers, părinții s-au implicat foarte mult și ei, au fost pe la firme și au căutat sponsorizări și asta a fost partea cea mai grea și bineînțeles era greu. Scopul era în primul rând ca elevii să își perfecționeze limba franceză, pentru că am luat elevi în trupă dintre care unii erau foarte slabii la franceză. Inițial am mers pe ideea ca să îi iau doar pe cei buni la franceză. După aceea, mi-am dat seama că cei foarte buni la franceză nu erau prea talentați, deși unii voiau să vină. Inițial, aveam multe cereri, veneau 20, 20 și ceva de copii și aveam voie maximum 15 să am în trupă. Niciun festival nu admitea mai mult de 15 copii în trupă și până la urmă am făcut o selecție foarte strictă bazându-mă numai pe talentul lor și așa am descoperit copii foarte talentați, care nici nu știau să pronunțe bine nici măcar cuvinte simple în limba franceză; deși erau la secția de limba franceză unii erau slabii, erau foarte slabii. Dar inițial le-am dat roluri mai de umplutură ca să zic așa, și încetul cu încetul s-au perfecționat și unul dintre ei care a făcut teatru și a fost actor la Teatru de păpuși, Lucian Rad, până la urmă colaborează foarte bine cu Institutul Francez, face ateliere de teatru din când în când și vorbește acum franceză nemaipomenit, el care era zero la început. Aceasta e doar un exemplu. Apoi a fost să primească puțină cultură deoarece puneam în scenă autori cunoscuți, chiar dacă nu erau clasicii. În general, am evitat clasicii pentru că am zis că pentru ei era prea greu, dar să aibă puțin habar ce se întâmplă cu literatura în general, și literatura franceză în mod particular. Nu de multe ori am pus în scenă și un text al unui autor american, în limba franceză bineînțeles, dar era interesant de văzut și până și pe P. Istrati l-am pus în scenă și atunci puteau să aibă o paletă culturală destul de largă. Și apoi era important pentru ei să își deschidă mințile și spre alte zone, spre alte țări și posibilitățile de comunicare cu cei de-o vîrstă cu ei și mai ales unii dintre ei,

foarte mulți, mai ales multe fete, mi-au spus că erau foarte timide și teatrul le-a ajutat foarte multe doarece au scăpat de timiditate.

4. *Într-un articol din revista școlii, prof. Roxana Gordea relata faptul că la Festivalul „Monistrol sur Scene”, care a avut loc în orașul Monistrol Sur Loire, trupa de teatru „Les Francofols” s-a bucurat de o primire extraordinară, iar la intrarea în clădirea „Maison Des Jeunes et de la Culture” era aborat și steagul României. Ce ați simțit dumneavoastră în acel moment și care a fost reacția copiilor?*

Nu știu despre ce festival e vorba, nu cunosc, eu nu am fost acolo, deci nu știu despre ce e vorba. Profesoara Roxana Gordea a venit după mine. Steagul României a fost mereu arborat și se întâmpla ca și noi să-l luam. Într-un an am fost la Brno (Cehia), lângă Praga, și am fost cu trenul. De obicei, mergeam cu microbuze. Am avut o companie care ne-a ajutat foarte mult, în sensul în care erau niște șoferi foarte profesioniști și foarte iubitori de copii și s-au împrietenit grozav cu copiii și ani de-a rândul am plecat cu ei, când nu trebuia să mergem cu avionul. Nu puteam pleca la Cairo sau în Maroc cu microbuzul, dar steagul îl luam de multe ori cu noi, mai ales în tren l-am luat și l-am fluturat pe fereastră (la hotelul unde am stat la Brno era la una dintre ferestre steagul nostru). Este totuși extraordinar când știi... În Spania, la fel când am fost la seara de deschidere... În special la seara de deschidere se întâmplă lucruri emoționante, deoarece sunt toate națiile care participă și fiecare are câte un costum popular sau, dacă nu, se face o seară culturală în care fiecare aduce câte ceva, chiar și o specialitate culinară și e foarte interesant.

5. *Trupa de teatru a călătorit în multe țări, având un succes colosal. Care considerați că este cheia acestui succes? Cât de departe a ajuns trupa de teatru? Care este cel mai mare succes pe care l-a avut de-a lungul timpului? Ce sentiment aveați atunci când citeați în diferite articole despre reușitele trupei și care era atitudinea copiilor în acel moment?*

De fiecare dată spectacolele au fost mult iubite, dar pot să spun că de multe ori, spectacolul ca spectacolul, dar elevii noștri vorbind foarte bine franțuzește și întâlnind copii din alte țări care nu vorbeau la fel de bine franțuzește, deși spectacolele lor erau în limba franceză, uneori nu înțelegeau ce se întâmplă pe scenă; vedea, le plăcea, era amuzant dacă era amuzant, dacă nu era plin de culoare și îi impresiona chiar dacă nu înțelegeau, dar în general românii, copiii din trupa noastră, erau deosebit de expansivi și imediat comunicau cu ceilalți, ne jucam, îi învățam jocuri românești, jocuri copilărești gen *Cireșica are mere, cireșel vine și cere și toată lumea se aduna și se făcea până la urmă un cerc de zeci*, de sute de copii care se jucau cu noi. Asta a fost: spectacolele erau bune, pline de culoare; copiii erau extrem de simpatici, comunicativi și deschiși, doritorii să se întâlnească cu alții vorbitori de limbi străine. Vorbeau foarte bine franceză, vorbeau foarte bine engleză, se descurcau rapid în italiană, chiar dacă n-au învățat niciodată italiană, pentru că românii sunt talentați la limbi și atunci foarte repede reușeau să intre în relații cu ceilalți, dar spectacolele erau frumoase. Chiar acum, de multe ori mă gândeam la spectacolele mele, aşa cu o oarecare nostalgie, erau foarte frumoase și pictoriale, pline de fundaluri, pline de culoare, mișcare. Cel puțin, spectacolul acela *Papagalul lui Carol Quintul* a fost ca o frescă a epocii lui pentru că am studiat cu copiii costumele din epoca aceea, am făcut costumele exact ca cele din albumele în care erau prezentată epoca împăratului. Era chiar o prietenă a mea, cea care de ani de zile a organizat Festivalul de la Napoli, Ana Rosim, o doamnă de la Napoli, care acum face Festivalul de la Sorrento din Italia; ea atunci mi-a zis: „este ca o pictură de lume, spectacolul tău este ca o pictură de lume”. Într-adevăr, aşa a fost! Mai ales când apăreau toate țărancile acolo cu toate costumele de epocă și dansau și muzica era antrenantă. Cred că acest spectacol a fost cel mai mare succes, care a luat cel mai mare premiu. În timpul acela, se dădeau premii. Acum n-aș putea zice, consider că aceasta, pentru că a luat premiul întâi. Pe urmă s-a renunțat la premii pentru ca unii copii

să nu fie dezamăgiți că nu primesc premii și să nu mai vrea să continue. Ideea rețelei de teatru francofon era să îi facă să dorească, nu să le reteze interesul și atunci s-a renunțat la premii. Acesta a fost un spectacol foarte bun, mie personal mi-a plăcut *Nerantula* după P. Istrati, mi-a plăcut și cel făcut după poeme cu care au fost într-un turneu de o săptămână în Franța, iar de Ziua Națională a României am fost invitați o săptămână în Finistère, în Bretagne. Acolo au jucat aproximativ 9 spectacole în diferite instituții, școli și au avut un mare succes. Și mi-a plăcut iarăși un spectacol care a fost foarte apreciat, al cărui text a fost scris de elevi, inspirat de o publicitate de luptă antidrog: *Mara*. Mara era numele fetei, personajul principal, care începe să se drogheze oarecum pentru dorința ei de performanță școlară și a fost un spectacol extrem, extrem de emoționant. Cu acest spectacol, considerat cel mai bun în anul acela, am plecat în Maroc, la Gazil, la Festivalul Festivalurilor. Asta însemna că era considerat cel mai bun spectacol din România. Eram extrem de încântați când citem despre noi și sentimentul era că, uite, n-am lucrat degeaba și că munca noastră este răsplătită. Și ne cădea bine, mai ales când am stat o săptămână în Franța, când ziarele locale povesteau despre copiii extraordinari din România, care nu era prea cunoscută și noi eram considerați realmente ambasadori ai României, deci era o impresie foarte bună. Sau dacă se știa despre România, se știau multe lucruri rele, nu se știa ce copii talentați are ea și ce performanțe pot să aibă în limba franceză. Familiile la care am stat erau uimite cât de bine se descurcau cu franceza și ce copii civilizați avem și tot ce vrei.

6. În călătoriile cu trupa de teatru cum era să vă întâlniți cu diferite culturi, diverse obiceiuri și oameni noi?

Era foarte interesant și important să mergi, de exemplu, în Egipt, să mergi să vezi piramidele, să urci pe o cămilă, să te duci în Maroc, să te duci la ocean, să intri în magazinele lor tipice, prin piețele lor. Noi ne-am cumpărat o excursie la Maraches care era în afara programului. Să reușești să dai piept cu o civilizație este un lucru extraordinar, o ocazie pe care unii dintre ei nu o vor mai avea, sau... mă rog...., ei sunt tineri...., eu sigur nu le voi mai revedea pentru că dacă mai călătoresc câte un picuț, merg în altă parte ca să pot să văd și alte lucruri pe care nu le-am văzut. Spre exemplu, am fost în Nepal, ca să urc pe picioarele mele și am urcat până la 3200 m pe picioarele mele. Trebuie puțin spirit de aventură ca să dai piept cu alte civilizații pentru că uneori poate să fie extrem de șocant, mai ales că civilizațiile sunt extrem de diferite, nu vorbesc de Europa, europenii sunt europenii. Când te duci la Napoli ești ca la tine acasă, chiar și în Franța, deci nu. Dar când te duci în Maroc, când te duci în Egipt e cu totul altceva și poți fi șocat, dar e foarte important să vezi, să deschizi ochii și să vezi, să compari și să apreciezi ce ai tu acasă și să știi că ai lucruri extraordinare, care poate altcumva sau altă dată nu le-ai vedea.

7. Atunci când un elev își termină studiile în liceu, nu i se mai permite să facă parte din trupa de teatru a școlii. Cum a fost experiența să întâlniți la un interval de timp, noi copii dormici să joace în trupa „Les Francofols”? Cum se simțea un nou început?

Cam de fiecare dată, după 4 ani trupa se reînnoia. În general, nu prea eram de acord ca elevii din clasa a XII-a să rămână în trupă, rămâneau doar cei care chiar insistau ei și care spuneau că nu o să-i deranjeze în procesul școlar, în pregătirea pentru BAC și atunci îi păstram pe unii dintre ei și trebuia în mod normal să primesc alții noi și se întâmpla să vină alții noi și ăia mari îi luau sub aripa lor ocrotitoare. Și noi de fiecare dată înainte de repetiții (făceam, de obicei, vinerea seara, de la 6 la 8 în sala de sport, direcțunea a fost de acord să ocupăm sala ca să putem face repetițiile, atelierul de teatru), deoarece nu erau simple exerciții, făceam și încălzire, făceam și pregătire fizică, pentru că și pregătire fizică îți trebuie ca să faci față unui spectacol de teatru care cere dinamism. Și atunci ăia mici erau luați sub aripa celor care aveau un an-doi, chiar 3 de teatru și sigur că se descurcau, dar în general dorința de a face parte din trupă și de a se termina cu ceva interesant putea să îi mobilizeze.

- 8. Ne puteți împărtăși viața din spatele cortinei? Cum luau ființă personajele de-a lungul repetițiilor, recuzita creată?**

Am mobilizat și elevii ca să confectionăm costumele, papuceii pentru țărani din piesa cu împăratul Carol Quintul, părinții care s-au mobilizat să facă rochiile țărăncilor sau... eu fac oricum croitorie de mică... și mama se pricepea... ; atunci împreună cu copii am confectionat chiar și costume, multe lucruri, am făcut de toate, am făcut scenografia, am făcut până și mișcarea scenică, muzică, tot ce trebuie pentru spectacole și a fost foarte interesant, dar și a fost nevoie de foarte multă energie. Foarte, foarte multă energie pe care uneori mi-au dat-o copiii, e adevărat, alteori mi-au cheltuit-o.

- 9. Secretele succesului scenic s-au transmis mai departe și în familie? Dar pasiunea pentru predat?**

În familia mea nimeni nu face teatru, eu nu am copii, nepoții mei au cu totul alte preocupări: pe arhitectură, una dintre nepoate se pregătește de medicină, arte marțiale fac alții și au medalii de aur, argint, bronz la tot felul, centuri. Deci, nu ! Toată lumea s-a mirat că eu fac aşa ceva. E foarte interesant că după mulți ani m-am gândit că după ce am terminat liceul și întâlnindu-ne aşa cu profesorii la un moment dat, cred că era la sfârșitul ultimei ore de sport sau cam aşa ceva, eu eram și mare sportivă, am facut și atletism și ceva gimnastică, dar nu performanță (imi plăcea să fac mișcare), profesoara ne-a întrebat: *Ei, bun! Acum fiecare să-mi zică cam ce o să faceți voi!* și fiecare am spus ce vrem să facem și s-au uitat la mine: *Cum, dar tu nu te faci acriță? Puteam să jur că tu o să te duci la teatru !* Si atunci puțin m-am șocat pentru că niciodată nu m-am gândit la asta. Într-adevăr, în școală eu organizam programe artistice ale elevilor, pe vremea aceea făceam brigadă artistică, adică noi încropeam, imaginam niște texte în care povesteam ce se întâmplă la școală, și cu muzică și cu mișcare, și noi făceam texte, criticam diverse aspecte, satirizam diverse aspecte din viața de elev, pe muzica ușoară românească, noi puneam niște versuri care ilustrau diverse aspecte ale vieții de școlar. Si erau foarte haioase, foarte simpatice; îmi amintesc că era ceva cu „ole ole, fițuicile, drăguțele” și, în fine, erau tot felul pe vremea mea. În vremea aceea erau în toate unitățile de învățământ sau chiar și în fabrici, uzine, existau echipe artistice care făceau treaba asta (se numeau brigăzi artistice). Si era adevărat că eu cu 2-3 colegi făceam asta și eu eram maestru de ceremonii și apoi cântam, aveam voce bună și cântam pe la serbări, recitam uneori poezii. Nu mi-a trecut prin cap, dar dacă aş fi acum Tânără, aş vrea să fac și am și făcut un mini-spectacol acum câțiva ani după niște versuri ale unui poet belgian pe care l-am prezentat și la Cluj, prin Institutul Francez; am făcut o seară de poezie francofonă. L-am pregătit, de fapt, pentru Festivalul de la Florento, acolo unde fiecare însoțitor de trupă putea să vină cu ceva (făceam o seară culturală prietenească în care fiecare țară prezenta ceva). Si pentru acea seară eu am pregătit acest spectacol și am avut mari emoții pentru că era un spectacol de poezie, ceva foarte serios și destul de greu, să pui în scenă poezie. Si am avut emoții, pentru că erau unii care nu prea înțelegeau franceză și au fost extrem, extrem de atenți colegii. Tu ai văzut, i-am emoționat, au fost grozav de atenți și incredibili. N-am crezut că pot să-i captez cu spectacolul meu, am avut și mișcare scenică și tot cum trebuie un spectacol.

- 10. În anii 1970-1980 ați profesat la Liceul Industrial „Metalurgic” din Câmpia Turzii și făceați naveta cu trenul 47 de km. Îmi puteți povesti despre acea perioadă? Cum s-a simțit schimbarea atunci când ați devenit profesoară la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”?**

A fost o perioadă foarte grea, din cauza navetei. Când era iarnă și era foarte frig, acasă era frig, în tren era frig, la școală era frig. Din punctul acesta de vedere a fost foarte greu. A fost foarte bine pentru că am avut elevi, bine și greu pentru că am avut elevi și foarte slabii, sortiți a deveni oțelari,

trefilatori în combinatul siderurgic și care nu aveau niciun apetit pentru cultura și limba franceză, dar am avut și elevi extrem de buni. De la liceul industrial eu am avut elevi foarte buni cu rezultate foarte bune la olimpiada de franceză, am scos și vreo 6 profesori de franceză de la liceul industrial, dintre care 2 sunt interpreți internaționali la Comunitatea Europeană, unul locuiește la Bruxell, alta este cadre la Facultatea de Litere, secția de Limbi moderne aplicate și este o traducătoare și o interpretă foarte bună la Bruxell. Deci, am avut și elevi extraordinari, alții sunt foarte realizați în tot felul de meserii, ingineri, pe IT, pentru că asta au făcut. Ciprian de care îți spuneam a făcut Automatizări și e foarte implicat în tot felul de activități de acest gen și în relații cu întreprinderi. A fost o perioadă grea, dar și interesantă. Își am avut colegi buni, cu unii dintre ei mă vad și acum. Dar nu a fost ușor, uneori plecam dimineața și veneam seara târziu pentru că nu întotdeauna reușeam să terminăm programul până la 2 când ne pleca ultimul tren. De atunci și până seara la 8 nu mai aveam alt tren și se întâmpla să am și ore la seral și ajungeam foarte târziu acasă. Viața de navestist este destul de simpatică; eram și o trupă de colegi care făceam naveta. Eram foarte mulți colegi din Cluj și eram o trupă veselă, am avut și aspectul acesta destul de agreabil.

11. Ați desfășurat o multitudine de activități în limba franceză sau în care subiectul principal era limba franceză. Spre exemplu, ați organizat prezentări de carte, v-ați implicat și în organizarea olimpiadelor de limba franceză, ați tradus unele cărți. Cum s-a creat pasiunea pentru această limbă? În prezent care mai este legătura cu limba franceză?

Dau ore la Institutul francez, fac parte din echipa de acolo, traduc în continuare, prietenii mei din Franța îi am în continuare, chiar dacă ne vedem mai puțin. Nu am mai fost de cățiva ani în Franța deoarece am avut alte priorități. Franța nu mai este neapărat o prioritate de-a o vizita, dar legături cu prietenii francezi mai am; am legături oarecum profesionale deoarece mai țin legătura cu un poet care l-a tradus pe L. Blaga din limba franceză în română și care vine o dată pe an la Cluj și căruia eu i-am pus prima dată în mâna un volum de Blaga, deci îmi datorează mie asta și îmi scrie dedicație, aproape totdeuna: „*Datorită acestei persoane eu traduc acum Blaga*”. Colaborez cu Asociația Prietenii lui Panait Istrati care e în franceză. Eu am fost printre persoanele din Cluj decorate de către Franța. și aici este ultima scrisoare pe care am primit-o (îmi arată scrisoarea), de la Primul-ministrul Franței, când am fost avansată în grad: inițial am avut gradul de *chevalier* și apoi am fost *officier*. și François Fillon era prim-ministrul atunci și consider că mă onorează prin cum e scris, și apoi scrisoare de la Ambasada Franței. Sunt lucruri care te motivează. Eu am spus că niciodată nu voi renunța la această dragoste a mea pentru limba franceză, și uneori mă deranjează că francezii nu mai au grija de limba lor. Limba lor se strică pe zi ce trece ca, de altfel, și limba română.

12. Programul școlar ocupă uneori mult timp din viața unui profesor. Domnul Valer Ciurdăreanu ne-a povestit că și acum se mai întâlnește cu dumneavoastră la concerte de jazz, filme și expoziții. În prezent cu ce vă ocupați?

Am multe pasiuni, pe care le dezvolt, mai ales acum, de când sunt la pensie, deoarece am mai mult timp. Traduc și am și câteva cărți publicate de traducere din limba franceză și din română în franceză: romane, poezii. Am mai colaborat și cu reviste de cultură precum „România culturală” de la Cluj, „Tribuna”, „Steaua”. În ultimii ani mai mult mă ocup cu traducerile și predau ore de franceză la institutul cu care colaborez de peste 25 de ani. Cred că sunt, din echipă de acolo, cea mai veche deza. Mai am o pasiune: fac parte dintr-o Asociație a Prietenilor lui Panait Istrati, care este o Asociație dublă (există una în Franța și una în România) și, deci, de foarte mulți ani colaborez cu această Asociație. Cu ei am și organizat în Cluj un *Colocviu Panait Istrati* acum mulți ani, e adevărat, cred că era prin '94; am mers la colocviu la Brăila, la București. Am organizat acum 2-3 ani o *Seară P.Istrati* aici, la Institutul Francez, când s-au împlit 75 de ani de la moartea lui, iar acum 2 săptămâni am făcut o anumătie de lectură la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din opera lui Istrati, le-am povestit

elevilor despre personalitatea lui. Îmi place să grădineresc, mă ocup mult de grădinărit, îmi place natura, călătoresc pe cât posibil, merg la teatru des, la concerte, la spectacole, îmi place muzica, îmi plac multe lucruri.

13. Ați întâlnit o multitudine de copii, diferite generații. Ați fost profesoară, diriginte, îndrumător, cordonator. Ne puteți împărtăși de ce ați ales să deveniți profesoară?

Mă jucam de-a profesoara când eram mică, îmi făceam listă cu elevi cu nume fictive, cataloage, dădeam note, cu copiii dacă mă jucam făceam pe profesoara. Cred că am avut pornirea asta și înclin să cred că am fost talentată pentru această profesie. Cel puțin, când eram studentă și am făcut practică, în anii 4-5 am făcut practică pedagogică, noi făceam 5 ani pe vremea aceea, totdeauna luam note foarte bune, trebuia să țin o lecție practică după ce asistam la câteva lecții demonstrative. De curând vorbeam cu una dintre fostele mele profesoare, care este profesoară la Facultatea de Litere și care mi-a devenit relativ prietenă. Ea, după ce observa carnetul cu note, ne chema sau nu ne chema înăuntru să ne treacă media pentru practica pedagogică. Nu chema prea multă lume înăuntru, dar la mine văzând că am un singur 9 și restul 10 pe linie, zicea: „să vină domnișoara aceea să văd eu cine este chiar aşa de grozavă la practică pedagogică”. Deci, îmi plăcea, știam să îmi dozez materialul pedagogic, să organizez lecția și pentru asta trebuie să ai un talent, eu zic că la acest lucru eram talentată.

14. Cum a fost chiar la început primul contact cu o clasă de elevi, prima oră ținută?

De când eram studentă am avut contact cu elevii, deci practica pedagogică am făcut-o la Liceul Teoretic „Nicolae Bălcescu” pentru limba română și la Colegiul Național „Emil Racoviță” am făcut practică pentru limba franceză. Destul de des mă întâlnesc la Filarmonică, la concerte, cu profesoara cu care făceam practică pedagogică la Colegiul Național „Emil Racoviță”. Era foarte Tânără pe vremea aceea, cu câțiva ani mai mare decât noi studenții din anul 5 (noi aveam 18 ani și ea avea 20 și ceva de ani). După aceea ne-am mai văzut la olimpiade, întâlniri cu profesorii.

15. Ați simțit diferențe majore între generații? Care era sentimentul când o generație părăsea școala și pleca să își construiască mai departe viitorul, la facultate? Mai țineți legătura cu foști elevi?

De multe ori era foarte trist când o generație pleca, de multe ori îmi era foarte greu să mă despart de elevi, în general de toți, dar mai ales de cei la care țineam foarte mult și era o senzație aşa..., că totuși se termina o epocă. Mi se părea firesc totuși..., era normal și natural..., aşa trebuie să se întâpte..., dar totuși parcă îmi părea rău că pleacă și pe unii dintre ei la care țineam foarte mult și nu-i mai vedeam, și chiar s-a întâmplat să nu-i mai văd niciodată. Pe mulți i-am mai revăzut, când m-au invitat la întâlnirile lor. Pe cei care locuiesc în Cluj îi mai văd, dar pe alții, nu! Au plecat dintre ei în lumea largă și nu-i mai vezi. În același timp e și o înnoire: unii pleacă, alții vin. E un cântec despre cuibul ce nu rămâne niciodată gol. Unii pleacă, unii zboară și vin alții. Era foarte interesant, mie mi se părea interesant contactul cu cei de la IX-a, când veneau cei noi, să văd cum sunt, cum arată, ce au în cap, mă interesa uman cum se prezintau. Pe urmă cu franceza se știa, că mai ales ultimele generații au fost mai slăbuțe decât celalalte. În primele generații au venit copii foarte buni care știau multe și care erau pasionați, puteai lucra cu ei foarte bine. Mai țin legătura cu câțiva din trupa de teatru. Ultima întâmplare simpatică a fost cu Lucian și Liviu. Liviu, care era una dintre figurile școlii, a făcut și el parte din trupa de teatru și era unul dintre elevii cei mai buni ai școlii. Cei doi nu uită niciodată să vină de ziua mea, și au venit cu un buchet de flori, ziua mea e în decembrie. „Doamna profesoară, ce faceți

în 25 iunie? V-am făcut program, v-am cumpărat un bilet la Andreea Bocelli”. Eu îl voi vedea pe Andreea Bocelli grație invitației lui Lucian și Liviu. Îi mai văd, au mai venit și câteva fete, s-au mai adunat, mai vin și mai stăm de povești, ne întâlnim cu plăcere. Într-adevăr, Liviu și Lucian vin cel puțin de două ori pe an: de ziua mea sau la stropit, de Paște. Iar cu foștii elevi, și de la Câmpia Turzii, sunt în relații bune, am devenit prieteni și ne vedem cât se poate de des, sunt pe la București sau Bruxell. Dar da, mai păstrează legătura cu mulți dintre ei!

16. Ați predat multor elevi, ați fost în multe săli de clasă. Cum a fost despărțirea de catredă, ce ați simțit când v-ați oprit din a mai profesa?

A fost ceva ciudat! O dată am simțit ca un fel de bucurie, că o să pot să fac lucruri pe care nu le puteam face, pentru că erau prea prinși în vârtejul tuturor activităților școlare și am zis că o dată voi avea timp să fac ceea ce nu am avut timp. Și, într-adevăr, acum pot să fac lucruri pe care nu puteam să le fac, deoarece nu aveam timp. Dar a fost mult mai greu după o vreme, după ce a mai trecut un timp, după ce a fost euforia aia: „Ah, acum sunt liberă, pot să fac și eu multe lucruri!”. Pe urmă a fost destul de greu, a fost o perioadă în care a trebuit să mă acomodez prin faptul că nu mai mergeam la școală. Dar acum mi se pare firesc, e o altă epocă a vieții mele, sunt într-o altă etapă și o iau aşa cum este. Așa este viața cu etape diferite, care depind de multe și, în primul rând, depind de o vârstă.

17. Dumneavoastră ați reprezentat și reprezentați un exemplu pentru mulți copii. Ce mesaj aveți pentru tinerii de astăzi care se mai plimbă pe holurile Liceului Teoretic „Mihai Eminescu”?

Mesajul principal este să iubească limba franceză și să nu strâmbă din nas, pentru că, de obicei, asta văd la Tânără generație, strâmbă din nas când aud de franceză. Să încerce să descopere frumusețile acestei limbi, chiar dacă li se pare grea, pentru că, într-adevăr, este o limbă grea. La prima vedere pare o limbă ușoară. Să considere că numai engleză nu este suficientă! Nu este suficientă nu pentru că nu îți ajunge să te descurci, dar nu-ți ajunge ca să fii o persoană completă din punct de vedere cultural și să poți să înțelegi mai bine ce se petrece în lume. Iar franceza are în urma ei o cultură care este atât de bogată, încât pot să zic că este „criminal” să nu o cunoști, adică ești foarte sărac. Mesajul este să încerce să devină bogați învățând franțuzește și știind căte ceva despre cultura franceză, care în prezent trece printr-o perioadă grea.

Interviu cu prof. Giurgiu Dana

Beatrice Sereş, cls. a XI-a C
prof. coordonator Mihaela TURCU

Ce ne puteţi spune despre doamna profesoră Liliana Şomfălean?

„Am avut 3 tipuri de experienţă cu doamna Liliana Şomfălean: experienţa de colegă - am fost coleg din '90 până s-a pensionat ea, deci foarte mulți ani. Pe urmă, am avut o experienţă comună într-un proiect, *Lingua E*, o colaborare cu o școală din Belgia, un proiect la care am făcut parte, ne-au dat o subvenție și a fost vorba de scrierea unui roman la două mâini. La finalizarea romanului, noi fiind în Belgia, în vizită, s-a făcut și dramatizarea, jucată de elevi, conduși de doamna. Și o a treia experiență e cea de prietenă. Încă mai suntem, deși ne vedem mai rar. Aș putea să o descriu în ansamblu, o experiență deosebită, și am descoperit un om pe care te poți baza și un om foarte plăcut. Trupa de teatru a fost înființată de plăcere, a inițiat proiectul acesta pentru că pur și simplu era o pasiune. Și eu m-am ocupat cu teatru. În primul rând am făcut eu, ca elevă, mulți ani și pe urmă în cariera mea didactică am făcut puneri în scenă și până în '89 era Cântarea României, era o chestie impusă, dar mie îmi plăcea pentru că mi-a plăcut mereu teatrul. Disponibilitatea pentru nou a îndemnat-o să înființeze trupa de teatru, dorința de a face ceva în plus în afară de simpla activitate didactică din clasă, asta cred. În minte că noi nu aveam sală de spectacol și făceam piesele aici, pe corridor. Avea talentul acela, știa ce să facă, foarte multă inventivitate pentru că făcea o treabă de profesionist, nu doar să fie făcută. După ce doamna s-a pensionat, trupa de teatru a mai continuat, dar nu a mai avut aceeași anvergură. Activitatea doamnei era mai complexă decât simplu fapt că făcea teatru. Am avut multe de învățat de la ea pe partea profesională, dar am avut de învățat de la ea ca om. O prețuiesc foarte mult, este un adevărat om și o adevărată prietenă (nu vreau să zică apoi că o laud prea tare!)”.

Interviu cu prof. Olimpia Barbul

Beatrice Sereș, cls. a XI-a C
prof. coordonator Mihaela TURCU

Vă rugăm să ne împărtășiți câteva gânduri despre fosta dumneavoastră colegă, Liliana Șomfălean!

„Locul nostru de muncă este locul în care ne simțim foarte bine dacă ne place meseria și dacă avem colegi cu care să empatizăm. E nevoie de aceste două elemente pentru a ne asigura confortul mental și psihic. Am avut bucuria de a experimenta acest lucru alături de colegii mei în școala noastră. Cea mai completă dintre experiențe am avut-o în perioada cât am lucrat cu doamna profesor Liliana Șomfălean. Am văzut cu ochii mei, din afară, ce complexă poate fi munca de profesor. Am înțeles că trebuie să stăpânești, indiscutabil, materia pe care o predai și că ești purtătorul unor valori care se constituie mai târziu în bagajul de cunoștințe ale elevilor. Profesorul construiește împreună cu tinerii viitoarea lor personalitate. Orele se transformă prin felul de a fi al profesorului în momente plăcute, de colaborare. Elevii descoperă lucruri noi legate de tema lecției, glumesc, se joacă cu cuvintele și caută elemente de cultură. Doamna profesoară Șomfălean făcea ca toate acestea să fie posibile. Am urmărit-o când făcea diverse activități și am admirat felul în care se purta cu elevii. Avea grijă să le dezvolte comportamentul în societate și simțul răspunderii pentru munca pe care o aveau de făcut. Urmărea, de asemenea, să-i facă pe elevi să înțeleagă teatrul ca pe o manifestare obligatorie și necesară a spiritului. Datorită doamnei profesoare elevii își asumau condiția de actor care joacă acasă, dar trebuie să și călătorească, ducând valorile românești pe alte scene și obținând numeroase premii internaționale. Doamna profesoara Șomfălean rămâne pentru noi o personalitate unică, binecuvântată de zeul educației, un model de comportament altruist pentru elevi și un reper pentru noi, colegii”

Anexa 4

Interviu cu prof. Valer Ciurdăreanu

Cătălin Petruș, cls. a XI-a C
prof. coordonator Mihaela TURCU

Ce vă mai amintiți despre doamna profesoră Liliana Șomfălean?

„Șomfelean Liliana- aşa își semnă numele!

Ca studii a făcut secția franceză la Facultatea de Filologie din cadrul UBB. A activat ca profesoră de franceză prin anii 1970-1980 la Liceul Industrial „Metalurgic” din Câmpia Turzii, unde a avut rezultate bune și făcea naveta cu trenul 47 km. O cunoște din anii 1975-1980 când am participat la activități metodice (cercul profesorilor de limba franceză), unde am învățat multe de la dânsa, ea fiind un profesor și un om deosebit. Din anul 1980 până în anul 1990 am pierdut contactul cu dânsa, iar din 1990, când s-a reînființat Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” de franceză am fost colegi până când dânsa s-a pensionat. Ea a fost sufletul catedrei de limba franceză și un exemplu pentru toți. Este un profesor competent care predă foarte bine, bun diriginte și conduceaarea unei renomite echipe de teatru a elevilor francofoni din liceu. A avut multe rezultate teatrale deosebite, atât în țară cât și în afara țării. A activat și la Centrul Cultural Francez susținând cursuri și s-a implicat în tot ce era legat de limba franceză. Organiza și prezentări de carte, s-a implicat pe vremuri și în organizarea olimpiadelor de franceză. Mergea cu elevii de la teatru în multe țări (ex: Franța, Serbia, Italia) și a fost decorată de către Ambasadă și Statul Francez (Paris). Cu dânsa discutai strict despre franceză. Își spunea în față ce avea de zis, era un om franc (sincer)”.

Interviu cu prof. Dana Ghiță

Beatrice Sereș, clasa a XI-a C
prof. coordonator Mihaela TURCU

Ce ați putea să ne spuneți despre doamna Liliana Șomfălean?

„Am avut o experiență personală cu doamna Liliana Șomfălean, o experiență de colegă, o experiență de profesoară fiindcă doamna a fost profesoară de franceză la o clasă unde eram eu dirigintă. Am descoperit în doamna Liliana Șomfălean un intelectual rafinat, un profesionist în felul în care și-a îndeplinit sarcinile la catedră, un om sensibil, un om implicat și dedicat muncii sale, un om care făcea totul cu pasiune, se implica în proiecte care realmente îi plăceau, nu îndeplinea sarcinile pentru că aşa trebuiau îndeplinite, ci pentru că dânsa credea cu convingere în toate proiectele pe care le-a coordonat. Mereu făcea lucruri originale. Ca și colegă la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” totdeauna și-a ținut cu foarte mare conștiinciozitate și cu înțelepciune orele de franceză, i-a învățat pe copii și gramatica limbii franceze, dar i-a învățat și elemente de cultură și civilizație, toate valorificate de elevi în examene de DELF, pe care le susțineau clasele în totalitate și nu dădeau acest examen că aşa spunea profesoara, ci pentru că socoteau că sunt atât de bine pregătiți încât merită această activitate. Ca și profesor la clasa mea mereu lucra foarte bine, conștincios și întodeuna a avut o relație bună cu dirigintele și mai ales a știut să descrie clasa de elevi și critic, dar și elogiativ.

Sunt vreo 15 ani de când funcționa trupa de teatru, că de atunci eu am mai fost dirigintă încă de două sau trei ori, de când dânsa funcționa cu trupa de teatru a școlii. Știu că a înființat această trupă de teatru tocmai ca să le demonstreze copiilor că studiul limbii franceze nu este chin. A găsit o modalitate de a-i face să înțeleagă elemente de cultură și civilizație și nu atât pentru școală și o trupă de teatru, mă rog, care a dus mai departe renumele școlii, mai mult a făcut asta pentru copii, să învețe lucruri noi, să socializeze mai bine, să fie prieteni, să se susțină, să improvizeze. A combinat foarte mult teatrul cu muzica și spectacolele de pantomimă, foarte multe dintre piesele puse în scenă de dumneaei aveau în centru ideea clown-ului, dar cu toate acestea erau piese triste. În mod fericit s-au întâlnit mai mulți elevi buni la franceză conduși de un dascăl foarte bun de franceză, pe care i-a unit nu doar legatura de tip lingvistic, de tip școlăresc, ci i-au unit până la urmă niște pasiuni. Și profesoara și elevii au format această trupă de teatru ca să se simtă bine și să-și pună în scenă ideile, visurile și viziunile. Aceasta nu era o trupă de teatru pe care o faci pentru că aşa trebuie, că aşa trebuie o școală să aibă o trupă de teatru. Spectacolul în sine era un spectacol, foarte multă improvizație, un spectacol de dragul spectacolului, era un spectacol în care și se prezintau mai degrabă niște sentimente, decât niște personaje foarte bine delimitate, fiecare personaj era întruchiparea unei idei.

Au fost niște vremuri frumoase, care nu sunt frumoase pentru că aparțin trecutului, ci pentru că sunt niște experiențe care vorbesc despre trăiri din acestea autentice, lucruri făcute bine, copii care învățau foarte bine și cu multă pasiune. Copii care au ajuns bine cu ajutorul unor profesori precum era și doamna Liliana Șomfălean.

Anexa 6

Interviu cu prof. dr. Iulia Pop

Iulia Tonea, clasa a XI-a C
prof. coordonator Mihaela TURCU

Ce vă mai amintiți de pre doamna Liliana Șomfălean? Cum ați cunoscut-o?

„Am cunoscut-o pe Liliana Șomfălean în anul 1994, atunci când erau vreo douăzeci de profesori de limba franceză la noi la liceu. Numele ei era asociat mereu cu performanțe la clasă și cu trupa de teatru a școlii, „Les Francofols”. Copiii mai mari sau mai mici - ca toți profesorii, de altfel, într-o complicitate neștiută - îi spuneau cu tare mare drag, dar și cu respect și apreciere „Lili Șomfi”. Aceasta le spunea profesorilor în sala profesorală ca și elevilor în clasă „Iepurașilor”.

Performanțele veneau de la sine. Era un profesor exigent, dar cald; era un coleg ce nu făcea rabat de la calitate, dar era aproape de tine când aveai nevoie de ajutor. Nimeni nu știa când avea timp de toate: premii la olimpiadă și concursuri ca răsplătă pentru munca asiduă, diriginte, activități la Centrul Cultural Francez, traducător, regizor, scenograf, sunetist, actriță uneori, costumier, profesor de limba franceză de elită, un om remarcabil. A primit, alături de prof. Mariana Dragomir și prof. Horațiu Simon, *Palmes académiques* („Palmele academice”), deci nu orice fel de... (profesorii permisându-și să glumească alături de cei trei colegi), în grad de Ofițer.

Aceasta este pasionată de film, de grădină, iubește viața și călătoriile, independența și frumusețea, limba franceză și cultura adevărată. A realizat pentru copiii din trupa de teatru mai mult decât puteau părinții lor la vremea aceea: au avut spectacole din Africa până în nordul Europei; mereu cu săli pline și aprecieri; i-a determinat să iubească limba franceză și teatrul până la lacrimi (de bucurie în comedii și de tristețe uneori); i-a învățat să-și găsească drumul în viață, să fie buni și onești.

Mulțumirea și respectul față de Liliana Șomfălean se deduce din replica sa de final: „Chapeau, madam!”.

Interviu cu prof. Viorelia Sabău

Iulia Tonea, clasa a XI-a C
prof. coordonator Mihaela TURCU

Cum v-a marcat, în calitate de coordonator al trupei de teatru în limba română, experiența doamnei profesoare Liliana Șomfălean?

„Nu, nu eram prietenă cu doamna Liliana Șomfălean, deoarece era o mare diferență de vîrstă și nu mi-am permis foarte multe, dar din exterior am observat că era o profesionistă și o perfecționistă, atâtă lucra cu copii până ieșea aşa cum dorea ea. Aceasta era o femeie extrem de dedicată, adică mereu făcea, se implica, căuta sponsorii și era extrem de riguroasă. Îmi aduc aminte cum îmi povestea copiii că lucra doamna Liliana Șomfălean în sala de sport, cot la cot cu ei, adică dacă aceștia nu reușeau să interpreteze bine rolul sau nu înțelegeau ceva, efectiv se punea în pielea personajului și interpreta ea, să le arate. Acești repetau chiar de 100 de ori dacă era nevoie până le ieșea bine.

Am avut câteva evenimente la care am participat împreună. De exemplu, am avut de făcut împreună o scenetă, unde am colaborat, adică copiii din trupa doamnei Liliana Șomfălean cu ai mei. În acest mod am ajuns să văd cât de implicată era și cum lucrează. Era dăruită, dedicată, conștinciosă, totul la superlativ. Nu știu cum este ca om, dar ca profesoră era o profesionistă și avea o grămadă de experiență, adică se implica de ani de zile în lucrurile acestea”.

Les FRANCOFOLS³

Prof. Mihaela TURCU

Trupa de teatru în limba franceză a Liceului Teoretic „Mihai Eminescu” din Cluj-Napoca a reușit de-a lungul existenței sale să se facă cunoscută atât în țară, cât și în străinătate. Scopul acestui tip de activitate este, după cum mărturisea fondatoarea trupei, deschiderea elevilor spre cultură prin promovarea dramaturgiei române și francofone, perfecționarea practicii limbii franceze, educarea tinerilor în spirit european prin cunoașterea valorilor vehiculate de ceilalți tineri participanți la întâlnirile internaționale și nu în ultimul rând promovarea unei imagini pozitive a României în lume.

Repertoriul trupei conține în primul rând spectacole în limba franceză, aceasta reprezentând teatrul francofon pentru elevi din România în rețeaua internațională (autori ca Molière, Hugo, Balzac, J.Romains, B.Vian, J.Prévert, M.de Ghelderode, P.Istrati, M.Yourcenar, J. Verne, E. Orsenna), dar și spectacole în limba română, ca de exemplu: „*Decebal*” de Mihai Eminescu sau „*Domnul Goe*” de I.L.Caragiale. Trupa a realizat scenariul colectiv pentru spectacolul „*Poveste despre Mara*” cu care s-au implicat în campania antidrog lansată de Primăria Cluj și Departamentul antidrog al Poliției Cluj.

Uniți de pasiunea pentru teatru și pentru limba franceză, membrii trupei, conduși de înimoasa profesoară Liliana Șomfălean, care de altfel este și fondatoarea acesteia (în colaborare cu prof. Gilda Heintz - actualmente, redactor la Teatrul Național din Toulouse, și bibliotecar documentarist Ligia David), au efectuat zeci de turnee în țări precum Maroc, Italia, Franța, Bulgaria, Egipt, Turcia, Cehia, Ungaria, Belgia, participând la festivalurile de teatru francofon de unde s-au întors de fiecare dată cu premii și s-au bucurat de aplauze la scenă deschisă, dintre care amintim: aniversări sub egida ARPF și a Universității clujene (Bicentenar Balzac, 1999; centenar Prevert, 2000; Bicentenar Hugo, 2002; centenar M.Yourcenar, 2003), Rencontres Europeennes cu tema „L’Enfance” (2002), „Mai Théâtral” (Huedin, 1998, 1999), „Rencontres théâtrales” (Dej, 2000, 2001), Festivalul internațional de teatru francofon de la Ploiești, Festivalul internațional AMIFRAN de la Arad, Festivalul „I.L.Caragiale” (Liceul Teoretic „O.Ghibu”, Cluj, 2002), „Autour de Noël”, organizat de C.C.F. Cluj, Serbările francofone (Cluj, București-Institutul Francez), Histrioniada liceenilor (Cluj, 2003, 2004, 2005), Zilele de reflecții pedagogice (Baia-Mare, Cluj-Napoca), Ziua Europei (Tg. Mureș).

Momente remarcabile în cariera francofolilor rămân turneul în Finistère (Franța) cu ocazia Săptămânii Culturale a României, organizată de Federația Finistère-Roumanie în prezența ambasadorului României în Franța (dec. 2003), Festivalul internațional al teatrului francofon (Cairo, 2006), Festivalurile de teatru francofon de la Napoli, Istanbul, Brno, Pecs, Gent, Huesca, Quartu St. Elena, Tarascon, schimburi de experiență școlară la Toulouse, Waregen, Charleroi, St.Jean Brevelay, Nantes, Bistrița, Huedin.

Ei au organizat activitatea cultural-artistică „Printemps Théâtral” la care au participat elevi din Cluj, Huedin, Baia Mare, Arad. Activitatea lor cuprinde și o latură de caritate, trupa susținând numeroase spectacole de binefacere în folosul orfelinatului „Buchețel” și al unor elevi din Liceul „M. Eminescu”, al Căminului de bătrâni din Cluj-Napoca.

Succesul lor nu a rămas neobservat, fiind remarcat atât de presa scrisă din țară și străinătate, cât și de radio și televiziune s-au scris nenumărate articole despre ei și au fost invitați să participe la emisiuni radio-tv (CD Radio, Radio Renasterea, Radio Cluj, Radio Dej, Pro TV Cluj, TVR1 și TVR2). Cum era de așteptat, rezultatele binemeritate nu au întârziat, în palmaresul lor intrând foarte multe premii: premiul I (Arad, 2000), premiul pentru regie (Brno, 1999), premiul special pentru poezia spectacolului (Arad, 1998), premiul I („I.L.Caragiale”, Cluj-Napoca, 2002), premiul special al juriului

³ Articol publicat în *Anuarul Liceului Teoretic „Mihai Eminescu”. 117 ani de existență*, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2013.

(„Prevert”, Cluj-Napoca, 2003, premiul pentru originalitatea spectacolului (Cluj, 2005), premiul pentru cel mai bun spectacol („Histoire de Mara”, Arad, 2006).

Unul dintre momentele cele mai prețioase din istoria francofolilor, care marchează 12 ani de activitate, a fost spectacolul susținut la Ambasada României din Paris (3 aprilie 2007). Publicul, români stabiliți la Paris sau în vizită în capitala Franței și, mai ales, prieteni francezi mai vechi și mai noi ai trupei veniți chiar și din Finistère au apreciat pe lângă emoția transmisă de text („Poveste despre Mara”) și de jocul „actorilor”, pronunția impecabilă în limba franceză.

În anul 2006, cu ocazia zilelor școlii (8-12 mai), s-a sărbătorit și împlinirea celor 11 ani de existență a trupei, prilej cu care prof. Liliana Șomfălean a reușit să-i adune pe toți cei care de-a lungul vremii au semnat o filă din istoricul acesteia. Emoția și bucuria revederii au fost impresionante, iar amintirile i-au copleșit pe toți, mai ales că au existat și oaspeți veniți de la Arad și Dej (vechi colaboratori ai clujenilor).

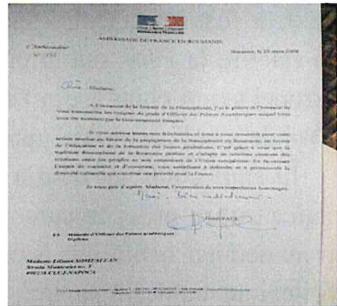
Într-un adevărat maraton al teatrului, au fost puse în scenă piese noi sau piese deja cunoscute publicului, foștii membrii ai trupei redescoperind, alături de colegii lor mai tineri, fascinația scenei. Au fost, de asemenea, prezentate secvențe din turneele efectuate în străinătate și s-au acordat diplome de excelență.

În prezent, trupa este condusă de d-na prof. Roxana Gordea, membrii ei participând la festivaluri locale și naționale, de unde se întorc de fiecare dată cu premii și distincții.

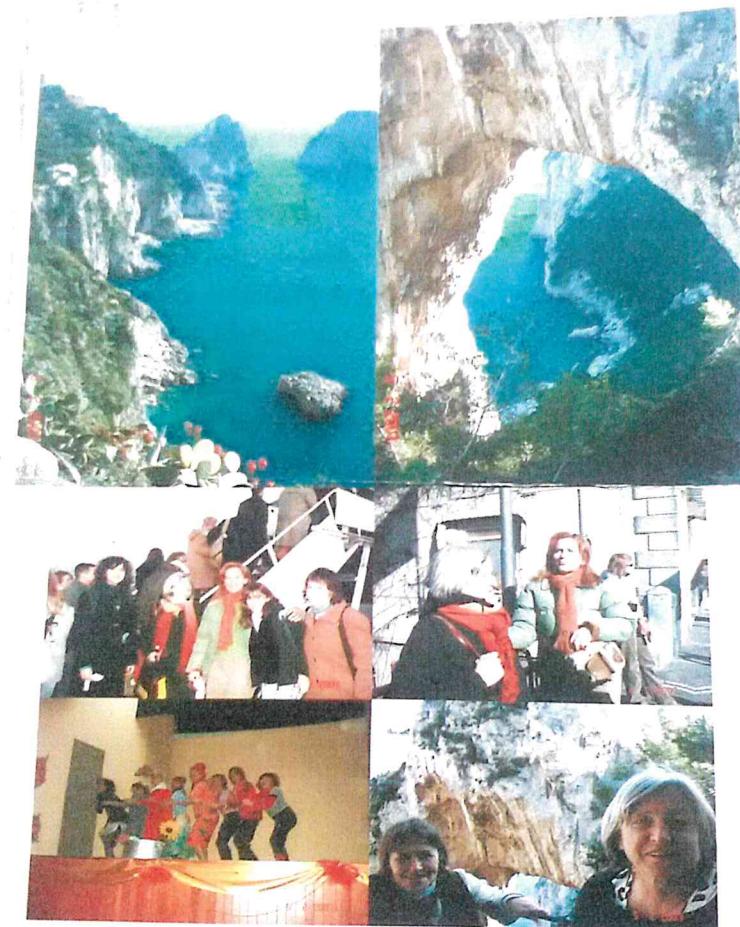
Echipa de proiect mulțumește doamnei profesoare Liliana Șomfălean pentru că a permis scrierea acestui articol despre Domnia Sa și pentru disponibilitatea de care a dat doavadă acordându-ne interviul care este consemnat în totalitate în **Anexa 1** a acestui document. De asemenea, aducem mulțumiri tuturor cadrelor didactice care au contribuit la realizarea acestui material.

Premiul *Palmes Académique* – 2004

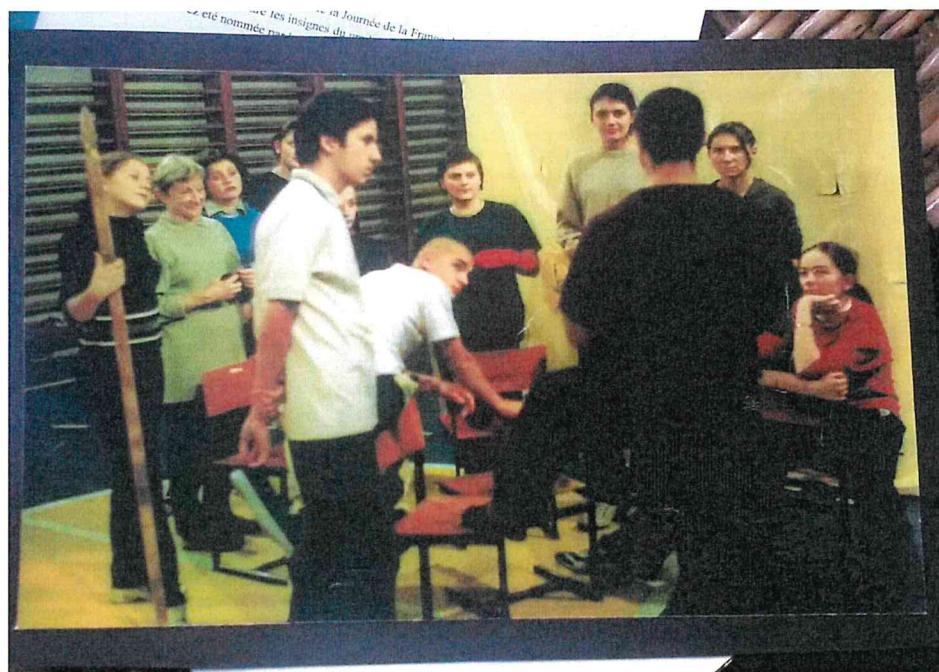
Recunoaștere internațională

Pe scenă și...afară...

Sala de repetiții... acolo unde L. Șomfălean se simțea cel mai bine

Ecouri în presa franceză...

GUILERS

Les jeunes Roumains ont séduit les patients de l'hôpital

Dans le cadre de la semaine roumaine organisée par la fédération culturelle Finistère-Roumanie les jeunes comédiens de Clij Mapoca ont été reçus en Finistère.

Animation à l'hôpital
Les Francofols, troupe de théâtre de lycéens et étudiants roumains, ont ainsi proposé un spectacle pour les patients du centre hospitalier ainsi qu'aux jeunes du centre de loisirs de l'Amicale laïque. Dans un projet de solidarité, de partage, de rencontre avec les autres, Estelle Robert, directrice du centre de loisirs et Corinne Kérébel, animatrice à l'hôpital, sont à l'initiative de cette représentation dans la commune qui a permis aux jeunes Roumains, tout heureux de partager ce bel instant en

Les Francofols, troupe de théâtre de lycéens et étudiants roumains ont animé l'hôpital.

Interprétant des textes de Jacques Prévert.

Confection de cartes de Noël

Avant de se produire à l'hôpital, ils ont partagé le repas de midi avec les enfants du centre et, à l'issue de la représentation, un goûter a rassemblé tous les acteurs à l'hôpital.

En fait, un superbe après-midi pour tous, spectateurs et acteurs.

Dans le prolongement de cette journée solidaire, les enfants ont confectionné des cartes de Noël, en partenariat avec le Secours populaire français.

Celles-ci seront remises aux patients afin d'offrir un petit clin d'œil venu de la part des enfants pour Noël.

Dimanche 14 Décembre 2003 Le Télégramme 11

Ecouri în presa din România

(sursa: <http://www.revistatribuna.ro/wp-content/uploads/2012/08/044.pdf>)

(sursa:http://adevarul.ro/locale/cluj-napoca/weekend-frantuzesc-dej-1_50ae7eb07c42d5a6639d4176/index.pdf)

NewsKeeper Ziare Categorii News Stream Monitorizare Caută articole Caută jurnaluri f Contact

Top Stiri

- Generaliste
- Finanțe
- Sport
- Life - Vedete
- Stiluri
- Cultura
- Locale
- Bloguri
- EN
- Ziarele mele

TEATRU. Francofoni la Cluj, Brno si Ankara

Publicat în Observator Cultural, marți 30 aprilie 2002 Radu TUCULESCU

Primavara se numără... francofonii. Cel mai tineri iubitori de limbă literară și teatru. O combinație armonioasă, cu sonorități de-o pufoasă muzicalitate. Perce que, nu-i să, abia de le-a crescut puful acestor zburători interepati, infuzionati de doze de o sanatoasă verba, ce se mișca, fară inhibiții, în orice spațiu mai mult ori mai puțin scenic, gesticulind într-o limbă străină și punind, corect, accentele. La Cluj, în cadrul zilelor francofoniei, una dintre ele a fost cea mai colorată și mai dinamică, ceea ce în teatrul, printre spectacolele prezente, strecurindu-se numeroase de dans și chanson-uri, într-o miscare de multicolor carusel național. Frisanele artistice s-au produs în spațiul Casei Transilvania (acordat cu generozitate zglobitorilor liceenii), într-o desfășurare gîndita de Liliana Somfalean, cea care condusese trupa Les Francofols îlucelui „Eminescu”. Zilele a început cu Monsieur Goe (nici nu se putea mai bine) prezentat de trupa Assentimentul îlucelui din Huedin, dirijata de Al. Jurcă (prozator, poet, traducător) și Doru I. Rus. De fapt, mai ales datorită respectivelor trupe m-am simțit obligat să scrie aceste rînduri și văd astăzi, imediat pour quoi, doar putințica rabdare.

La Cluj au fost invitate și cîteva formații din țară: scoala din Alexandria (dans, cîntecele, retete gastronomice, personaje de basm), formația Helas a Colegiului național din Iași (de o surprizătoare prestație scenică, în plastică și expresive miscuri de grup) et, voila, invitată de onoare, trupa Dramatis Personae din Bârlad-Mare dirijata de Nicu Weis. Cu „schecherul” de P. Desproges, balmarenii au electrizat pur și simplu sală, astăzi datorită, în primul rînd, talentului incontestabil ai interpretilor și afirm, îci, sans peur, cu mină pe coeur, că Iulia Buciulian (cl a XI-a) este totuș sansa (daca-i va trece prin tête sa dea la teatru) de a deveni o sarmantă atrăgătoare. Să, maintenant, v.

La Cluj au fost invitate și cîteva formații din țară: scoala din Alexandria (dans, cîntecele, retete gastronomice, personaje de basm), formația Helas a Colegiului național din Iași (de o surprizătoare prestație scenică, în plastică și expresive miscuri de grup) et, voila, invitată de onoare, trupa Dramatis Personae din Bârlad-Mare dirijata de Nicu Weis. Cu „schecherul” de P. Desproges, balmarenii au electrizat pur și simplu sală, astăzi datorită, în primul rînd, talentului incontestabil ai interpretilor și afirm, îci, sans peur, cu mină pe coeur, că Iulia Buciulian (cl a XI-a) este totuș sansa (daca-i va trece prin tête sa dea la teatru) de a deveni o sarmantă atrăgătoare. Să, maintenant, v.

Articolul în Observator Cultural >

Citește și top 10 stiri de azi

Feedback

Stiri locale

- Alba
- Arad
- Ariș
- Bacău
- Bihor
- Bistrița-Năsăud
- Botoșani
- Brașov
- Brașov
- Buzău
- București
- Caracal
- Călărași
- Cluj
- Constanța
- Covasna
- Dâmbovița
- Dolj
- Galati
- Giurgiu
- Gorj
- Harghita
- Hunedoara
- Ialomița
- Iași
- Ifrov
- Maramureș
- Mehedinți
- Mureș
- Olt
- Prahova
- Satu Mare
- Salaj
- Sibiu
- Suceava
- Teleorman
- Timiș
- Tulcea
- Vaslui
- Vâlcea
- Vrancea

Cele mai citite

Evenimentul Zilei Ministrul Transporturilor despre CFR Maria - Reacția unei datorii ar duce la închiderea și licitațarea imediata a companiei

Adevărul INFORMARE METEO Instabilitate atmosferică, ploi, torrentiale, descărcări electrice și vijenă până sâmbătă noapte

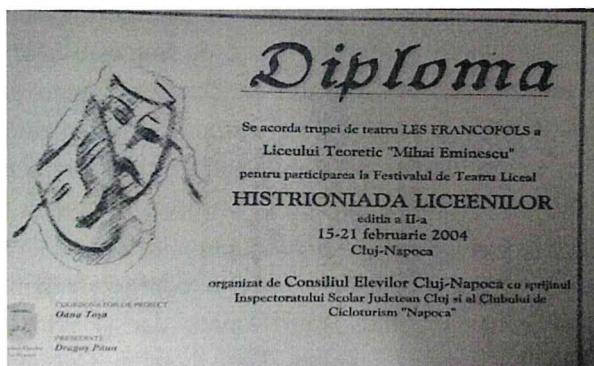
Jurnalul Bancul Zilei Un prosop de 1000 de lei

Evenimentul Zilei Accident INERICOSATCIP - Un tren alături

EN 11:00 PM 5/24/2017

(sursa: <https://newskeeper.ro/articol?id=7F784DDD8F4679293BD4B71609A34C6B&data=2002-04-30>)

În semn de apreciere...

Coordonator, prof. Mihaela TURCU
Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Cluj-Napoca

Elevi: Amalia POPA, cls. a XI-a C

Beatrice SEREŞ, cls. a XI-a C

Iulia TONEA, cls. a XI-a C

Cătălin PETRUŞ, cls. a XI-a C

Mina Stanciu – autorul Marșului elevilor Liceului „Andrei Mureșanu” Dej

Scurtă istorie a orașului Dej

Valea Someșului a constituit o atracție pentru om din cele mai vechi timpuri. Privind din această perspectivă, putem spune că orașul Dej are o vechime biblică, deoarece cele mai vechi urme arheologice datează din epoca neolică, adică cu 5.500 de ani î.Hr. Au fost descoperite fragmente ceramice neolitice în pădurea Bungăr, pe dealul Sfântu Petru și pe dealul Cichegy din Viile Dejului.

Despre o așezare cu adevărat stabilă și bine organizată se poate vorbi la începutul epocii fierului, când se cristalizează civilizația dacică. Descoperirile din epoca romană ne fac să presupunem existența unei așezări romane pe vatra actuală a municipiului Dej, din păcate numele antic al așezării nu se cunoaște. Au fost descoperite resturile drumului roman și ale podului de peste Someș care făcea legătura între castrele de pe graniță. Altă descoperire importantă din epoca romană o constituie conducta de aducție a apei care se îndreaptă spre zona centrală a orașului; la Pintic a fost descoperită o vila rustica, iar pe dealul Cabdic s-au găsit întâmplător un altar votiv roman și o monedă romană de aramă. Tot aici se observă urme ale exploatarii sării de către romani. În satul Peștera (de lângă Dej) s-au descoperit morminte romane. La Cetan a fost identificat un drum roman și ceramică română.

Teritoriul actual al orașului și exploataurile de sare de aici au făcut parte din voievodatul lui Menumorut. Granița dintre voievodatele lui Gelu și Menumorut era Valea Fizeșului, care se varsă în Someșul Mic. Apărarea drumului sării era asigurată de câteva fortificații precum: cetățile de la Ocna Dej și Cuzdroioara și punctele întărite de la Uriu și Urișor.

Dezvoltarea Transilvaniei s-a făcut cu ajutorul coloniștilor germani (*hospites=oaspeți*). Primii hospites au ajuns în zona Dejului în anii 1141-1143, fiind locuitori ai Olandei și Flandrei care au pătruns dinspre Satu-Mare. Acești coloniști plecați din cauza inundațiilor mării, s-au așezat aici întemeind orașul Dej, ca de altfel toate orașele Transilvaniei. În scurt timp localitatea a căpătat un aspect urban. Noii veniți au practicat comerțul cu sare, implementând relații de producție și tehnici noi de lucru.

Prima mențiune documentară care atestă existența orașului datează din anul 1214, când a apărut cu numele de *Dees*. Cetatea Dejului a fost construită între 1214 și 1235. Orașul a avut de suferit de pe urma invaziei tătare din 1241. Orașul se dezvoltă de-a lungul timpului ca și centru important de exploatare a sării, dispunând și de un mic port folosit pentru transportul rapid al sării pe râul Someș.

La 3 km de Dej, la confluența Someșului Mare cu Someșul Mic, se află Salina Ocna Dej. Sarea a început fie exploatață la Ocna Dej încă din antichitate. Numeroase mărturii scrise prin anii 1239, 1291, 1365, 1465 ne furnizează informații despre modul de organizare a exploatarii sării.

De-a lungul evului mediu orașul a primit mai multe privilegii din partea voievozilor Transilvaniei și a regilor Ungariei. Acestea constau în scutirea de taxe și impozite a locuitorilor din Dej și Ocna Dej, iar scopul era acela de a crește populația în zonă pentru a exploata cât mai multă sare.

În secolele XVI-XVII, orașul Dej a fost prins în conflictele politico-militare dintre marile familii nobiliare pentru tronul Principatului Transilvaniei, dar și între conflictul dintre Imperiul Habsburgic și Imperiul Otoman pentru stăpânirea Transilvaniei. Cel mai dramatic eveniment s-a produs după asasinarea domnitorului Mihai Viteazul, între anii 1601-1603, când orașul a fost trecut prin foc și sabie de generalul Basta.

La jumătatea secolului al XVII-lea importanța orașului a crescut datorită prezenței aici a principilor Gheorghe Rákóczi I și Gheorghe Rákóczi al II-lea care au avut un palatul princiar în edificiul numit „Casa Rákócziană”, demolată în anul 1938.

În timpul principelui Mihai Apafi I, Dejul a primit statutul de oraș nobil în cadrul unei noi Constituții, prin care orașul era scutit de sarcinile publice, dar nu era independent față de autoritățile comitatului. Regimul habsburgic instaurat în Transilvania, la începutul secolului al XVIII-lea, a favorizat

dezvoltarea unui sistem de învățământ la care puteau participa și românii, odată cu înființarea Bisericii Greco-Catolice. Apariția unei elite intelectuale românești a permis formarea unei conștiințe naționale și afirmarea luptei naționale a românilor din Transilvania pentru drepturi egale cu celelalte naționalități: maghiarii, sașii și secuii.

În secolul al XVIII-lea în orașul Dej se formează o puternică comunitate românească, care, cu ajutorul Guberniului Transilvaniei a primit dreptul să-și construiască cimitir, biserică și școală. Ponderea românilor în cadrul comitatului Solnoc Dăbâca a fost întodeauna peste 75%.

În timpul revoluției de la 1848-1849 orașul Dej a fost teatrul confruntărilor militare dintre armata maghiară și armatele imperiale conduse de colonelul austriac Karl Urban, din care au făcut parte Regimentele de graniță românești și cetele țăranilor români. Odată declanșate ostilitățile dintre austrieci și maghiari, orașul s-a aflat sub ocupația alternativă a celor două tabere. Cea mai mare bătălie pentru controlul Dejului a avut loc, în 24 noiembrie 1848, în pădurea Bungăr și a continuat pe teritoriul orașului. În această bătălie au căzut peste 150 de oameni. În memoria lor a fost ridicat monumentul „Leul adormit”, dezvelit în 2 iulie 1889. Pe lângă frământările social-politice și militare care au culminat cu Revoluția de la 1848-1849, secolul al XIX-lea a fost pentru orașul Dej o perioadă de profunde transformări edilitare (sunt construite majoritatea clădirilor din centrul istoric) și lucrări de modernizare pentru a îmbunătăți condițiile de viață ale locuitorilor. Dintre aceste realizări amintim: edificarea Prefecturii comitatului (cu un singur etaj în 1830, iar în forma actuală între anii 1896-1897); inaugurarea clădirii Primăriei orașului (azi Cercul Militar, în decembrie 1861); Spitalul „Rudolf” (19 mai 1862); Teatrul (1886); Palatul de Justiție (1894); Biserica Greco-Catolică (de pe strada Regina Maria, 1896); Cazarma (azi clădirea Bazei 4 Logistică); inaugurarea Liceului „Andrei Mureșanu” (20 decembrie 1900) etc.

Realizarea unirii Transilvaniei cu România, la 1 decembrie 1918, a fost expresia unei concepții politice, în care au fuzionat componentele doctrinei naționale românești, ideologia democrației universale și valorile care au triumfat la sfârșitul Primului Război Mondial. Odată cu înfrângerea Puterilor Centrale și a prăbușirii Imperiului Austro-Ungar, mișcarea națională a românilor din Transilvania s-a amplificat. Activitatea desfășurată de către Teodor Mihali, Alexandru Vaida Voevod și Ștefan Cicio-Pop, împreună cu fruntașii locali ai mișcării naționale a făcut din orașul Dej unul dintre centrele cele mai importante ale mișcării unioniste. Orașul Dej și comitatul Solnoc-Dăbâca au fost reprezentate la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia cu o delegație impresionantă formată din 68 de delegați aleși din comitat și 11 delegați aleși din orașul Dej. În orașul Dej vesteau unirii de la Alba Iulia a fost sărbătorită cu mare bucurie. Garda Națională românească a intrat în Biserica Greco-Catolică cu drapelul tricolor și acesta a fost sfînțit de preotul George Mânzat. Apoi toată suflarea românească din oraș și împrejurimi s-a adunat în piața centrală a orașului unde au fost organizate alte ceremonii.

Perioada interbelică a adus orașului Dej importante transformări care i-au permis dezvoltarea și modernizarea. În urma reformei administrative din anul 1925, Dejul a devenit reședința județului Someș care a cuprins 261 de localități rurale și două orașe (Dejul și Gherla). Dejul a intrat în a doua etapă de transformare edilitară.

Această dezvoltare și evoluție a fost oprită de cel de-al doilea război mondial. După Dictatul de la Viena, Dejul și județul Someș au făcut parte din teritoriile cedate Ungariei.

În 8 septembrie 1940, autoritățile ungare horthiste au instaurat în Dej un regim dur de dictatură militară. Mulți români au avut de suferit, alții au fost expulzați în România sau nevoiți să se refugieze. Spre sfârșitul războiului, în primăvara anului 1944, autoritățile ungare au declanșat Holocaustul evreilor din Dej și din județul Someș, fiind închiși 7.800 de evrei, în gheto din Pădurea Bungăr și apoi trimiși la Auschwitz-Birkenau. Au reușit să supraviețuiască lagărelor morții puțin peste 800 de suflete.

Sfârșitul celui de-al doilea război mondial a adus instaurarea regimului comunist. Imediat după falsificarea alegerilor, de către comuniști, din 19 noiembrie 1946, locitorii din împrejurimile Dejului au declanșat una din primele revolte anticomuniste (Revolta de la Podul Someșului).

În perioada comunistă, în orașul Dej au avut loc însemnate transformări economice, sociale și politice: în plan economic a fost construită platforma industrială Nord: Combinatul de celuloză și Hârtie, Fabrica de mobilă, Fabrica de fibre artificiale, Protanul, Triajul CFR; Fabrica de conserve 11 iunie, Fabrica de cărămizi refractare Trasia s.a.

Evenimentele din decembrie 1989 care au dus la căderea regimului comunist au fost resimțite și le Dej. Muncitorii din întreprinderi au ieșit în stradă pentru a striga: Libertate, Jos tiranii, Jos Ceaușescu și alte lozinci destul de populare la vremea aceea. La Dej militarii și-au adus contribuția la păstrarea ordinii și la instaurarea noilor structuri de putere ale administrației locale-Frontul Salvării Naționale. După Revoluția din 1989 în municipiul Dej s-au produs mai multe schimbări, unele pozitive, iar altele negative.

Dejul este un oraș cu o istorie bogată, în care au trăit și creat multe personalități:

Pápai Páriz Ferenc (1649-1716) – medic, profesor și scriitor. Autor al lucrării Pax Corporis (Pacea Trupului) tradusă și în limba română, și al unui dicționar latino-maghiar. **Medgyes Lajos** (1817-1894) – preot la Dej, scriitor. A publicat volumul de versuri “Lira Transilvana”.

Kádár Jószef (1851-1939) – profesor și istoric, autor al monografiei Comitatului Solnoc-Dăbâca, apărută în şapte volume (1900-1905).

Teodor Mihali (1855-1934) – doctor în drept (1883). Avocat la Baroul de avocatură din Dej. Înființează Institutul de Credit și Economii “Someșana”. Director al Despărțământului Astrei și membru marcant al conducerii Partidului Național Român.

Ștefan Cicio-Pop (1865-1934) – doctor în drept (1889) și avocat la Arad. Fruntaș al Partidului Național Român. Apărător al memorandștilor în procesul de la Cluj (mai 1894). Participă la pregătirea și desfășurarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918. Semnează Rezoluția de Unire a Transilvaniei cu România.

Alexandru Vaida-Voevod (1872-1950) – doctor în medicină și membru al Comitetului Executiv al Partidului Național Român din 1897. Deputat în Parlamentul de la Budapesta. Participă la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918. Conduce Resortul Justiției și pe cel al Afacerilor Externe din Consiliul Dirigent, Președinte al Camerei Deputaților (1918). A participat la Conferința de Pace de la Paris. A fost prim-ministrul (1919, 1932, 1933).

Guilelm Sorban (1872-1923) – jurist și compozitor, a trăit la Dej între anii 1900-1923. A fost primul subprefect român al județului Solnoc-Dăbâca și apoi prefect. Autor a peste 100 de lucrări corale și vocal-instrumentale, unele pe versurile unor poeti clasici români.

Liviu Micșa – din 1900 este avocat în Dej, secretar, apoi președinte al P.N.R., din comitatul Solnoc-Dăbâca. Participă ca delegat al orașului Dej, la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918. Prefect al Comitatului; senator în Parlamentul României întregite.

Victor Motogna (1885-1948) – director al Liceului “Andrei Mureșanu”. Docent la Universitatea din Cluj și profesor la Academia Teologică Unită din Cluj și la Academia Romano-Catolică din Timișoara. Președinte al Despărțământului Dej al ASTREI.

Aurel Pavel Bănuț (1887-1970) – în 1902 a înființat la Budapesta revista “Luceafărul”. Prefect al județului Someș (1931-1932). A sprijinit activitatea ASTREI. Înființează la Dej o școală țărănească (1931).

George Mânzat (1888-1958). Profesor și senator de Someș în Parlament (1931-1932). A redactat ziarul “Someșul”. Președinte al Departamentului Dej al ASTREI. A publicat Monografia orașului Dej.

Cornel Pop (1889-1953) – în 1919 este notar și apoi primprestor al comitatului Solnoc-Dăbâca. Secretar și viceprefect al județului Someș, apoi primar al orașului.

Victor Cheresteiu (1895-1917) – profesor la Universitatea “Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca. Doctor în filosofie la Universitatea din Viena. Director al Institutului de Istorie din Bucureşti, director adjunct al Institutului de Istorie și Arheologie Cluj.

Aurel Gr. Zegreanu (1905-1979) – președinte de tribunal, procuror șef al judeșului Arad. Primar al orașului Dej (1937-1938) și președinte al Comitetului interimar al județului Someș. Membru al Asociației Scriitorilor din Ardeal.

Virginia Drăgoi (1907-1997) – actriță la Teatrul Național din Cluj.

Iosif Bâtiu (1913-2000) – profesor la școala “Mihai Eminescu” din Dej. A fost decorat cu “Coroana României” și “Steaua României”.

Clement Barbu – avocat și prefect al județului Solnoc-Dăbâca (1919-1920). Este primul președinte al Eforiei școlilor din Dej.

Gheorghe Siminel (1927-1990) – activitate în domeniul ontologiei, logicii, matematicii și fizicii. Membru fondator al Seminarului de cercetări interdisciplinare din Dej și membru al Asociației Oamenilor de Știință din România.

Gheorghe Isă (1930-2001) – profesor la Liceul nr. 2 din Dej, membru al Societății de Științe Biologice din România.

Emil Lazăr (1935-2002) – profesor de limba și literatura română, director al Muzeului municipal de istorie din Dej (1975-1998), publicist.

Racz Gyozo (1935-1989) – conferențiar univ. doctor, scriitor, redactor-șef al revistei “Korunk”.

Octavian Gr. Zegreanu (1938-2004) – biolog la Clinica de Boli Profesionale, șef de laborator la Spitalul Clinic județean Cluj. Membru al Uniunii Scriitorilor.

Radu Săplăcan (1948-2000) – scriitor și publicist, redactor la Radio Cluj.

Dan Felician Mârza (1948-2002) – profesor și director la Colegiul Național “Andrei Mureșanu”, președintele Subfilialei Dej al Societății de Științe Filologice, președintele Despărțământului “Dr. Teodor Mihali” al ASTREI Dej, redactor-șef la publicațiile “Gazeta Someșana”, “Confluence Dejene”, “Astra Dejeană”.

Câteva aspecte culturale

Din punct de vedere cultural, numeroase aspecte esențiale pot fi legate de orașul Dej și împrejurimile sale. Astfel, între anii 212-217 se construiește castrul roman de la Căsei. Cele peste 40 de inscripții descoperite aici dovedesc existența unor oameni științători de carte, specialiștii presupunând chiar existența unei școli. În secolul al-IV-lea s-a descoperit în împrejurimile Dejului un opaiț de bronz, iar modul în care a fost creat dovedește înclinația spre frumos a creatorilor de obiecte utilitare din acea vreme.

În secolul al -XVI-lea la mănăstirea din Vad funcționează o școală, mănăstirea fiind un puternic centru de cultură românească, unul dintre cele mai vechi locașuri de cultură din ținutul Someșurilor. În 1568 se înființează la Dej un gimnaziu unitarian, iar în 1712 o școală susținută de colonia sașilor. Trei ani mai târziu ia ființă școală romano-catolică, cu limba de predare latina..Cea mai veche școală românească din părțile Dejului este cea de la Chiuiești, înființată în 1792. Începutul secolului următor rămâne în atenția noastră prin reprezentările teatrale ale unei trupe clujene, prin apariția primelor formații artistice de amatori la Dej cu scopul de a strângă fondurile necesare construirii unui teatru. În 1851 se înființează școală românească greco-catolică, iar în 1865 sunt înregistrați primii membri individuali ai Astrei la Dej. Primul cerc de lectură e semnalat 4 ani mai târziu, iar în 4 iulie 1870 are loc ședința de constituire a despărțământului Dej al Astrei. Până la finalul secolului reținem înființarea unei școli primare ortodoxe, apariția bilunară a revistei Speranța a școlii de stat, înființarea fanfarei orașului și a primei biblioteci, iar în 1898 ia ființă Societatea literară, istorică și etnografică din județul Solnoc-Dobâca.

Orășenii din Dej și-au exprimat mereu dorința existenței unui liceu clasic și încă din 1891 locuitorii județului au început o mare acțiune pentru înființarea unui astfel de liceu. În 1897 între guvern și orașul Dej s-a încheiat un contract: orașul Dej dă clădirea, județul Solnoc- Dobâca asigură

materialul didactic, iar Ministerul Instrucțiunii se obligă să deschidă succesiv un liceu cu 8 clase numind și plătind puterile didactice. Clădirea liceului, inițial Școala Medie nr.1, a fost terminată la 31 octombrie 1900 și a fost ocupată imediat ca liceu. Din 5 iulie 1919 această clădire a devenit Liceul „Andrei Mureșanu”, azi Colegiu Național. La aceeași dată Consiliul Dirigent al Transilvaniei îl numește pe Victor Motogna profesor și director al liceului, iar din anul școlar 1919-1920 încep să apară Anuarele Liceului „Andrei Mureșanu”.

Dintre dascălii iluștri care au trecut prin acest liceu conferindu-i renume și personalitate îi amintim pe câțiva, pe acei educatori în personalitatea cărora am găsit un nesecat izvor de inspirație.

Dumitru Țiganetea- profesor de matematică și formatorul unor elevi eminenți care, mai târziu, s-au afirmat ca profesori universitari sau cercetători de renume.

Alexandru Mohy- dascăl și artist plastic de mare valoare, animator apreciat al vieții culturale din orașele Dej și Cluj. În anul 1949 este invitat ca profesor la catedra de pictură a Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj, instituție pe care a gestionat-o și ca prorector după 1967.

Emil Cervenca- om de o vastă cultură, cu o bogată activitate publicistică încă din timpul studenției. Se remarcă prin studiile și articolele dedicate filozofiei lui Lucian Blaga.

Leon Birnbaum- membru marcant al comunității evreiești din Dej. Publică articole de matematică și logică în reviste din țară și străinătate. Este membru al „Association Internationale de Cybernetique” din Belgia, membru al colectivului redacțional al revistei „Informatica” din Ljubliana, membru de onoare al Despărțământului Astra Dej și cetățean de onoare al municipiului.

Dumitru Vatamaniuc- membru al Societății Scriitorilor Români, membru de onoare al Academiei Române, Doctor Honoris Causa al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. Distincții și premii: Premiul Academiei Române, Premiul Societății „Lucian Blaga”, Premiul Ministerului Culturii etc.

Mina Stanciu- profesorul care a organizat pentru prima dată predarea muzicii în liceul din Dej și a contribuit la promovarea muzicii culte în rândurile cetătenilor din oraș. Se distinge nu numai ca muzician, ci și ca scriitor. Studiul său dedicat lui Ciprian Porumbescu constituie un punct de referință în exgeza marelui compozitor.

Profesorul de muzică Mina Stanciu s-a născut în satul Salcea, județul Botoșani la 27 iulie 1884.

Școala primară a făcut-o în satul natal, apoi a urmat cursurile Conservatorului de Muzică din Iași, pe care l-a absolvit în 1908. Dar examenul de capacitate îl ia abia în 1918. Din 1913 a lucrat ca „maestru suplinitor” mai întâi la Gimnaziul din Dorohoi, apoi la Liceul din Pomârla, ulterior lucrând la Liceul și Școala Profesională din Târgu-Jiu.

La 1 septembrie 1919 este numit „maestru titular provizoriu” la Liceul „Andrei Mureșanu” din Dej, specialitatea muzică vocală, iar din 27 aprilie 1928 este „maestru titular definitiv” la același liceu. În completare avea ore și la Gimnaziul de fete din Dej, și, deși avea specialitatea „muzică vocală” s-a ocupat și de muzică instrumentală.

A rămas în Dej până în 1940, când, în urma Dictatului de la Viena, o mare parte din teritoriul Transilvaniei este cedat Ungariei, iar liceele și școlile românești sunt desființate și profesorii români sunt siliți să părăsească zona, iar el pleacă împreună cu familia în Moldova.

Își continuă activitatea până în anul 1945, când „d-l. Mina Stanciu, maestru definitiv de muzică, la Seminarul din Roman, se pune în retragere, pentru limită de vîrstă, pe ziua de 1 Noemvrie 1945” (sursa Monitorul Oficial Nr. 43.902 din 4 Septembrie 1945). (Anexa I)

În Dej, profesorul Mina Stanciu a avut o situație materială grea. A avut șase copii și toți cei opt membri ai familiei împărteau o singură cameră, pe strada Mihai Viteazu nr. 19. Erau însă mândri de naționalitatea lor, iar doamna Stanciu îmbrăca zilnic costumul popular specific zonei natale – Tara de Sus a Moldovei. (*mărturie doamna Adriela Rocaș din Dej, în cartea „Someșeni uniți în spiritul lui Eminescu”, Emil Lazăr, pag. 287*).

Într-un an școlar colegii de la liceu i-au cumpărat și dăruit un costum pentru ca să poată participa la poza de sfârșit de an și la festivitățile de încheiere a anului școlar. (*idem*).

Cu toate aceste greutăți Mina Stanciu a obținut rezultate foarte bune în domeniul său de activitate și a fost foarte apreciat de societate.

În 1920 ia ființă Societatea „Graiul neamului”, susținută de autoritățile orașenești și județene, cu scopul de a promova muzica populară și clasică. Mina Stanciu a fost un pionier în ale muzicii în orașul nostru. „*În anul 1920 a luat ființă Corul parohiei organizat și condus de către profesorul de muzică Mina Stanciu de la Liceul de Stat din Dej. Cu unele intermitențe profesorul Stanciu a condus corul bisericii până în anul 1939, după care a fost condus de către Ioachim Godorogea până în 1954, care a fost și cântăreț la strană.*” (sursa <https://protopopiatulortodox.ro/parohii/parohia-dej-i/>)

A organizat pentru prima dată predarea muzicii în oraș; a organizat un cor în rândul intelectualilor tineri și vârstnici din oraș, iar în cadrul liceului a înființat un cor pe șase voci, fanfara și mai multe grupuri vocale. A publicat articole din domeniul muzical: „*50 de ani de la moartea lui Ciprian Porumbescu*” în anuarul Liceului „Andrei Mureșanu”, nr. 14, anul școlar 1932-1933 și „*Cântec, joc și voie bună*” în Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu”, nr. 15, anul școlar 1933-1934. (*Someșeni uniți în spiritul lui Eminescu, Emil Lazăr, pag. 285-291*).

A fost membru marcant al Despărțământului Dej al Astrei încă din 1920. Pentru întreaga activitate instructiv-educativă și culturală a primit decorația „Avântul țării”. (*Dejeni de ieri și de azi, pag. 222*).

Activitatea școlară

În 1919 când Mina Stanciu ajunge la Liceul „Andrei Mureșanu” se menționează 11 „puteri didactice” – 10 profesori de materii științifice și literare și un maestru de muzică (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” Dej, anul școlar 1928-1929, pag. 13*) erau înscrise 282 elevi ordinari, 43 de elevi particulari, din care 9 fete.

Deoarece până în acest an liceul a funcționat ca și școală maghiară, s-a pus un deosebit accent pe învățământul românesc, pe insuflarea sentimentului național, pe educarea în spiritul patriotismului românesc. În acest scop, din primul an de învățământ, se organizează o societate de lectură și o cohortă care aveau rolul de a ajuta profesorii școlii în a-i instrui pe elevi și pe locuitorii orașului și ai satelor din împrejurimi atât în taina literelor, cât și în stimularea și dezvoltarea sentimentelor naționale și patriotice.

În cadrul societății de lectură s-au susținut programe literar-artistice cu poezii, nuvele, schițe, critici, recenzii, dar și cântări și recitaluri de muzică, mai ales instrumentală, (vioară, pian), elevii fiind pregătiți de profesorii de specialitate. Profesorii țineau conferințe pe sate pe diferite teme, dar, în special, pentru cultivarea și stimularea sentimentului patriotic, și fiecare conferință era însoțită de un program artistic cu recitări și cântece bine pus la punct.

Fiecare eveniment important era marcat printr-un program artistic bine organizat, în fiecare anuar sunt menționate evenimentele – 1 Decembrie, 10 mai, Unirea Principatelor, 16 noiembrie - comemorarea patronului școlii etc. – punctându-se cât de bine pregătiți erau elevii și cât de frumoase programele artistice, aşa numitele matineuri.

În data de 29 noiembrie 1919 se încheie un proces-verbal cu ocazia conferinței ținute sub directiva domnului director regional Valeriu Seni. Aceasta face recomandări pentru fiecare materie în parte. La muzică spune că „*accentul trebuie pus pe practică, dar rezultatul bun depinde și de disciplina severă*”. (*Proces-verbal din data de 29 Noiembrie 1919*) (Anexa II)

Anul școlar 1920-1921

În acest an în școală funcționau următoarele societăți – Societatea de lectură a elevilor constituită din elevii ordinari ai claselor VII-VIII, sub conducerea profesorului Emil Patachi, viitor director al liceului; Societatea pentru abaterea viciilor stricăcioase sănătății și cohorta de cercetași condusă de profesorul de gimnastică Octavian Cărăgian. (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu”, 1920-1921, pag. 7*). Banii adunați din colecte, serbări sau amenzi erau folosiți pentru dotarea bibliotecii cu cărți românești. Mina Stanciu este responsabil cu activitățile artistice, el a întocmit partea artistică a tuturor activităților desfășurate (*idem, pag. 6*), cu diferite ocazii : 27 noiembrie – ziua patronului școlii se marchează prin recitări, interpretarea unei piese de teatru, cântări, la fel în 1 Decembrie, 24 Ianuarie, când, după-masă, are loc un festival dat de elevii liceului împreună cu trupa Ligii culturale a orașului, corul liceului a intonat cântări naționale (*idem, pag. 4-5*).

10 mai este decretată serbarea serbărilor. În parcul orașului se primește vizita Înaltei Perechi Moștenitoare. Cu această ocazie defilează eroii de la Tisa. După-masa are loc un matineu în care corul liceului a intonat imnurile naționale și s-au recitat poezii. Seara Societatea de lectură a organizat o serbare cu cântări și recitări.

În 12 iunie cu ocazia centenarului nașterii poetului Vasile Alecsandri are loc un vast program artistic care cuprinde cântece și recitări din poezile „Bardului de la Mircea” (*idem, pag. 4-5*).

În acest an Mina Stanciu a funcționat pe o catedră de 17 ore muzică vocală și instrumentală (*idem, pag 12*) și a fost numit custodele colecției de muzică (*idem, pag 15*), colecție ce număra 63 de bucăți în valoare de 280 lei și 90 bani (*idem, pag 17*.)

La festivitatea de încheiere a anului școlar, după liturghia de la biserică greco-catolică a avut loc un spectacol artistic și gimnastic în curtea liceului. „*Corul a executat cele mai frumoase piese studiate în cursul anului școlar*” (*idem, pag. 20*), apoi au fost premiați elevii cu rezultate bune la învățătură, progres la toate materiile sau doar la o anumită materie. Premiile au constat în cărți donate de diferite personalități ale orașului, (librarul Victor Roman, profesorii G. Popescu Sura, Ioan Șanta, Ioan Varna, Rudolf Fischer). Profesorul Mina Stanciu a donat 29 cărți în valoare de 7950 lei. (*idem, pag.*

În total, în acest an, sunt premiați 23 de elevi pentru progres la muzică vocală (*idem, pag 21*).

Anul școlar 1921-1922

Profesorul Mina Stanciu are 19 ore – (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1921-1922, pag 5*) și este custodele colecției de muzică care număra acum 71 piese în valoare de 982 lei și 50 bani – (*idem, pag. 7*). În cursul anului s-au cumpărat un flaut și 5 caiete de note în preț de 70160 lei bani (*idem, pag 13*.) În cadrul Societății de lectură a elevilor s-au citit 17 lucrări originale, 18 critici și contra critici, 31 poezii și monologuri, s-a cântat la vioară și orchestră în 5 ședințe.

Sunt enumerate toate materiile de învățământ, pe clase. Materia de învățământ la muzică este la cls IA B muzică vocală 2 ore, după cum urmează - Portativ. Valoarea notelor și pauzelor. Măsura. Gama. Punctul și legato. Sincopa. Exerciții de solfegiere. Profesorul lucrează după manualul „Carte de muzică” de M. Tănăsescu și V. Soloveanu (*idem, pag 16*.) Tot așa și la restul claselor (*idem, pag 18-31.*)

În 1921 a avut loc prima olimpiadă organizată de Societatea ”Tinerimea română”, la care participă 71 elevi și 4 profesori, obținându-se premii la gimnastică și limba română. Se distinge corul (*Dan Mărza, Scurt istoric al Liceului „Andrei Mureșanu”*).

Pentru aprofundarea sentimentului național și popularizarea poeziei și a culturii naționale, liceul a organizat serbări școlare cu coruri și recitări, dansuri, piese dramatice.

Anul școlar 1922-1923

Mina Stanciu este custodele colecției de muzică (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1922-1923, pag 52*) care are un „harmonium”, un pian și 9 caiete de note, în valoare de 20982 lei și 50 bani (*idem, pag. 18*) și este încadrat pe 24 de ore.

Ca și în ceilalți ani se remarcă serbările organizate cu diferite ocazii, menționăm în mod deosebit pe cea din 24 Ianuarie când are loc o „*frumoasă serbare școlară*” sub forma unui program literar artistic, iar în 17 mai, în amintirea eroilor căzuți în război, la ora 5 după masa are loc un matineu, în care corul liceului a intonat imnurile naționale (*idem, pag 20*).

Sunt premiați 21 de elevi pentru progres la muzică vocală (*idem, pag 53*).

În acest an se reorganizează Despărțământul Dej al Astrei, sub președinția directorului de atunci al liceului, Victor Motogna. Membru important este și profesorul Mina Stanciu. Profesorii, prin acest despărțământ au desfășurat o amplă propagandă culturală an de an la sate, ținând conferințe despre dragostea de neam și limbă. Profesorul Mina Stanciu ține conferințe în satele Sânmaraghita, Benediug și Mica.

Prin activitatea profesorilor, Despărțământul a reușit înființarea unor filiale ale Astrei și a unor case de citire în 22 de sate. (*idem, pag 19*.)

În 6-8 mai 1923, liceul este inspectat de dl. Director Regional Valeriu Seni, care se arată mulțumit de local și de ce vede la cursuri și foarte impresionat de „*bogata activitate extrașcolară desfășurată de cadrele didactice, propaganda culturală desfășurată în oraș și împrejurimi*”. (*idem, pag. 17*)

Anul școlar 1923-1924

La data de 1 aprilie, cu ocazia împlinirii a 5 ani de la trecerea liniei demarcaționale au loc serbări populare. Liceul nostru s-a prezentat cu care alegorice și un matineu. A fost prezent domnul ministru Moșoiu.

În decembrie anul 1923 se remarcă cohorta de cercetași „Ciceul”, având ca instructori profesori din școală, iar printre membri, pe lângă elevi, s-au înscris și au contribuit și personalități din oraș – de exemplu: Col. Aritonoviciu, Dr. C. Barbul, Dr. G. Anca, dar și profesori, printre care și Mina Stanciu. În cadrul acesteia se făceau șezători cercetășești sub supravegherea profesorilor (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1923-1924, pag.18*.).

În acest an Mina Stanciu are 24 de ore, câte o oră de muzică vocală, 1 oră muzică instrumentală și 2 ore ansamblu la toate clasele.

Este numit membru în comisia elevilor particulari prezenți la examen, sesiunea iunie 1923 (*idem, pag 46.*)

Anul școlar 1926-1927

În acest an profesorul Mina Stanciu este încadrat cu 17 ore muzică și ansamblu coral, conduce corul elevilor de la liceul de băieți și cel de fete „*cu mult zel*” (*George Mânzat –Monografia orașului Dej, pag. 202*)

Liceul „Andrei Mureșanu” și Despărțământul Dej al Astrei își iau misiunea de a răspândi cultura în popor foarte în serios. În acest sens organizează 12 conferințe publice, liceul aranjând cu această ocazie și câte o șezătoare literară.

În cadrul Societății de lectură, pe lângă recitări, piese de teatru, recenzii, se face și muzică, având loc execuții la pian. (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1926-1927, pag. 71*).

Anul școlar 1928-1929

Anul 1928 este an jubiliar, împlinindu-se 10 ani de la marile evenimente din 1918. Cu această ocazie au loc manifestări ample. După cuvântarea directorului Victor Motogna, are loc un matineu în sala teatrului județean, cu un bogat program artistic de cântări, recitări, dansuri naționale. Elevii primesc concursul muzicii regimentului 81 din localitate.

Școala s-a implicat în toate serbările comemorative (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1928-1929, pag 43*), iar cu ocazia aniversării evenimentelor din 24 ianuarie și 2 februarie au loc cântări de cor și compozиții muzicale la vioară și pian.

Mina Stanciu are 18 ore muzică și ansamblu.

Se face o trecere în revistă a activității Societății de lectură a elevilor în acești 8 ani și se constată că au fost prezentate 120 lucrări originale, tot atâtea recenzi, s-au recitat 200 de poezii și monologuri. În fiecare an elevii au aranjat 1-2 serate pentru public cu piese de teatru, recitări, cântări, solo-uri pentru vioară și pian (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1928-1929, pag. 28*)

În fiecare anuar se trec în revistă programele artistice susținute cu diferite ocazii, din care nu lipsește corul sau ansamblul muzical al școlii noastre. Un loc aparte este rezervat Societății de lectură a elevilor și a activității acesteia, în cadrul căreia își desfășura activitatea și catedra de muzică. Astfel, în 1930-1931 pe lângă cele 8 declamări, 4 schițe sau nuvele, 1 notă de călătorie, 1 piesă de teatru, câteva disertații, se prezintă și 8 execuții vocale și instrumentale. (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1930-1931, pag. 9*).

În 1931-1932 se prezintă 2 execuții vocale sau instrumentale (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1931-1932, pag 61*) și se remarcă festivitățile de la 10 Mai cu cântece de cor, recitări și de la 8 Iunie, când are loc serbarea de încheiere a anului școlar cu cântece și poezii (*idem, pag. 58*).

Profesorul Mina Stanciu, din puținul său cu care trebuia să-și întrețină familia, a donat 100 de lei elevului Cernucan Teodor din clasa a VII – a pentru „râvnă la muzică și bună purtare” (*idem, pag. 64*).

Anul școlar 1932-1933

Cu ocazia comemorării a 50 de ani de la moartea marelui compozitor Ciprian Porumbescu, Mina Stanciu publică un vast articol în anuarul liceului „*Cu prilejul aniversării a 50 de ani de la moartea lui Ciprian Porumbescu*” (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1932-1933, pag.20-32.*)(Anexa III)

Sunt menționate din nou serbările școlare cea din 14 Noiembrie când este comemorat patronul școlii fiind numit „*un frumos matineu artistic*”, iar cea din 1 Decembrie, care a fost sărbătorită în cadrele „Astrei”, fiind „*una din cele mai reușite serbări*” (*idem, pag. 39*).

Mina Stanciu are 18 ore muzică vocală plus o oră ansamblu și una de gimnastică.

Anul școlar 1935-1936

În 26 decembrie 1935 cercetașii organizează o sezătoare cu program artistic urmată de dans în Ileanda, (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1935-1936, pag. 63*), iar la 15 februarie 1936, tot cercetașii, organizează o sezătoare cu program artistic în sala de gimnastică a liceului. Toate serbările sunt organizate împreună cu autoritățile civile și militare, „*școala fiind mai în măsură să contribuie la aceste serbări*” (*idem, pag. 97*).

În acest an școlar profesorul Mina Stanciu folosește manualele de muzică ale lui Mihail Poslușnicu și primește 7 ore completare la gimnaziul de fete (*idem, pag.81*). Este propus în comisia de examinare a elevilor particulari.

Societăți existente în școală în acest an școlar sunt: Societatea de lectură a elevilor, pe lângă care funcționa Societatea corală, **există un cor pe șase voci**, Societatea orchestră-fanfară, în formăție, societăți religioase, Cercetășia, Străjeria și Premilitaria.

Anul școlar 1937-1938

Anul școlar 1937-1938 aduce ca noutate faptul că școala se îmbogățește cu 2 aparate radio (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1937-1938, pag. 21*).

În acest anuar este publicat un tabel nominal cu toți profesorii din școală, din care aflăm că Mina Stanciu a absolvit examenul de capacitate cu media 7,55 și a beneficiat de 4 gradații de merit. (*idem,*

pag. 26). Este încadrat pe 15 ore muzică vocală și ansamblu, 6 ore completare la gimnaziu de fete (*idem, pag 19*).

În acest an școlar este inspectat de Domnul Inspector Breazul la data de 09.10. 1937 acesta arătându-se mulțumit de activitatea profesorului (*idem, pag.31*).

În afara serbărilor școlare cu caracter exclusiv școlăresc, s-au ținut serbări împreună cu celelalte oficialități din oraș, acestea fiind și un stimulent pentru trezirea sentimentelor naționale. (*idem, pag.32.*)

Își continuă activitatea corul pe șase voci și ansamblul-orcheastră.

Mina Stanciu este propus în comisia de examinare a elevilor particulari în sesiunea anului 1937-1938, la muzică vocală. (*idem, pag. 58*).

Anul școlar 1938-1939

În acest an se înființează Stolul strejăresc. În 4 mai 1939 începe școala de cadre pentru pregătirea comandanților de centurii. Școala a funcționat în sala de gimnastică a liceului sub conducerea comandanțului de cohortă Octavian Cărăgian, ajutat de comandanții Gherman Alexandru, Dr. Buștița Alexandru medic, Bot Ioan, Mina Stanciu, Bizo Petru, Cherebețiu Petre și inginer Comerzan Octavian. (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1938-1939, pag 51*).

Mina Stanciu este încadrat pe 17 ore din care 1 oră de activitate strejărească și 6 ore la gimnaziul de fete.

În 1940 profesorul se mută cu familia în Moldova unde își va continua activitatea didactică până în anul 1945.

Activitatea desfășurată în cadrul societății civile

Profesorul Mina Stanciu a organizat primul cor orășenesc din rândul muncitorilor din oraș (*Dan Mârza, O istorie culturală a Dejului în date, pag. 2*).

Este ales membru în adunarea protopopiatului ortodox din Dej. „Au fost validați ca noi membri: Augustin Bodea, Ioan Danciu, Ioan Both, Dumitru Giurgiu și Teodor Perhaița, preoți; Ioan Ciupe, revizor școlar; Grigore Pura, notar; dr. Ioan Prodan, avocat; dr. Augustin Bodea, magistrat; inginer Ioan Drăgușescu, șeful ocolului silvic Gâlgău; Victor Herman, consilier orășenesc; Alexandru Bărbos, prim-pretor; Ioan Percea, revizor pensionar; dr. Gh. Cristea, avocat și Mina Stanciu, profesor;

mireni.” (sursa revista Renașterea, nr. 19, anul 1938, pag. 3 articolul Adunarea Protopopiatului Dej)(Anexa IV)

Activitatea publicistică

În anuarul din 1932-1933, cu ocazia comemorării a 50 de ani de la moartea marelui compozitor Ciprian Porumbescu, Mina Stanciu publică un vast articol „*Cu prilejul aniversării a 50 de ani de la moartea lui Ciprian Porumbescu*” (*Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” 1932-1933, pag. 20-32.*) Își începe articolul cu o prezentare a vieții acestuia, unde s-a născut, unde a trăit, unde și-a făcut studiile, perioada petrecută în închisoare, cariera și recunoașterea internațională odată cu punerea în scenă a primei opere românești bucovinene „*Crai Nou*”.

Profesorul dejean subliniază în nenumărate rânduri spiritul patriotic deosebit al acestuia, Ciprian Porumbescu fiind însușit de tot ce era legat de neamul românesc și poporul român. Aflăm din acest articol că marele compozitor a fost delegat în *Comisiunea de concurs al corurilor* în 1882. Cu această ocazie el face o analiză a stadiului de cultură și a curentului muzical în Ardeal, constatănd un mare progres muzical. În 27 septembrie publică și un articol pe această temă în „*Gazeta Transilvăneană*”, făcând o elogioasă dare de seamă.

Mina Stanciu își încheie studiul elogios spunând că moartea timpurie a marelui nostru compozitor este o ireparabilă pierdere națională. „*Ciprian Porumbescu va trăi cât vor trăi cele trei culori ale noastre și cât timp va răsuna „Pe-al nostru steag e scris unire” și „Tricolorul”, cât timp se va juca hora noastră românească pe aceste plăiuri*” (*idem, pag. 31.*)

Un alt studiu intitulat „*Cântec, joc și port*” și semnat de profesorul Mina Stanciu apare tot în Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din anul școlar 1933-1934 (*pag. 73- 77.*) (Anexa V)

Naționalismul lui Mina Stanciu transpare și din acest articol, care începe prin a preamări strămoșii noștri și poporul român pentru sentimentele naționale, pentru faptul că nu a renunțat niciodată la identitatea sa, indiferent cât de greu a fost încercat. Dorul, credința în Dumnezeu, datinile, portul, toate au fost transpusă în muzică și transmise din generație în generație, pe cale orală. „*În vremi bune sau mai furtunoase, fie la munte sau în mijloc de codru des, românul întins pe iarbă verde își vârsa aleanul lui de dor prin cântec de caval, de fluer, din frunză, ori cimpoi etc.//În chipul acesta, strămoșii noștri au știut să-și păstreze încă dela început graiul, portul, datinile, credința cea adevărată precum și frumoasele cântece, jocuri...*” (*idem, pag. 73.*)

După ce vorbește în același ton despre cântecul, portul și jocul strămoșesc, profesorul atrage atenția asupra pericolelor ce se ivesc din înrâuirea modernismului din orașe și a preluării unor tradiții și obiceiuri străine, care strică astfel puritatea și frumusețea satelor și a obiceiurilor străbune. Cere în încheierea articolului înființarea unor școli de dans popular, îndemnând tinerii să renunțe la modă și să revină la tradiționalism, probând astfel patriotismul și identitatea națională. „*Să se înființeze deci școli de dans în care să se învețe cum se cuvine executarea de către tineretul nostru, a frumoaselor noastre jocuri și dansuri naționale precum și purtarea portului național, pentru ca astfel să se poată ajunge iarăși la întronarea vieți acelea curate și plină de farmec a strămoșilor noștri...*” (*idem, pag. 76*)

Mina Stanciu a fost un mare iubitor al lui Eminescu. A compus melodii pe versurile marelui poet, care au circulat sub formă de carte poștală. În capitolul „*Melodii pe versuri de Mihai Eminescu*” cuprins în „*Bibliografia Mihai Eminescu 1866-1870*”, apărută în 1976 sub egida Academiei Române, este menționat și profesorul dejean Mina Stanciu ca autor al cântecului „*Pe drumul Șimandului*” apărut sub formă de carte poștală, despre care bibliografia menționează că era „*cor mixt după poezia culieasă de Mihai Eminescu*”. Versurile pe care a compus melodia sunt legate de agresiunea minorității maghiare din Transilvania împotriva populației autohtone, fapt ce demonstrează încă o dată puternicul simțământ patriotic de care era cuprins profesorul dejean. (*Someșeni uniți în spiritul lui Eminescu*, *Emil Lazar, pag. 291*).

Acest lucru îl aflăm și din articolul „*Eternele iubiri ale profesorului Emil Lazar*” scris de Lucian Gruia și publicat în revista *Măiastra*. Acest articol este dedicat profesorului și directorului Muzeului

din Dej, Emil Lazăr, și despre marea sa dragoste pentru Mihai Eminescu și pentru toți cei care au fost inspirați de opera marelui poet și au încercat să-o valorifice prin diferite mijloace, precum Ion Apostol Popescu, profesor la Gherla, marele nostru compozitor dejean Guilelm Şorban sau profesorul Mina Stanciu. De la Emil Lazăr și din cercetările sale aflăm că Mina Stanciu „va realiza cărți poștale cu versurile lui Eminescu”. (*Măiastra, anul II, nr.5(9), 2006, pag. 37*) (Anexa VI)

Culegător de folclor, compozitor, prelucrător

Mina Stanciu s-a remarcat și în ipostaza de culegător de folclor, compozitor și prelucrător a numeroase piese muzicale, fie din muzica populară, fie din cea clasică universală, pe care le-a aranjat și armonizat pentru corurile pe care le conducea sau pentru diferite instrumente muzicale. Mărturie stau cele două culegeri de manuscrise ale profesorului dejean cu ștersăturile și corecturile lui. După cum aflăm dintr-o scrisoare lăsată moștenire și ajunsă în colecțiile școlii prin bunăvoie fiului domniei sale, Mina Stanciu și-a folosit puținul timp liber avut pentru a colinda satele din împrejurimile Dejului și de a aduna, direct de la sursă „*o sumedenie de cântece populare de toate genurile*”, pe care dorea să o publice. Evenimentele din 1940 i-au zădărnicit acest plan, iar mutarea în Moldova natală l-au făcut să piardă și colecția de folclor adunată cu atâtă grijă. După ce vremurile s-au mai liniștit, profesorul dejean își adună colecția de foi volante rămasă, spune el „*din tot ceea ce am adunat altă dată pe tărâmul folcloristic abia am mai putut găsi doar câteva fragmente în foi volante răvășite printre puținele lucruri ce au mai putut fi salvate... Cu dorința vie de a nu lăsa să se piardă barem acest puțin din tot ce adunasem odinioară, din comoara neprețuită a tezaurului nostru național, am ținut și da la iveală această mică colecție de cântece, colinde și jocuri populare ca pe o duioasă amintire.*” Dorim să menționăm aici că din acea „mică colecție”, fiul domniei sale – Mihaiu Stanciu, a reușit să adune o culegere de 66 de cântece, colinde și jocuri și alta de 73 de cântece, melodii, compozиции, aranjamente ale tatălui său. Iată câteva titluri:

Melodii culese din popor: Floare floricea, Linu-i lin, Frunză verde mazăre,

Colinde Pogorât-o pogorât, Sculați gazde, Îngerul s-a arătat,

Jocuri: Roata-Frunză verde de cireș, Foaie verde busuioc, Joc cu strigături, dar și

Muzică clasică: Dunărea albastră, Marșul din Faust, Corul din opera Hernani

A compus melodii pe versurile marilor poeți **Mihai Eminescu – Pe drumul Șimandului, Vasile Alecsandri – Cântec de leagăn, George Coșbuc – La oglindă**, dar are și compoziții proprii(versuri și muzică) **Marșul elevilor Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej, Imn de Ziua Mamei** – încchinat soției sale, **Mândră-i Doamne Țara mea.**(Anexele VII-XII).

Pentru activitatea intensă desfășurată în școală noastră și în afara ei, pentru că a organizat pentru prima dată un cor orășenesc în Dej, pentru corul pe șase voci, pe care l-a condus în cadrul liceului și ansamblul instrumental pe care l-a format în rândul elevilor, pentru munca de compozitor și culegător asiduu de folclor, pentru că a compus Imnul școlii noastre și pentru că este atât de puțin cunoscut chiar și în școală, am dorit să-i aducem o minimă recunoștință prin acest articol și să-l facem cunoscut.

Bibliografie:

<https://protopopiatulortodox.ro/parohii/parohia-dej-i/>

Mânzat, George, Monografia orașului Dej, Ed. Astra, Dej, 2006.

Mârza, Dan, O istorie culturală a Dejului în date, 1989

Lazăr, Emil, Someșeni uniți în spiritul Eminescu, Ed. Astra, Dej, 1999

Bob, A; Vesa, N.; Kiss, Fr.; Albinetz, C-tin, Dejeni de ieri și de azi, Ed. Texte, 2009

Bob, A; Vesa, N.; Kiss, Fr., Omagiu Colegiului Național „Andrei Mureșanu” Dej. Studiu monografic, Ed. Texte, Dej, 2007.

Galea, G., Scurt istoric al școlii

Borodi, Sorin – colecția personală, poze, revista Renașterea
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1920-1921, Tipografia Ludovic Medgyesi, Dej, 1921
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1921-1922, Tipografia Ludovic Medgyesi, Dej, 1922
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1922-1923, Tipografia Ludovic Medgyesi, Dej, 1923
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1923-1924, Tipografia Ludovic Medgyesi, Dej, 1924
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1926-1927, Tipografia Ludovic Medgyesi, Dej, 1927
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1928-1929, Tipografia V Roman, Dej, 1930
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1930-1931 și 1931-1932, Tipografia V Roman, Dej, 1933
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1932-1933, Tipografia Orient, Dej, 1934
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1933-1934, Tipografia Orient, Dej, 1935
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1935-1936, Tipografia Orient, Dej, 1936
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1937-1938, Tipografia Orient, Dej, 1938
Anuarul Liceului „Andrei Mureșanu” din Dej pe anul școlar 1938-1939, Tipografia Orient, Dej, 1939
Monitorul Oficial al României. Partea I. Anul CXIII, Nr. 216, 22 septembrie 1945, pag. 23
Renașterea, anul XVI, nr. 19, Cluj, 8 Mai 1938, pag. 3
Măiastra, anul II, nr.5(9), 2006, pag. 37
Stanciu, Mina, „Sâlceanca”. Culegeri de folclor muzical. Cântece colinde, jocuri aranjate pentru coruri mixte(partea I) și uz general(partea II), București 2000
Stanciu, Mina, Cântece – melodii din repertoriul unui cor

Anexa I

22 Septembrie 1945

MONITORUL OFICIAL (partea I) Nr. 2241

8241

pe data de 1 Septembrie 1945, urmărind 3
ani de serviciu la acea dată.

Drepturile materiale în desigur din
acastă înaintare se vor acorda dela data
înserierii sășiei în bogat.

MINISTERUL CULTELOR

Prin decizia ministerială cu Nr.
45.007 din 1945, se reconstituie pe data
de 15 Septembrie 1945, transferarea
prestatului Simion în cadrul parohia
Grăbieș, județul Iași, în parohia
Săratajea, județul Jiu.

Idem Nr. 46.345 din 1945, se ia act de
schimbări disciplinare a prestatului Vasile
Popescu Curte, locuitor al parohiei
Mocenii de Sus, județul Dâmbovița,
urmând să se plătească adunătă reluată
pe trecut, dela 1 Aprilie 1944 până la
data de 1 August 1945 cand postul de
paroh a fost ocupat de un alt titular.

Idem Nr. 43.600 din 1 Septembrie
1945, d-l Mihai Stănescu, membru definițiv
de moșteni în Seminarul din Bozieni,
se pună în retragere, perioada în
maria de vîrstă, pe una de 1 Noiembrie
1945.

Idem Nr. 46.681 din 16 Septembrie
1945, preșcolar Ghoscaru Serban, consilier
referent la curtea României, se
îndepărtează din serviciu pe termen de
un an.

MINISTERUL

AGRICULTURII și MOCENILOR

Prin decizia ministerială Nr. 2.677
din 15 Septembrie 1945, se numește în
calitate de președinte al comisiunilor de
planificare pentru reformă agrară, următori:

Pacea Rămanni-Vălcea, județul Vâlcea;
d-l Vasile Bălanescu, preot, în locu-
lui d-lui Gheorghe Dumitrescu.

Plasă Aradul Nou, județul Arad; d-l
Sebe Ion, în locul d-lui Simeonu Pe-
șine;

Idem Nr. 2.675 în 16 Septembrie
1945, deputat Bunea Eugeniu, agent
activ, de la Serviciul silvic al județul
Roman, se deseneză, pe data prezentei des-
ezitui, la Serviciul silvic al Județului
Bacău.

Idem Nr. 2.676 în 16 Septembrie
1945, d-l Băsescu Stefan, plurilor principal
al Ocolul silvic Iași, pendant de
Direcția silvică Iași, se pună în re-
tragere, din oficiul pe care de 31 Dec-
embrie 1945, spre acela aranjă dreptu-
rile la pensie, pentru limită de vîrstă,

MINISTERUL INDUSTRIEI și COMERȚULUI

Noul ministru secretar de Stat la Depar-
tamentul Industriei și Comerțului
vînătoare în vedere dispozițiile legii
Nr. 478 din 1944 și 405 din 1947.

Decidem:

1. Se numește președinte al de-
zmembrării și schimburilor de
materiale și mijloace de producție
d-lul Mărgăruțu Petru, numit după
data publicării legii Nr. 478 din 1944.

2. Directorul general și controlorul
capătătorilor și impozitelor
mijloacele este înlocuită cu adună-
tarea de îndepărțire a prezentei deci-
zii.

Decizie Nr. 11 Septembrie 1945.

Pe București, Viitoru Nelu

Nr. 39.161

Prin decizia ministerială Nr. 3226 din
11 August 1945, d-l de Sarbări
Dionisie, se numește, pe data prezentei
decizii, administrator de supra-
veghere la S. A. Aradum, fără termen
de acord.

Mandatul administratorului de supra-
veghere anterior numit, înlocuște.

Idem Nr. 39.292 din 11 Septembrie
1945, d-l Mihail Rinea se numește pe
data prezentei decizii, administrator
de supra-veghere la S. A. „Medimur”

c. n. c., din București, nr. Oficii Nr. 29.

Mandatul administratorului de supra-
veghere anterior numit, înlocuște.

Idem Nr. 39.293 din 11 Septembrie
1945, d-l Mihail Rinea se numește pe
data prezentei decizii, administrator
de supra-veghere la S. A. „Armenajul”

Roman și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște.

Se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

organizației, disponind de ele în con-

formitate cu dispozițiile privatele d-lui

S. S. L. S.,

și întrucât inventariul de bunuri de

arte fol. apărătoare Arsenajului Ro-

man și Siliva, care se plasează de-

temporar la Arsenajul Târgoviște,

se numește de asemenea, în-

locuște în fruntea inventarii de mobiliar

ce a folosit,

la Compania Transilvania, bontă fondu-

riile și urzile, care rămân în păstrarea

Proces verbal
de dñs 29. Noiembrie 1919.-
luat la conferință finită la 10 ore a.m. sub președinție
d-lui director regional D^r. Valeriu Gheni.

Prezenti: Directorul Victor Motogna, secretarul Silo
Cosma și profesorii: Ciprian Rusu, P. Ioan Santa, G. Pop
Sura, Mina Stanciu, Emil Patachi, Nicolae Soneria, Dr.
Silie Reboreanu, Gavril Precup și Ioan Vârnu catedretă.

Dominul director regional
își exprimă bucuria, că poate
deschide prima ședință sub
președinția d^r-sale, salută co-
mul profesional și în special pe
cei doi reprezentanți din vechiul
regat, cari ne-au sărit în spate,
ca să putem organiza mai a-
les învățământul real, care a
fost atât de neglijat în spăla-
ungurească.

Constată apoi cu nespusă
bucurie, că societatea din Dej
își face pe deplin datoria
față de școală, atât bărbații,
cari sunt în fruntea admini-
strării, cât și membrii eforiei
școlare. Despre acest județ
poate spune, că a făcut mai
mult pentru liceul românesc
decât oricare altul din cir-

/.

iba cunoștințele relevantă.

XV Filosofie.

Să aici să stăm pe baza vieții reale; elevul atâtă să știe, că este indisponibil; să se omită deci foate teoremele subtile (silogisme etc.).

XVI. Instructia civica.

După ce constituția acum e în refacere să se preddea deocamdată dreptul administrativ din vechiul regat.

La economia politică trebuie să predată noțiunile fundamentale fără multă teorie. Totuși să se mulțumească cu descrierea generală a organelor statului omeneșc cu funcțiile lor.

XVII. Muzica.

La muzică sunt necesare cunoștințe teoretice fundamentale, dar și unele principale tot pe practică trebuie puse. Rezultatul bun atârnă și dela o disciplină severă.

XVIII. Desemnul.

În timpul din urmă tendința acestui studiu este cultivarea desemnului după natură; în acest sens să se încreze și aici; desemnul liniar este mai mult un studiu auxiliar al /.

Dorește în fine profesorilor
mult succes, ca liceul acesta prin
activitatea lor să devină un in-
stitut puternic.

După ce d-l director
al liceului primă puține ~~de~~
~~frumoase~~ cuvinte multămeste
d-lui director regional pen-
tru bunăvoie dovedită cu o-
caziunea vizitei d-sale, confe-
rinta se ridică la ora și și 15
minute.

D. C. S.

D. Valeriu Iru
președinte

Silviu Osmăz
secretar

Nicolae Motlogu
Dionisie Rusu
Mihai Horozan
Emilia Olteanu
Gavril Popescu
Dr. Vasile Debreanu

Nic. Gherieș
Ciprian Tira
Dr. Ioan Sandu
Ioan Danig

Cu prilejul aniversării alor 50 ani dela
moartea lui Ciprian Porumbescu

Prof. Mina Stanci

In ziua de 6 Iunie a acestui an, s'au implinit 50 ani dela moartea marelui muzician și compozitor bucovinean Ciprian Porumbescu, una dintre cele mai mari și reprezentative figuri ale trecutului neamului nostru.

Cu acest prilej tineretul școlar, în frunte cu profesorii lor și foată suflarea românească reprezentată prin cei care sunt mai aproape de flacără luminii, a culturii și a progresului, s'au adunat, în răstimpuri, în diferite centre de cultură: școli, ateneie, săli de conferințe, teatre, biblioteci, universități, chiar și la radio și în fine peste tot pe unde licărește o flacără de lumină, ca să comemoreze pe acest prea iubit și idealist fiu al Moldovei bucovinene. Figură mărească și reprezentativă care s'a jefuit cu tot entuziasmul ființei sale pe altarul națiunii.

Noi școalele din Dej, ne-am adunat în localul acestui focar de lumină, care este liceul „Andrei Mureșanu”, pentru a răspunde acestui nobil scop, izvorit numai din dragostea, respectul și recunoașterea ce o păstrăm cu tezii față de marii înaintași și mărețele figuri ale românismului, și care dela începuturile neamului românesc au știut, fiecare în felul și la timpul lor, să se jefusească cu drag și fără precupeșire pentru prosperarea, măritarea, înălțarea și dăinuirea neamului nostru pe aceste plăuri. Măreața și nobila figură a lui C. Porumbescu, pe care comemorăm în acest an, pentru muzica românească este un eveniment de mare însemnatate.

fieț naționale, Cultelor și Artelor. A răspuns episcopatul P. S. Episcop Nicolae, marturisind că în orice imprejururi ar fi se găsiște înainte de toate la Eparhie, al cărei progres îl vede a-

sigurat în solidaritatea călduroare Ierarh și popor. La sfârșit P. S. Episcop a emis un rost în cei prezenti.

Ce frumosă dulud creștinăsca și românească!

Din Pastoralele Ierarhilor noștri.

P. S. Episcop Andrei, al Aradului.

„Acum, când se înțelegește 20 de ani, de când neamul românesc se sătăcă în accesul la putere, binecuvântată de Dumnezeu cu toate bugünilor, și când națiunile inteligenței Majestății Sale Regelui prin noua Constituție care este chemată la o viață nouă, de muncă, curăță, lipsită de ură și gădeava între frați. Noi socodim că la momentul acestelui vienou să trebui să agățăm pacea lui Hristos. Să ne eștiem să facem această pace, să lovestim în viața noastră căderea obiceiurilor, sănătății, securii și cetețenescă. Să întemeiem România nouă pe această temelie nebribită, a păcii lui Iisus Hristos.

Totuși și poporul nostru nu pot avea un alt titlu mai de cinstire între naționalitatele lumeni, decât acela de a fi într-o naționalitate, dar și participare de Hristos în lume. Naționalul devine de bisericii nemii și renovate, de împărtășirea întărită cuprinzării patrăi, și o doridă, că suntem un popor însecat după legea lui Hristos, singură multitudine. La acestă întâlnire din astăzi se cere să adăgăm tot mai mult și desăvârșirea luminiță a vieții noastre creștinești. Să împodobim prănașul uman cu bisericii noastre, și să cunoaștem și moștenim creștinismul. Căsătorile lipsite de binecuvântarea lui Dumnezeu, — și ca urmare a acestora mulțimele de copii neglegați, — potrivităză datoramejor creștinism și nepăsără față de cele slinte, usurați idei și schimbă legea străinătății într-un moment de supărare, făcându-i față de cei ce săpă la teatru și sufletul nostru românește prin

invățătorii ortodoxi, — ca totul să treacă de la cinea grăboasă și neînțeleasă a ierarhilor și poporului, că înțeleasă și înțeleasă în viața noastră de obicei — vor trebui să înșiră căderea noastră curând. Nu este de astăzi că legea lui Iisus Hristos să stea la temele constituției, sau că în sănătății și a vieții, a găzduit și a răpăturit fiecare fiu al naționalului.”

P. S. Episcop Vasile, al Caransebeșului.

„Să nu uităm însă, îmbător, că însoțitorul Măntuitorului, profetul despre invadarea noastră, leagă participarea noastră la viața de prezentare și vesnică fericire de după invadarea cea de obicei, de felul cum suntem prezentă viața noastră de creștin, aici pe pământ. Cuvințele Măntuitorului spun fără îndoială: „*Îți vor ieși cei și ai fidul ecce bune într-o invadare vieță, iar cei și ai făcut ecce rale într-o invadare judecăță!*”

Cu sufletele luminoale de lumina isvorășă din mormântul de pe Golgota prin invadarea Domnului, cu dulul înțelui de bucuria de prăznină și de nădejdea, că care ne îndrepățește însemnările acestei bucurii, să ne străduim cu totă virință ca viața noastră de aci încolo să se cărămată de aducător Invățătorului Măntuitorului și de stănițăre pildel de viață ce ne-a făcut El. Ca astfel, având dreptuș să ne secutim între cei ce în această viață „*afac ecce bone*”, să fim în drept a nădăjdui că vom avea parte și de plinica făgăduinței Măntuitorului de a „*iez într-o invadare vieță*” și nu într-o „*judecăță*.“ Aceasta să ne fie grăja de căpătenește și să ne sociști între „*ecce făc ecce*”

bune.“ Ca pe măsură arăpăghii și ne-
căzute această grăjă ne va înținde pește
tot ceea ce e pământesc și trezitor,
peste tot ceea ce e durele și amăr-
gi. Nădejdea de invadare ce nu-nă
treiesc această grăjă sănătatea bine-
năvăză, împăca noupușnicuș
îndrepățările și stinge una casvățipor.
Ecăpere îpsușie săracilor, poartă
sarcina celor împozițați și ostină-
țește ocărimele văduvelor și ale om-
făilor, sunător reșii de pe frontiera
și grozăză din ochii celor ce se lipesc
cu moarte.”

ducere directă a d-lui prof.
Nicolae Iorga.

în timpul cursurilor va func-
tiona ca și în anii trecuți o
cantină și căminul pentru băieți
și fete.

Costul este de 1200 de lei
de persoană la cantină și de
200 de lei pentru cămin (pe
intregă lună).

Inscrierile se fac pe adresa
următoare: Universitatea popula-
ră „Nicolae Iorga” b-dul Schitul
Măgureanu nr. 1, București I, unde
se află secretariatul.

Indemnizările cu toată căldura
tuturor bisericii noastre, să se în-
seră la această școală minunată
a moștenirii noastre apostol N.
Iorga.

Cursurile de vară din Va-
lenii de Munte. Cursurile de
vară ale universității populare
„Nicolae Iorga” din Valenii-de-
Munte, se vor pune între 15 iulie
c., și 15 August c., sub con-

CONFERINȚE PASTORALE

Adunarea protopopiatului Dej.

În salo de sedințe a primăriei căpătat în 6 iul. tr. adunarea protopopiatului Dejului sub președinția păr. prof. Zaharia Manu, la ordinea de lucru validare membrilor alegi pe un nou perioadă de 6 ani, completările consiliului protopopesc și dare de searcă asupra activității președintelui din acest tracăt.

Au fost valați că noui membri: Augustin Bodoc, Ioan Danică, Ioan Bob, Dumitru Grigore și Teodor Petrușiu, preoți; Ion Ciupă, profesor școlar; Grigore Peră, notar; dr. Ioan Pruden, avocat; dr. Augustin Bodoc, magistrat; inginer Ioan Drăgușescu, geniu osorabil silvic Găgăuz; Victor Herman, consilier orădenesc; Alexandru Barbu, prim-șefctor; Ioan Perces, revisor pensionar; dr. Gh. Cristea, avocat și Mina Stanciu, profesor, mireni.

Păr. prof. Manu face o expoziție asupra activității bisericii în cursul anului 1937, din care reiese că preotul manuște din răspunderi pe toate întrebările vieții și că sunt la dispozitivii lor.

În cursul anului trecut au fost indicate 8 noi locașuri de închinare, iar societățile religioase și de binefacere se înmulțesc și se înțelească.

Sectașimul îea săzânat ferent, ba chiar căcăputul de această lepră se lapăda de ea și revin la sănătățile săracilor.

Educația religioasă în școlile pri-
măre și secundare răcătuă cu toată
congruinitatea de preoți.

Preoțimea, care nu se poate ră-
zuma pe salarul ei de angajat, la pro-
prietatea păr. prof. Zaharia Manu lucă. În 1932 a înființat un fond de ajutorare preoțesc, care azi se arcă la
căteva sute de mii lei. Din acest fond,
preotul îi se avizează sălariul sau
i se agrada în primul rând dobanza.

Adunarea aproba cu satisfacție raportul președintelui, cărma îl aduce înțeleșumini protocolare.

După această adunare alege memori în consiliul protopopesc pe Constantin Teodorescu, dirigintele P. T. T., dr. Ioan Petrușiu, medic, Eze-
chiel Maximilian, sef-contabil, dr. Ioan Cîrcu, avocat, dr. Paromon Tarniță,

Se mai prețină, că organizația actuală ar fi cel mai bine, în sensul că da Episcopilor putere dispozitive, pe care le exercită în forme jignitoare și nefișoare lață de proprie. Teoretic acuza nu este valabil, pentru bunul motiv, că autoritatea episcopală este îngredită de prezența corporațiunilor național-democratice, care sunt *cooperătive*, și nu *colective*. Iar *practice*, dacă se produc undeva deosebi, vine nu poate să clănușă la structura organelor naționale, care nu suferă interpretări absurdă, ci în concepția încă neprecisă despre dreptatea și datorie a călărașilor, care sunt elementele comuni ale Bisericii.

Este însă surpărat, din punct de vedere practic, să se spovedă, în sănătatea patrăi a J. S. și de diaconi, tendința de evadare de sub autoritatea episcopală și de inființare a ei cu ajutorul episcopal și a Statului. Fenomenul e în atât deșert, că el atinge direct *autoritatea călărașilor*, care orăda zdrobitoare deschide și încreză mărunți convulsioni, atât de primejdie pentru pacea și activitatea Bisericii.

În aceea, a prezență asemenea perspective nu pot înălțătura aspirațiilor și pronosticile întărite între treptele de sus și de jos ale Bisericii, și o datință de conștiință a futurilor incen-

bilor devăzut ai Bisericii ortodoxe, pentru că ea să nu patimăască de instabilitatea desărbinărilor lumenice, și să slăbească în lumină *solidaritatea* con-

strucție, în nouă poziție de respect mutual al drepturilor, și de împlinire bucurioasă a obligațiunilor.

Să privim în stărgă ultima acuzație de tonuș și anume, că organizația actuală ar fi *autonomă*.

Să ne înțelegem. Când protagoniștii mișcării

să de-a recunoaște de *autonomie* un sens pe-

ciativ de *separare*, adică de destacere totală în

raport cu Statul.

Ei rationează în chipul dimitorii: autonomia nea fost adusă de Biserica *ardeleană*, pentru că era necesară pe vremuri, căci nu puteau avea nici o comunitate de interes cu Statul săianu asupra izolarei de el, se prezintă ca un suprem comandament de conservare și apărare națională. Astăzi însă, la para propriei această primedjeuă fund me-

xistente, autonomia n'are nici o pușcărie; Biserica trebuie să se confundă cu Statul.

Rationamentul este greșit din mai multe puncte de vedere. Mai întâi, în ce privește Ardealul de

dreptul să reglementeze poziția juridică a Bisericii, să-și supravegheze, și să-i controleze activitatea, să-i cenzureze gesturile relativ la subvențiunile ce îi ie-

acordă, și în deosebi dreptul important de a con-

forma sau refuza alegările de Mitropolit și Epis-

cop, efectuate de adunările reprezentative.) Guver-

nă neangrijor an și Statul ur. nu șădă, de aceste

preteagă, punând biserica în situații grele și

premioase.

Dar dacă se prețină, că autonomia bisericii era buna în Ardealul de ieri numai pentru

motivul că era un stat al naționalității noastre, atunci cum vor explica adversarii noștri faptul că, că Biserica *reformată* și *unită*, printre excep-

ție maghiară, și depășește cu aspreagile Statului ungurești, și-an apără *autonomia* această înverșunare da și Români. Iată că mai bună doară că autonomia nu este altă un instrument de apărare politică, că un principiu de viață, derivat din înțegă esența divină a Bisericii.

Concluzie

• Compara Statul organic ardelean, editio oficială, Semn 1914.

• cf. A. Preda, Constituția lui 1914, p. 234, și I. Enescu, Ist. a Românilor ardeleni, Semn 1916, p. 232.

Cântec, joc și port.

Multe și neinchipuit de grele au fost imprejurările și neajunsurile ce le-au avut de indurat strămoșii noștri în decursul vremurilor din partea străinilor, care căutați cu orice preț să ne răpească țara și să ne strice neamul. Mari și mări de sfârșit au fost nemorocările ce se abătură asupra lor spre ași face să-și părăsească vîtrele și să ia drumul pribegie... Dar ori cât de aspre, vitrege și de neinchipuit de silnice au fost acele simpuri, ei nu și-au pierdut nici o clipă nădejdea în revenirea unor simpuri mai bune și într-o viață mai fericită.

Ei au fost stăpâni și pătrunși de cele mai înalte și frumoase sentimente naționale precum și de credința cea devotată în Dzeu, lucruri care fac pe un popor ca deapăruri să dăinuiască. Dragostea de limbă, credință, datini și pământul strămoșesc, lucruri atât de sfinte și scumpe la ei, au format totdeauna puterea lor de rezistență în vremurile cele mai grele și de băjenie. Câte neamuri dușmane de moarte nu s-au revărsat ca puhoiul asupra neamului nostru, dar, aproape toate au perit ca valul. Neamul nostru însă a rămas neclintit și parecă nici nu s'a resimțit de pe urma atâtor cataclisme. În vremi mai bune sau mai furtunoase, fie la munte sau în mijloc de codru des, românul întins pe iarbă verde își vârsa aleanul lui de dor prin cântec de caval, de fluer, din frunză, ori cimpoi etc.

În chipul acesta, strămoșii noștri au știut să-și păstreze încă delă începutul graiul, portul, datinile și credința cea adevărată precum și frumusetele cântece, jocuri, precum și

Foaie verde de Arțăras

Gîndul scumpie noastră Domnul Păză și cînd ea vine în preoția în brate și i cîntam.
cor mixt

ARMONIZA
D. Stanciu ANDANTINO

de Mină D. Stănciu

Lyrics:

1. Foaie verde de Arțăras măi! măi!
Foaie verde de Arțăras măi! măi!

Lung e drumul până la lași măi! măi!
Lung e drumul până la lași măi! măi!

Foaie verde de Arțăras măi! măi!

du-că

Section I:
Foaie verde de Arțăras măi! măi! (bis)
Lung e drumul până la lași, măi! măi! (bis)

Section II:
Lung e drumul și bătut, măi! măi! (bis)
De Someș - până la Prut măi! măi!
Lung e drumul și bătut, măi! măi!

Section III:
Nu-i bătut de car cu boi măi! măi! (bis)
Ci-i bătut tot de nevoli măi! măi!
Nu-i bătut de car cu boi, măi! măi!

Section IV:
Ard-o focu răsleje of, of! (bis)
Cum creuz-o fericire of, of!
Și-i numai amarăjile of, of!

Mars. p. piano forces.

The image shows a handwritten musical score for 'Mars' from Holst's 'Planets'. The score consists of ten staves of music, each with a different key signature and time signature. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp. The second staff starts with a bass clef and a key signature of one sharp. The third staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp. The fourth staff starts with a bass clef and a key signature of one sharp. The fifth staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp. The sixth staff starts with a bass clef and a key signature of one sharp. The seventh staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp. The eighth staff starts with a bass clef and a key signature of one sharp. The ninth staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp. The tenth staff starts with a bass clef and a key signature of one sharp. The music is written in a cursive hand, with some ink smudges and variations in line thickness.

Allegretto.

I. Măncare

Măndra - i Doamne Tara mea.

- 38 -

Muz. de M. H. Marin

II. Tara mea ea Românească {bis}

Pe prospere sărăflorească {bis}

Să fie restituită lume — {bis}

Cu altădatăcăre nuște. {bis}

III.

Dramă Al Pădurilor {bis}

Aici grădă devătă loc {bis}

Găsă grădă de păcăloc {bis}

Doamne Al Pădurilor!

IV.

De amândouă le iubesc {bis}

Părăie ale mei jertfăe {bis}

Părăie ale să logice — {bis}

Ai fătăi și spăratori! {bis}

—

28 Iulie 1928 *D.H.*

M. H. Marin

Marsul Elevilor
Liceului Arhiduci Mihály și din Zg. - 29 -

Sugestie de învățare

Ciu

The musical score consists of three staves of music with lyrics written below them. The lyrics are in two languages: Romanian and Hungarian. The first staff starts with 'Pantata ta ta ta ta' and continues with 'ca se sit mo men din nati te gori ia stia be ma'. The second staff starts with 'fa dul gora le' and continues with 'fa dul gora le'. The third staff starts with 'rugi la Al' and continues with 'rugi la Al'. The music is in common time, and the notes are represented by vertical strokes with stems.

Pantata ta ta ta ta Pantata ta ta ta ta Pantata ta ta ta ta Pantata ta ta ta ta

ca se sit mo men din nati te gori ia stia be ma mandu se sare han si dra

fa dul gora le fa dul gora le

rugi la Al rugi la Al

D. Această melodie rechete a fost păzită și folosită de după moș 45 ani în cadrul unor evenimente mult mai largi decât numărul ei cu puțină, fiind adăugată

0177-4 LEI 0.25 RUC.

Profesori coordonatori:
MARCHIŞ Ramona-Alina, profesor de limba și literatura română
PUŞCAŞ Iuliana-Sidonia, bibliotecar și responsabil CDI
MUREŞANU Teodora-Ilinca, profesor de religie

Elevi : Belu Maria, XII-a C
Tarnovitz Andreea, XIIC
Clapa Alexandra, IX A

Dascălii noștri

Școala Gimnazială "Mihai Vodă", comuna Mihai Viteazu

"Nu zidurile fac o școală, ci spiritual care domnește într-însa." "

(Regele Ferdinand al României)

Prima atestare a învățământului din satele Sânmihaiul de Sus și Sânmihaiul de Jos (vechi denumiri ale localității Mihai Viteazu) se regăsește într-o cronică bisericească în care se precizează că în "anul 1841 a luat ființă o școală a diecilor, unde se învățau cântări bisericești, scrisul și cititul sub îndrumarea preotului Vasile Moldovan."⁴ Școala funcționa într-o casuță situată pe strada Ortodoxă. În 1855 a fost cumpărat terenul pentru zidirea bisericii ortodoxe, iar școala s-a mutat până în 1872 într-o casă mai bună situată tot pe acest teren. Din dorința de a se asigura condiții cât mai bune pentru învățare, din contribuția fiecărei familii s-a demolat vechea clădire și "s-a construit o școală nouă din piatră și cărămidă, acoperită cu sindrilă"⁵. Permanent școala este dotată cu toate cele necesare: bănci, tablă, planșe. Însă din cauza condițiilor necorespunzătoare igienic școala este închisă și redeschisă mai târziu. Materiale predate erau reduse numeric: se învăța scrisul, cititul cu litere chirilice, aritmetică, istorie, geografie, rugăciuni, istoria biblică și cântece bisericești. Elevii scriau pe tăblițe și aveau o singură carte bisericească.

Locuitorii români ai satului au depus eforturi pentru a menține școala românească confesională suportând cheltuielile pentru învățător și pentru întreținerea școlii. În anul 1880 doar școlile confesionale, comunale maghiare sunt declarate școli de stat. Primul învățător calificat plătit de biserică în școală confesională românească este atestat în 1906⁶. Învățământul maghiar din școlile confesionale maghiare era susținut de autoritățile austro-ungare, fiind dotate și retribuite corespunzător. Astfel că în anul 1904 prin grija guvernului maghiar se deschide în comuna Mihai Viteazu școala maghiară de stat după cum atestă placa descoperită în timpul ultimelor renovări ale școlii (2013): *acest lăcaș al învățământului public a fost construit în anul 1904 în timpul domniei lui Francisc Iosif I, când funcțiile de conducere din domeniul învățământului erau ocupate de: Dr Berzeviczy Albert ministru al cultelor și al învățământului public, groful Bethlen Geza-prefect, Teglas Istvan-inspector școlar regal, Mikolsi Jozsef-președinte comitet tutelar, învățător Gabor Jozsef-director școală. Cheltuielile construcției au fost asigurate din visteria statului și din contribuțiile comunelor Sânmihaiul de jos și de sus. Clădirea a fost realizată sub îndrumarea tehnică a inginerului regal Gnadić Bela de către maistrul constructor Kiraly Jozsef. Aripa nouă a școlii s-a construit în 1963 din bugetul statului român.*

⁴ Din arhivele școlii, Consemnări ale învățătorului Gheorghe Pascu, în Monografia Școlii cu clasele I-VIII a comunei Mihai Viteazu, oglinda unei comunități, Costea Eugenia

⁵ Ștefan Roșu, Cartea de aur, în Monografia Școlii cu clasele I-VIII a comunei Mihai Viteazu, oglinda unei comunități, Costea Eugenia

⁶ Din arhivele școlii, Consemnări ale învățătorului Gheorghe Pascu, în Monografia Școlii cu clasele I-VIII a comunei Mihai Viteazu, oglinda unei comunități, Costea Eugenia

Placa ce atestă construcția școlii vechi

Localul școlii este construit între anii 1904-1905 și este dat în folosință în anul școlar 1905-1906, cuprinzând 4 săli de clasă, o cancelarie, o încăpere pentru îngrijitor, și o cantină școlară unde elevii serveau masa de prânz. Școala deținea și o grădină în care se cultivau legume și zarzavaturi sădite și îngrijite de cadrele didactice și elevii școlii.

În timpul primului război mondial, școala confesională românească e mai mult închisă, de aceea mulți elevi români se înscriu la școala de stat maghiară, care după Marea Unire din 1918 se transformă în școală de stat românească. Astfel că școala confesională românească se mută alături de secția maghiară, iar numărul elevilor începe să crească fapt care a dus la necesitatea măririi numărului de săli de clasă. În 1956 se adaugă un alt corp de clădire construcției existente format din 3 săli de clasă, două cabinete, o cancelarie, construcțiile fiind legate între ele printr-un corridor care constituie intrarea principală.

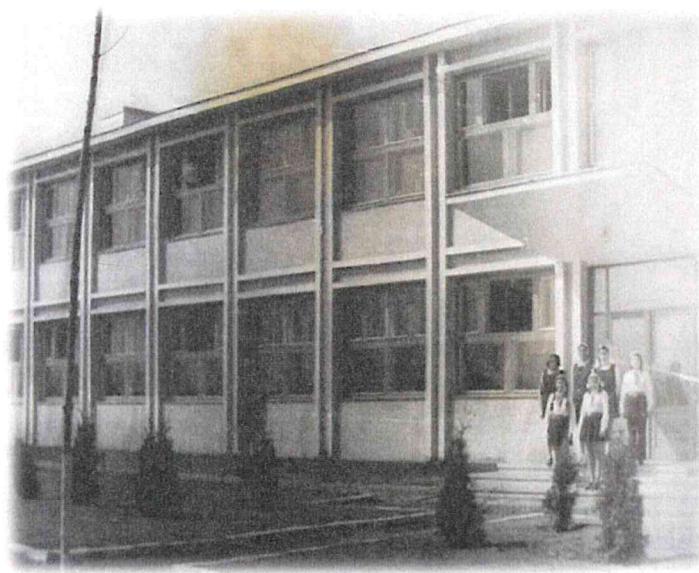
„Școala veche” în anul 1964

Numărul populației din comuna Mihai Viteazu crește considerabil odată cu colectivizarea agriculturii din 1962, astfel încât multe familii din zona munților Apuseni se stabilesc în această comună, se înscriu în CAP, primesc terenuri, iar copiii proveniți din aceste familii nou sosite ridică problema asigurării spațiului de școlarizare. Pentru rezolvarea acestei probleme conducerea școlii care a întreprins demersurile legale și a depus actele necesare pentru aprobarea ridicărea „școlii noi”, o altă clădire a instituției școlare. Director în această perioadă este domnul profesor Teodor Popa.

Numit director în anul 1968 și ocupând această funcție până în anul 1975 domnul profesor Teodor Popa s-a preocupat permanent pentru a asigura spațiul necesar desfășurării în bune condiții a procesului de învățământ. Având experiența unei construcții de școală în satul Crairât obținere, aprobarea Consiliului Local și a Consiliului Raional Turda pentru construirea unui local de școală, cu 8 săli de clasă, două laboratoare, cancelarie și încăperi pentru material didactic. Lucrările au fost

efectuate de Trustul de construcții numărul 4 din Turda și finanțate din „contribuția voluntară” ce se încasa anual de la cetățenii comunei. Lucrările de construcție au durat 2 ani, localul fiind dat în folosință la data de 1 septembrie 1973. Acest nou local este situat pe strada Principală nr. 1041 și are o arhitectură modernă, fiind construit pe 2 nivele: câte 4 săli de clasă pe fiecare nivel, 2 laboratoare (fizică-chimie la parter și biologie la etaj), secretariat, direcțiune, grupuri sanitare (parter), sală profesorală, săli pentru material didactic și cabinetul comandantului de pionieri (etaj).

Scoala nouă și parcul școlii, 1975

Forma noului local e sub forma literei L, iar mai târziu se aproba construirea a 2 ateliere școlare pentru fete (atelier de croitorie-etaj) și băieți (atelier mecanic-parter). Aprobarea obținută de la Cluj a demarat atașarea de localul școlii a celor două ateliere, obținându-se forma actuală a școlii în formă de U. Construcția acestor ateliere s-a realizat în timpul anului școlar 1973-1974, tot de Trustul de construcții numărul 4 din Turda și cu ajutorul elevilor din clasele a VII-a și a VIII-a,

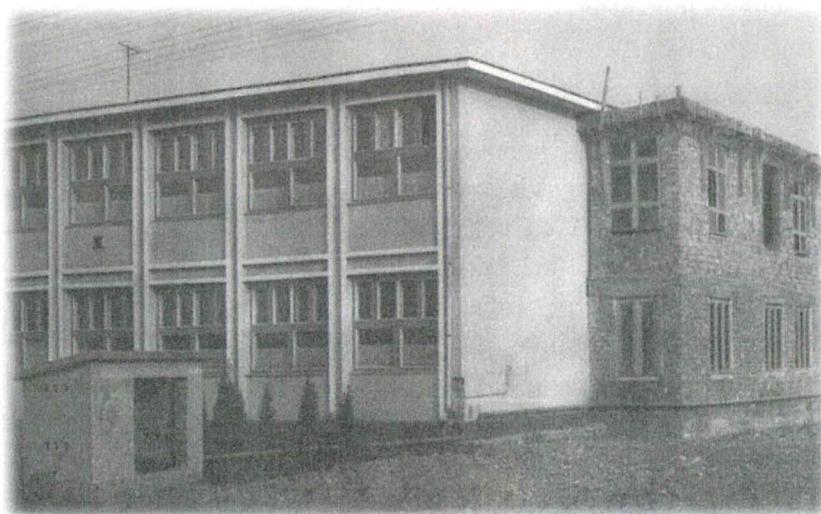
a dascălilor și a părinților acestora sub supravegherea atentă a domnilor directori Teodor Popa și Tasnadi Eugen.

Construcția atelierelor în anul școlar 1973-1974

O problemă deosebit de importantă a constituit-o dotarea sălilor de clasă și laboratoarelor, a cancelariei și a atelierelor cu mobilier adekvat și cu aparatură necesară pentru desfășurarea lecțiilor, precum și realizarea sistemului de încălzire centrală, care era o nouitate în aceea vreme pentru o școală din mediul rural.

În același timp cu transformarea clădirii într-o școală primitoare, domnii directori, Teodor Popa și Tasnadi Eugen s-au preocupat de amenajarea curții, a parcului din fața școlii prin plantarea a unui rând de tuie și de alți arbuști ornamentali. Întregul colectiv al școlii s-a îngrijit de utilizarea celor 2 grădini ale școlii care reprezentau atât un loc de practică, cât și o sursă de venit pentru școală. În paralel, în această perioadă s-au făcut lucrări de modernizare și de dotare și la „școala veche”.

Pentru asigurarea celor mai bune condiții de educație și preșcolarilor din Mihai Viteazu s-a construit și o grădiniță modernă. Bazele construcției s-au pus în anul 2009, iar inaugurarea clădirii s-a realizat în 22 noiembrie 2012.

Inaugurarea Grădiniței cu program prelungir, Mihai Viteazu, 22 noiembrie 2012

Această mare realizare se datorează atât Ministerului Învățământului, Primăriei și Consiliului local din Mihai Viteazu, în special domnului primar Zeng Ioan, cât și dascălor școlii conduși de doamna directoare, prof. Corcheș Maria și doamna directoare adjunct Gombasi Gabriela.

Interesul, dăruirea, implicarea, responsabilitatea directorilor și a dascălilor școlii au adus învățământului românesc din comuna Mihai Viteazu renumele de care se bucură și în ziua de astăzi,

școala noastră primind în anul 2016 distincția de „Cea mai bună școală din mediul rural”.

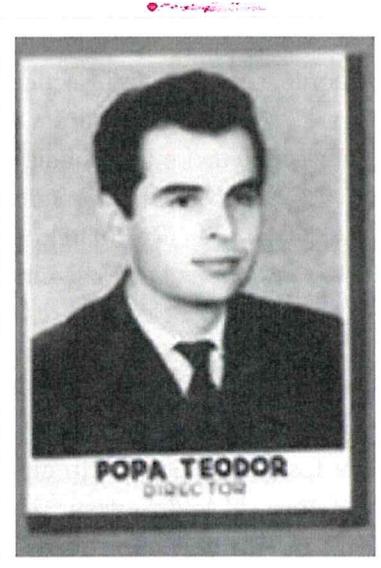

„Omul sfințește locul, atunci când pune suflet!”

Ctitorul „Școlii noi”, domnul profesor Teodor Popa, a fost numit director al Școlii Generale de 10 ani în 1968.

S-a născut în 5 februarie 1938 în Filea de Jos. Urmează școala primară din satul natal, clasele gimnaziale în Iara și Ciurila și Liceul Pedagogic din Cluj-Napoca. Se încadrează ca învățător la școală din satul Schiopi (azi Livada), comuna Petrești unde funcționează un an, după care este încorporat în armată. După satisfacerea stagiului militar își continuă studiile la Institutul Pedagogic de 3 ani din Cluj-Napoca. În perioada în care este director la Școala Generală de 10 ani urmează cursurile Facultății de Filologie de la Universitatea Babes-Bolyai la secția fără frecvență. Se transferă în anul 1975 la Liceul de Chimie nr. 1 din Turda în urma unui examen-concurs de ocupare a postului didactic. În anul 1978 obține gradul I și este numit șeful catedrei profesorilor de limba română și limbi moderne. Și-a încheiat activitatea didactică în 1 septembrie 1998 la Școala „Horea, Cloșca și Crișan” din Turda.

În îndelungata sa activitate didactică a lucrat în toate tipurile de școli din care se constituie învățământul preuniversitar ocupând de asemenea funcțiile ce le oferă aceste unități de învățământ: învățător, profesor, director și inspector școlar. Datorită calităților sale de dascăl și director și datorită corectitudinii de care a dat dovadă în toată cariera sa didactică a fost respectat și iubit de colegi, părinți, elevi.

A fost un profesionist în tot ce a întreprins, i-a plăcut să se mândrească cu „lucrul bine făcut” de aceea realizările sale dăinuie peste timp și constituie o pagină importantă din istoria școlii din Mihai Viteazu.

Tasnadi Eugen, director adjunct al Școlii Generale de 10 ani în perioada 1973-1985

Domnul Tasnadi Eugen s-a născut în 8 ianuarie 1936 în satul Viișoara, județul Cluj. Clasele primare și gimnaziale le urmează la școală din satul natal în perioada 1943-1950, iar liceul îl urmează la Aiud fiind admis la Școala Pedagogică. După cei patru ani de liceu, obține diploma de învățător și este repartizat în anul școlar 1954-1955 la Școala elementară cu clasele I-IV din satul Sărmașel-Gară, comuna Sărmaș, județul Mureș. Între anii 1957-1960 este profesor suplinitor la Școala elementară din Rimetea, județul Alba, apoi este trasferat la școală din comuna Moldovenești, județul Cluj, aici deținând și funcția de director în perioada 1960-1973.

Preocupat permanent de perfecționare își continuă studiile la Institutul Pedagogic de 3 ani din Oradea, Facultatea de istorie-geografie, secția fără frecvență. După absolvirea cursurilor este transferat la cerere la data de 1 septembrie 1973 pe catedra de istorie-geografie, secția maghiară de la Școala generală din comuna Mihai Viteazu, unde rămâne până la pensionare, în anul 1996. La această unitate școlară îndeplinește și funcția de director adjunct între anii 1973-1985 implicându-se activ în rezolvarea problemelor administrativ-gospodărești și în controlul activității instructiv-educative la secția maghiară. În perioada 1973-1976 urmează cursurile Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Facultatea de istorie-filosofie și susține examenul de licență cu lucrarea „Istoria ocnelor de sare din Turda”.

În calitate de director adjunct la Școala generală de 10 ani din comuna Mihai Viteazu a avut ca scop pregătirea elevilor în toate domeniile, menținerea renumelui școlii ca școală reprezentativă și coordonarea activității secției maghiare.

Școala generală din Mihai Viteazu era considerată o școală reprezentativă deoarece întrunea consecutiv mai multe condiții:

- ✓ Clădiri moderne și dotări corespunzătoare;
- ✓ Rezultatele elevilor, demonstrate prin procentul ridicat de promovabilitate, rezultate bune la admiterea în licee și la concursuri și olimpiade școlare;
- ✓ Școlarizarea tuturor copiilor de vîrstă școlară și eliminarea abandonului școlar;
- ✓ Calitatea procesului de învățământ asigurată de cadre didactice calificate în totalitate și preocupate de perfecționare profesională;

Școala din Mihai Viteazu a fost și centru de întregire a cursurilor adulților până la 8 clase unde au fost școlarizați adulții din Mihai Viteazu proveniți din satele de la munte, dar și cei din comunele Călărași și Moldovenești.

Statutul onorific de „școală reprezentativă” odată dobândit se cuvenea să fie păstrat prin rezultatele obținute în fiecare an școlar. Astfel sunt demne de remarcat rezultatele elevilor din Mihai Viteazu la:

- Fazele naționale ale olimpiadei de chimie (1981-Borcan Monica și Moisa Gabriela),
- Fazele naționale ale olimpiadei materiilor la limba maghiară (1975-Kondrat Ida, 1976-Tasnadi Gabriela)
- Concursul național: „Cântarea României”-corul școlii condus de Ciortea Rodica

Corul Școlii Generale de 10 ani

- Concursuri naționale de desen (Bereș Carmen Mihaela, 1979)
- Concursuri naționale de gimnastică artistică

Domnul Tasnadi în calitate de director adjunct a fost preocupat și de modernizarea și dotarea spațiilor școlare. În anul 1981 în care orașul Cluj-Napoca a găzduit faza națională a olimpiadei de chimie, școala din Mihai Viteazu a fost propusă ca locație în care să se desfășoare o parte din probele de concurs. Cu această ocazie au fost modernizate cele două laboratoare din școală. Accentul a căzut pe laboratorul de chimie-fizică în care s-a schimbat mobilierul, a fost dotat cu șase truse de experiențe pentru grupuri de 6 elevi și au fost realizate planșe necesare studiului chimiei. Laboratorul de biologie s-a îmbogățit cu picturile în ulei ale domnului profesor Moldovan Ioan reprezentând ecosisteme, arborele genealogic al plantelor și animalelor, celula vegetală și funcțiile plantelor, adevărate opere de artă.

În viziunea dascălilor din aceea perioadă cel mai important era educarea elevilor în toate domeniile. S-a pus accent pe educarea prin muncă, realizată prin orele de agricultură și de atelier școlar desfășurate în laboratoare, în ateliere și pe lotul școlar, practica agricolă, întreținerea spațiilor verzi ale școlii și creșterea anuală a viermilor de mătase. Pe lângă pregătirea la clasă elevii au participat la numeroase activități cultural-educative: programe artistice, vizite la case memoriale, excursii, întâlniri cu scriitori, sculptori.

*Întâlnire cu scriitorul Kanyadi Sandor,
23 noiembrie 1976*

Printre satisfacții domnul director adjunct, Tasnadi Eugen amintește:

- toți elevii dânsului au devenit oameni realizați care se întorc cu drag în școală

Întâlnire de 30 de ani de la absolvire, 1977-2007

- în școală a existat întotdeauna armonie și înțelegere între elevi și între dascăli chiar dacă au făcut parte din mai multe etnii;

Spectacol la sfârșit de an școlar 1972-1973

- colaborare foarte bună cu reprezentanții conducerii locale în viziunea cărora școala a constituit întotdeauna o prioritate.
- Colaborare cu „Asociația părinților” care a sprijinit tot timpul școala și a organizat anual „Balul părinților” ce constituia o sursă de venit pentru elevii școlii.

Atunci când pui suflet, când te implici cu drag, indiferent de greutăți, în rezolvarea unor probleme care peste ani se transformă în realizări notabile, activitatea desfășurată îți aduce satisfacții sufletești, mândria și bucuria lucrului bine făcut. Aceste sentimente le regăsim, peste ani, la domnul director adjunct, Tasnadi Eugen, care e pe deplin mulțumit de rezultatele școlii și în prezent, fiind ținut la curent de fiica dânsului, doamna profesoară, Gombasi Gabriela și ea la rândul ei îmbrățișând funcția de director adjunct la școala tatălui din anul 2007 și până în prezent.

În timpul unei lecții de geografie, 1975

Corcheș Maria, director al Școlii Gimnaziale „Mihai Vodă” din comuna Mihai Viteazu în perioada 1997-2015

Cel mai longeviv director din istoria școlii și una dintre inițiatorele construcției grădiniței, cea de a treia clădire modernă din structura școlii din Mihai Viteazu a fost doamna Corcheș Maria.

Născută în orașul Baia de Arieș din județul Alba, la data de 25 iulie 1955, urmează studiile primare gimnaziale și liceale în orașul natal, după care se înscrie la facultatea de Matematică din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. În timp ce efectua studiile universitare, lucra ca pedagog la căminul de fete al Liceului „Traian Vuia”.

După ce a obținut licență în anul 1980, a funcționat ca profesor suplinitor pe catedra de matematică de la același liceu la care lucrase ca pedagog. Aici și-a cunoscut viitorul soț, cu care s-a căsătorit în anul 1982 și în același an s-a stabilit în comuna Mihai Viteazu, localitate în care își aveau domiciliul părinții soțului.

La școală din această localitate a ocupat un post pe catedra de matematică și a devenit în scurt timp șefa catedrei de specialitate, iar după ce și-a obținut gradele didactice II și I, în anul 1997, i s-a propus funcția de director coordonator, funcție pe care a îndeplinit-o până în anul 2015, în urma susținerii concursului organizat pentru ocuparea acestei funcții.

Munca managerială a îmbinat-o cu cea educațională, canalizând elevii, profesorii și părinții elevilor în diferite programe și parteneriate, cu scopul de a populariza școala și colectivul didactic al acesteia.

S-a implicat în colaborări cu fundații și ONG-uri, a reușit să obțină avantaje importante pentru asigurarea bazei materiale a școlii. Mai mult, a întreținut o bună colaborare cu Consiliul Local, ceea ce a contribuit în bună măsura la asigurarea finanțării lucrărilor necesare întreținerii și dezvoltării bazei materiale a unităților de învățământ din raza comunei, prefigurându-se astfel și posibilitățile construirii unei săli de sport și a unei grădinițe moderne.

Grădinița cu program prelungit, Mihai Viteazu

În cadrul Consiliului Local, a făcut parte din echipa de proiect pentru obținerea titlului „Sat european” și s-a implicat în toate acțiunile ce puteau conduce la propulsarea unității școlare și a colectivului didactic, ca urmare școala din Mihai Viteazu a fost recunoscută ca „unitate reprezentativă” pentru mediul rural.

Școala Gimnazială „Mihai Vodă”, comuna Mihai Viteazu

Interviu acordat de domnii directori **Teodor Popa și Tasnad Eugen** elevilor Școlii Gimnaziale „Mihai Vodă”

11 aprilie 2017

Mateiu Mirela (clasa a VI-a): Ce a însemnat pentru dumneavoastră să fiți director la această școală? Ce amintiri plăcute sau mai puțin plăcute aveți din această perioadă?

Teodor Popa: Pentru fiecare director înseamnă foarte mult, înseamnă multă responsabilitate, pentru că directorul este acela care coordonează întreaga activitate a școlii, el trebuie să fie un om corect, un om care să coordoneze în aşa măsură activitatea din școală, încât să existe armonie între cadrele didactice și bineînțeles responsabilitate față de elevi, față de voi.

Fără îndoială că un director de școală, mai ales de o școală cu mai multe structuri, aşa cum a fost în perioada respectivă în comuna Mihai Viteazu, avea mari responsabilități nu numai pentru școala de bază, ci și pentru celelalte școli din Cornești și Cheia, plus grădinițele, deci era aşa-zisul director coordonator care coordona întreaga activitate de pe raza comunei în ceea ce privește educația copiilor încă din grădiniță și până la absolvirea școlii generale.

Bucurii am avut multe, pentru că am avut niște colegi, cadre didactice care într-adevăr au depus eforturi extraordinare în munca de pregătire a copiilor. Însă am întâmpinat și multe greutăți, să știți, construcția unui local de școală depinde de implicarea și disponibilitatea unui director în funcțiune să rezolve probleme privind realizarea construcției. Mi-a fost cu atât mai greu cu cât în acel timp comuna Mihai Viteau aparținea din punct de vedere administrativ de primăria Municipiului Turda, și astfel am ales să efectuăm lucrările cu Trustul de Construcții nr. 4 din Turda. A fost nevoie să mă deplasez la societatea respectivă, apoi la Inspectoratul școlar din Cluj-Napoca pentru a rezolva problemele ce se iveau pe parcursul construcției. Eu de fapt, am venit la școală aceasta după ce mai fusesem director la o altă școală unde și acolo am construit un local nou, este vorba de localitatea Crairât, astfel pot să spun că aveam o oarecare experiență în domeniul construcției de școală. Afirm că am avut curaj foarte mult, iar bucuria noastră a fost cu atât mai mare cu cât, atunci când am văzut că localul construit este foarte bun și când l-am putut da în funcțiune, ne-am dat seama de responsabilitatea enormă în care ne-am implicat. În plus, vă gândiți, dragi copii, că la atât de multe săli de clasă, a fost nevoie de mobilier școlar. Laboratoarele trebuiau dotate cu aparatura necesară pentru desfășurarea orelor de curs și atunci, nu exagerez, am făcut foarte multe drumuri în Cluj-Napoca pentru a rezolva problema cu înzestrarea acestui nou local de școală cu cele necesare pentru a putea funcționa.

Palfi Szolt (clasa a VI-a): Ce realizări ați făcut pentru școală în perioada în care ați fost director?

Teodor Popa: În perioada când am fost director, cea mai mare realizare a fost construcția școlii. În plus am avut o mare bucurie atât eu cât și părinții copiilor pentru că am putut să mutăm grădinița dintr-o casă particulară în localul din apropierea școlii vechi. Împreună cu părinții copiilor de la grădiniță am pregătit localul acela pentru a se desfășura procesul educativ în condiții bune. Deci aceasta a fost o mare bucurie pentru mine și bineînțeles pentru părinții copiilor.

Palea Alexandru (clasa a V-a): De care realizare sunteți cel mai mândru? De ce?

Teodor Popa: Eu eram un fel de ghid la Turda la o societate care se ocupa cu excursii și în fiecare an școlar cât am fost director aici la școală aceasta am organizat cu elevii câte două excursii, una în vacanța de primăvară, mergeam la case memoriale și în zone mai deosebite, excursie care dura 7-8 zile, iar vara făceam excursii de 12-14 zile pe litoral și pe gurile Dunării, și bineînțeles într-un an am făcut și o ieșire în Bulgaria. Aceste excursii mi-au produs multe bucurii și satisfacții că am putut duce

atât de mulți copii care să vadă țara și să o cunoască, să se simtă și ei în vacanță, o vacanță plăcută.

Tolan Irina (clasa a V-a): Ce v-a determinat să demarați acțiunile pentru clădirea unei noi școli? Precizați perioada de construcție și cine a realizat construcția.

Teodor Popa: *În învățământul din acea perioadă s-au făcut schimbări, astfel s-a luat hotărârea de a deveni obligatorii clasele a IX-a și a-X-a. În urma acestei hotărâri s-au introdus și în școala noastră cele două clase obligatorii. Însă, în perioada respectivă spațiul de școlarizare al școlii noastre era foarte mic în comparație cu numărul de clase de elevi care erau la școala veche și am luat hotărârea să construim un nou local de școală. A fost construit cu banii locuitorilor acestei comune, adică așa era atunci, prin „contribuție voluntară”. S-a construit localul actual sub forma literei L. Mai târziu am obținut aprobare ca să construim ateliere școlare pentru că în perioada respectivă elevii făceau practică școlară. Am obținut de la Cluj-Napoca banii necesari pentru a construi două săli, una pentru atelierul fetelor și alta pentru atelierul băieților. Acestea au fost atașate localului nou și astfel s-a obținut forma literei U a întregii construcții.*

În perioada respectivă a venit domnul Tasnadi Eugen ca director adjunct și am lucrat împreună, ne-am înțeles foarte bine, după cum vedeti și acum suntem prieteni.

Pentru a înfrumuseța aspectul exterior al școlii am plantat tuie. Pentru că făceam practică cu elevii din școală la grădina de lângă Turda, unde este înmormântat Mihai Viteazul, de acolo am adus puieți, pe care i-am plantat în incinta școlii și am realizat astfel parcul din față.

Cuc Melisa (clasa a V-a): Ce destinații au avut sălile noii clădiri?

Tasnadi Eugen: *După cele spuse de domnul director Popa Teodor eu am venit la școala din Mihai Viteazu în 1973 atunci când s-a inaugurat clădirea nouă, deci toamna. Norocul a făcut să fiu alături de domnul Popa pentru finalizarea construcției. Îmi aduc aminte că am inaugurat școala în septembrie, iar în perioada de iarnă ne-am mutat înapoi în vechea clădire pentru că încălzirea din clădirea nouă nu era rezolvată. În anul următor noul local avea încălzire în sistem modern, cu centrală și întrega clădire a fost funcțională. Am contribuit la spațiile verzi ale școlii pe care le vedeti și pe care le continuați și am înfrumusețat școala la finalizarea atelierelor. Am modernizat clădirea veche după plecarea domnului director Popa, am schimbat dușumeaua, am modernizat geamurile, deci am făcut ca și condițiile de acolo, din școala veche, să fie cel puțin apropriate condițiilor de aici, de la clădirea nouă.*

Balogh Emanuel (clasa a VI-a): Ce părere aveți de schimbările actuale din această școală?

Tasnadi Eugen: *La fel ca domnul Popa și eu am fost tot timpul mulțumit sufletește când văd că s-a schimbat în bine, mă refer la modul în care arată exteriorul și interiorul clădirii școlii și pot să afirm că școala „Mihai Vodă” se poate mândri nu numai la nivel de județ, ci și la nivel de țară cu realizările ei.*

Palea Alexandru (clasa a V-a): Care este părerea dumneavoastră despre școala de astăzi?

Tasnadi Eugen: *Schimbările sunt foarte bune. Am rămas încântat când am venit acum și-am intrat, și-am văzut și grădinița pentru că nu am mai fost la școala astă din 2008 când s-au împlinit 90 de ani de învățământ românesc în „Mihai Viteazu” la activitatea. Foști dascăli, foști directori. Vă spun copii că toate cadrele didactice și mai ales conducerea școlii merită toată cinstea și dragostea voastră, pentru că s-a preocupat de înzestrarea școlii. Cinstea lor și le dorim în continuare multă muncă, sănătate și împliniri în educația voastră, a copiilor. Aveți dotări minunate, cred că foarte multe școli din oraș nu sunt înzestrate așa de bine ca școala voastră. Mă refer la aspect, dotări, elevi, cadre didactice, activități.*

Tolan Irina (clasa a V-a): Ce rol a avut în acea perioadă un director adjunct?

Tasnadi Eugen: În acea perioadă numărul elevilor depășea 1000: preșcolari, ciclul primar, ciclul gimnazial și clasele a IX-a și a-X-a. Pe lângă clasele cu predare în limba română, exista și secția maghiară, cu elevi în jur de 30 de elevi pe nivel. Secția română avea 2-3 clase pe nivel (A,B,D), iar secția maghiară o singură clasă pe nivel (C). În calitatea mea de director adjunct am răspuns în special de secția maghiară, pentru procesul instructiv-educativ, dar în același timp mă ocupam și de problemele administrative, eram direct responsabil pentru a asigura cele mai bune condiții materiale. Vin cu mândrie în acestă unitate școlară în care am muncit timp de aproape un sfert de veac: 23 ani și apoi 2 ani după pensionare. În perioada aceasta, între colegii români și cei maghiari a existat o frăție, și o unitate cu toții am format un colectiv și eram mândri pentru realizarea elevilor școlii noastre. Am avantajul că locuiesc pe raza comunei și cunosc realizările elevilor și ale cadrelor didactice, nu numai din perioada anterioară, ci și cea actuală, rezultatele la olimpiade școlare, la competițiile sportive în care echipele de rugby fete și băieți sunt campioni la nivel național, nu doar județean, echipele de dans popular obțin rezultate foarte bune. Îmi amintesc că în perioada anilor '70 școala se situa la nivel local, municipal și județean la loc de frunte. Deci sunt rezultate deosebit de frumoase cu care parțial mă mândresc, precum și rezultate obținute de copiii foștilor noștri elevi sau chiar de nepoții bunicilor, foști elevi ai școlii.

Interviu acordat de doamna directoare prof. **Corcheș Maria** elevei de la Școala Gimnazială „Mihai Vodă”, Mateiu Mirela, clasa a VI-a, 12 aprilie 2017

1. Sunteți directoarea acestei școli din anul 1997. Ce a înseamnat pentru dumneavoastră acești 18 ani în are ați condus această școală?

În vara anului 1997 am acceptat cu emoție, cu teamă, cu responsabilitate funcția de director al Școlii Gimnaziale din Mihai Viteazu. M-am străduit zilnic să mă ridic la înălțimea acestei responsabilități. Am avut în minte filmul "Doamna de fier":

Acolo unde este greșeală să aduc adevăr, /Acolo unde este ofensă să aduc iertare, / Acolo unde este îndoială să aduc credință, /Acolo unde este disperare să aduc speranță. Ai grijă de gândurile tale pentru că ele vor deveni cuvinte, /Ai grijă de acțiunile tale pentru că ele vor deveni obiceiuri,/ Ai grijă de obiceiurile tale pentru că ele vor forma caracterul tău, /Ai grijă de caracterul tău pentru că el va deveni într-o zi destinul tău. Ceea ce credem, devenim!

2. Care considerați că sunt cele mai mari realizări pe care le-a cunoscut școala noastră în timpul conducerii dumneavoastră?

Am venit zilnic la școală plină de bunăvoiță și credință în minte și suflet și chiar s-a întâmplat să fim cei mai buni:

- ✓ ECO și STEAGUL VERDE 2002- prima-n EUROPA (ROMÂNIA);
- ✓ ȘCOALA CARE DĂ LECTII ROMÂNIEI 2013, "Școală model pentru România" scria jurnalul "Adevărul" despre noi în urma rezultatelor la evaluarea națională;
- ✓ GRĂDINIȚĂ MODERNĂ 2008-2011;
- ✓ SALĂ DE SPORT excelentă;
- ✓ CDI, cabinet de consiliere psihopedagogică, laborator de biologie, fizică-chimie, cabinet multimedia, foisor-sală de clasă construit prin programul de granturi, parc de joacă;
- ✓ proiecte în CDI;
- ✓ proiect COMENIUS 2009-2011;
- ✓ Proiecte internaționale cu Franța, Ungaria, Polonia, Turcia, Bulgaria;

- ✓ 1997-Ansamblul folcloric "Fiii moților";
- ✓ 2005 -Sat European;
- ✓ 2006-Școala primește numele de Școala "Mihai Vodă";
- ✓ 2008– Asociația Părinților "PROȘCOALA";
- ✓ Concursuri și olimpiade naționale: istorie, matematică, fizică-chimie, limba română.

3. Care sunt satisfacțiile muncii de conducere? Care ar fi dificultățile funcției de conducere?

Am acceptat cu seninătate lucrurile care nu pot fi schimbate, am avut curajul să le schimb pe cele care pot fi schimbate și cred că am reușit să le deosebesc pe unele de altele. Privesc în urmă și văd o echipă unită. Succesul a venit de la sine: reușite la olimpiade, note de 10 la Evaluarea Națională, câștigarea de concursuri, gradații de merit, distincții, etc. E o mare satisfacție pentru mine atunci când un fost elev îți spune că ai fost un model pentru el sau poate chiar îți scrie acest lucru ori un părinte te caută să-ți mulțumească pentru că fiul sau fiica are rezultate extraordinare la disciplina predată de tine. I-am înțeles pe elevii buni sau mai puțini buni, cu toții vor rămâne elevii mei dragi, de care îmi voi aduce aminte cu nostalgie, cu drag, peste ani. Mă voi gândi cu drag la voi toți și mă voi bucura pentru fiecare veste bună pe care o să mi-o dați. Vă mulțumesc că vă bucurați pentru mine că am ajuns azi, aici „să trec mai departe” în altă etapă a vieții mele.

Dificultățile au fost puține, în general cu oamenii. În rest am avut o colaborare foarte bună cu Consiliul Local, cu Primăria, cu părinții.

4. Ați fost profesoară de matematică a unui număr mare de generații: ce amintiri aveți din această perioadă?

Îmi aduc aminte cu foarte multă placere de frumusețea anilor (18 ani) când am fost doar profesoară de matematică. Am încercat la fiecare generație de elevi să pun piatra la temelia cunoașterii matematicei. Au fost multe reușite, satisfacții, concursuri, olimpiade, felicitări, elevi care-ți rămân în suflet știind că tu ai fost dascălul lor, excursii tabere la mare, amintiri dragi..., dar Garcia Gabriel Marquez spunea: „Viața nu este cea pe care am trăit-o, ci aceea pe care îți-o amintești spre a o povesti.”

5. Unii dintre dascălii de azi, au fost elevii dumneavoastră de ieri. Ce a însemnat pentru dumneavoastră această schimbare de roluri? De-a lungul anilor am devenit colegă cu mulți dintre elevii mei. Sentimentul de respect reciproc ne cuprinde deopotrivă de fiecare dată și sunt emoționată când observ că foștii mei elevi își depășesc uneori dascălul ceea ce înseamnă că am fost modele bune pentru ei: „În școală bate vânt cald de libertate, de muncă asiduă, de angajare deplină care cuprinde întreg colectivul, școala a reușit să dea viață multor proiecte, iar în față stau altele mai îndrăznețe.” (Eugen Gergely, Mihai Viteazu, istorie și civilizație). Am încredere că aşa va fi deoarece în spatele meu este o echipă ce spune cu încredere:

1. Știm ce avem de făcut!
2. Trebuie să reușim!
3. Suntem împreună.
4. Se poate și mai bine.
5. Învățătura este pentru toți.
6. Învățăm încercând.
7. Întotdeauna am găsit pe cineva dornic să ajute.
8. Putem să discutăm și despre diferențele noastre.
9. Ne simțim bine împreună!

Sper că-n acești ani am aprins flacăra în mulți colegi care la rândul lor o vor da mai departe.

6. Din experiența vastă pe care o aveți ce sfaturi ați da tinerilor dascăli?

La această întrebare aş răspunde cu un citat din Joe Girard: "Să nu uiți niciodată cine ești, să nu lași oamenii să te transforme în cine vor ei să fii, nu uita că ești un om minunat, că ai în tine puteri nebănuite de a schimba lumea în bine și de a înfrumuseța suflete. Trăiește frumos, caută să însenini ceva bun în viața oamenilor. retrage-te atunci când simți că nu mai aparții unui loc și ia-o de la început ori de câte ori va trebui. Cel mai important lucru este să îndrăznești să ai visuri mari, apoi să acționezi pentru a le transforma în realitate."

Până când visele vor deveni realitate, păstrați cât mai sus ștacheta ca să vă mențineți în topul școlilor bune așa cum am fost întotdeauna. Școala e pentru toți, iar educația trebuie să fie pentru fiecare!

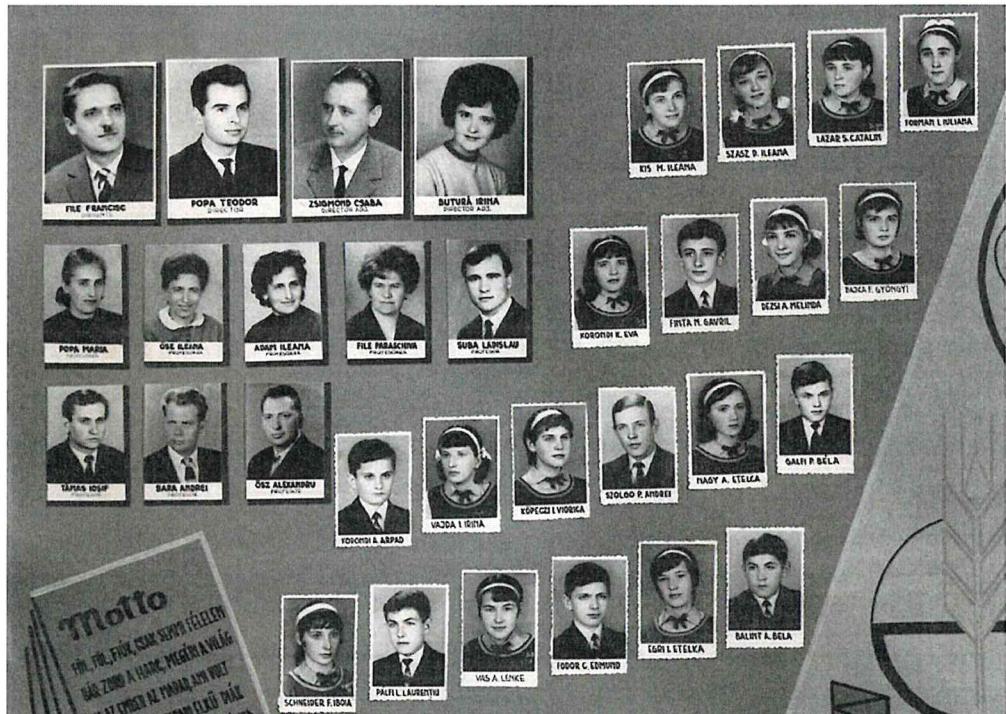
7. În cariera dumneavoastră de dascăl, ați întâlnit elevul ideal? Care sunt calitățile elevului model?

Da, am întâlnit mulți elevi ideali (model). Calitățile acestor elevi sunt:

- *elevul creativ* – el vine cu propriile sale inițiative;
- *elevul conștiincios* – elevul care face tot posibilul să aibă rezultate bune la învățătură, se implică activ în viața și problemele școlii, în activitățile extrașcolare, în activitățile de voluntariat;
- *elevul respectuos* – față de profesorii și colegii săi, responsabil, cu răbdare, cuminte, silitor, cinsit, cu bun simț în felul de a se comporta și a se îmbrăcca. Pe chipul elevului model se citește gingășia, puritatea, sclipirea și lumina din ochii lui.

Elevul ideal îmbină învățătura cu distacțiile.

Instantanee foto care surprind „viața școlii”

Tablou absolvire, 1969

Tablou absolvire, 1971

Instantanee foto care surprind „viața școlii”

Excursie în Cheile Turzii, 1975

Excursie la Lacul Sfânta Ana, 1976

Instantanee foto care surprind „viața școlii”

Elevi din anul 1973 în grădina din fața școlii vechi

Elevi din anul 1980 în parcul din fața școlii noi

Instantanee foto care surprind „viața școlii”

Absolvire clasa a VIII-a, domni directori prof. Popa Teodor și prof. Tasnadi Eugen și doamna prof. Gâscă Livia, 1973

Instantanee foto care surprind „viața școlii”

90 de ani de învățământ românesc în comuna Mihai Viteazu

Directori de ieri și de azi ai Școlii din comuna Mihai Viteazu: prof. Teodor Popa-1968-1975, prof. Maria Corcheș-1997-2015, prof. Tasnadi Eugen-1973-1985, Gombasi Gabriela-2005-prezent (dreapta)

Echipa de proiect

Dovezi ale istoriei instituției în albumele școlii

CDI

Echipa de proiect

Domnii directori, prof. Teodor Popa și prof. Tasnadi Eugen, invitați în CDI

11 aprilie 2017

Echipa de proiect
Ipostaze din momentul interviului, 11 aprilie 2017

Echipa de proiect

Doamna directoare, prof. Maria Corcheș, invitată în CDI

12 aprilie 2017

Ipostaze din momentul interviului, 12 aprilie 2017

Documente de arhivă

Scosla generală de la anul
Comuna Mihai Viteazu

Către

Inspectoratul școlar județean
Cluj

În ordinul av.nr.10.039 din 22 feb.1973, punctul 4,
vă raportăm următoarele:

A) școli construite după 1944

Lugoj

- un locul de școală cu 3 săli de clasă și alte amoxe(sală material didactic și cancelarie),dat în folosință în anul 1963.

Zimbru Mihai Viteazu

- cumpărare la fostul locul de școală,acumăt fiind compusă din 3 săli de clasă și unele amoxe(sală profesională,direcțione,secretariat),dată în folosință în anul 1962.

În prezent în satul Mihai Viteazu se află în curs de construcție un loc de școală compus din:8 săli de clasă,2 laboratoare și 2 ateliere școlă,înt și celelalte amoxe necesare unui locul de școală.Acest loc este o construcție tip urban,cu încălzire centrală și cu canalizare de apă.

Până în prezent s-au efectuat lucrările de tencuieli interioare,instalațiile de lumină și gaz,urmând să se execute instalațiile de apă și încălzire centrală,precum și tencuielile exterioare,tot ce acestea terminându-se în cincea zile de 25 august,astfel că la data de 1 septembrie c.c.vă fi dat în folosință întreg locul de școală.De aceea vă rugăm să ne repartizați întreg mobilierul cerut,acesta fiind strict necesar.

Director coordonator,
Prof. Petru Fedor

Secretar,

Ogrec

Socala generală de lo ani
Comuna Mihai Viteazu
Nr.227 din 6 iunie 1973

Către

Inspectoratul școlar județean

Cluj

13

La ordinul dv.nr.4.186/1973 alăturată vă înaintăm
următoarele situații:

- 1.Situație privind stadiul lucrărilor de reparații capitale, curente, recondiționare pt.anul școlar 1973/1974
- 2.Informare privind stadiul lucrărilor de construcție

Director coordonator,
Prof.Popa Teodor

D. Popa

Secretar,

6 iunie

Documente de arhivă

Documente de arhivă

MIHAI VITEAZU

S I T U A T I E

privind stadiul lucrărilor de reparații capitale,curente,recondiționare în vederea
deschiderei anului școlar 1973/1974

Locația și localitatea	Suma alo- cate pt. lucrări	De la care se execută lumi- rile	Stadiul actual: ează	La ce date vor fi com- plet termina- re proiectul	Prevedeați în cadrul lucrărilor
pe str. Petru Rareș 10300	10300	reparații curante, fugăriști	TLL Turda lucrările	20.VIII.1973	
pe strada I-II Cheia	3500	-	-	20.III.1973	
pe strada Cognac # 3200	-	-	-	27.VII.1973	

6 iunie 1973

Director coordonator

L E T T R E

privind stadiul lucrarilor de construcție

a) localul de mecanici

- s-au terminat lucrările de tencuieli interioare atât la parter,cit și la etaj.

- Au fost instalate calorificrele apropice în toate incoporile,urmând să se introducă țevile principale prin care localul se racordează la centrala termică.

- S-a finalizat instalația electrică.

Mai sunt de efectuat următoarele lucrări:

- lipsescțe cezamul necesar pt.centrala termică

- nu s-a început construcția decantatorului

- parchetarea tuturor încoporilor

- lucrările de tencuieli exterioare

- instalațiile sanitare

- instalațiile necesare în centrala termică

- lucrările de izolație de la planguri

Dığı sint asigurate fondurile necesare terminării construcției,lucrările merg foarte fierb din cauza unității construcțoare(I.L.L.Turda).De la vîile s-au sistat lucrările la această construcție.Cu toate că s-a luat legătura cu unitatea constructorie nu au fost reluate aceste lucrări.

Din cauză că nu s-au finalizat lucrările de izolație de la planguri,ape rezultată din placile pătrunde prin tavan și chiar prin pereti,incepă să cadă tencuieli.

Este necesar să fie trăsă la răspundere unitatea constructorie de către conducerea județului,deosebico la sesizările și intervențiile Comitetului executiv al Consiliului popular comunal,conducerea unității nu ia măsurile ce se impun în direcția asigurării unor lucrări de calitate și a terminării lor în termenele stabilite.Dacă se va lucra în ritm în care s-a luat în lunile apările și mai,să mint garanții că localul de gospodărie va fi dat în folosință la data de 15 sept.1973.

b) atelierul-scoală

- s-a turnat fundația,se lucrează la zidărie

- Au fost procurate următoarele materiale:cărămida,varciment,picturi,misip.

Documente de arhivă

- 2 -

- S-a contractat ugile și serviciile necesare
- S-a întâmpinat greutăți din cauza prețurilor de deviz care nu mai corespund cu actualele prețuri.

Prin măsurile luate(entravaseză la efectuarea unor lucrări a căror durată,elevilor,șirintilor,sunt garanții sigure că plină la data de 10 sept.,atelierul va fi opt în folosință.

Mihai Viteazu la 6 iunie 1973

Director,
Prof. Bogdan Teodor

Bogdan Teodor

Bibliografie

1. Costea, Eugenia. *Monografia Școlii cu clasele I-VIII a comunei Mihai Viteazu, oglinda unei comunități*. Cluj-Napoca: Casa Corpului Didactic Cluj, 2006.
2. Gergely, Eugen. *Comuna Mihai Viteazu, istorie și civilizație*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2007.

Echipa de proiect:

prof. Arion Daniela Maria-director

prof. Gombasi Gabriela-director adjunct

prof. Toader Olga Teodora-coordonator

prof. Nagi Anca Rozalia-membru

prof. Sicoie Angela-membru

Echipa elevilor implicați în proiect:

Cuc Melisa-clasa a V-a

Palea Alexandru-clasa a V-a

Tolan Irina-clasa a V-a

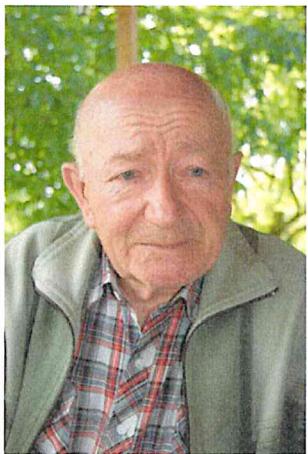
Balogh Gabriel Emanuel-clasa a VI-a

Mateiu Mirela-clasa a VI-a

Palfi Zsolt-clasa a VI-a

REMUS HĂDĂREAN – „Spiritul viu” din CEANU MARE

Remus Hădărean s-a născut pe 4 martie 1935 în comuna Ceanu Mare, de lângă Câmpia Turzii, fiind al cincilea din cei nouă copii ai soților Nicolae și Carolina.

După absolvirea școlii elementare din comuna natală, în perioada 1945–1952 a urmat cursurile Școlii Normale Andrei Șaguna din Abrud, devenind învățător. Și-a început meseria de dascăl în inima Munților Apuseni, la Școala Primară din Fericet, satul de baștină al revoluționarului Horia. În 1954 s-a transferat la Gârda de Sus, iar în 1955 s-a căsătorit cu buciumanca Elena Colda. În toamna același an, ambii au părăsit Apusenii și s-au stabilit la Ceanu Mare, unde a fost doi ani dascăl la școala din sat. Afirmându-se ca un bun dascăl, Remus Hădărean a îndeplinit rând pe rând funcții de conducere în învățământ: director de școală în Ceanu Mic, inspector metodist și director adjunct la școlile nr. 8 și 10 din Turda, predând muzica și desenul. Și-a încheiat activitatea profesională ca instructor de arte vizuale la clubul copiilor din Turda.

După pensionare, a revenit la Ceanu Mare, consacrandu-se scrisului și picturii.

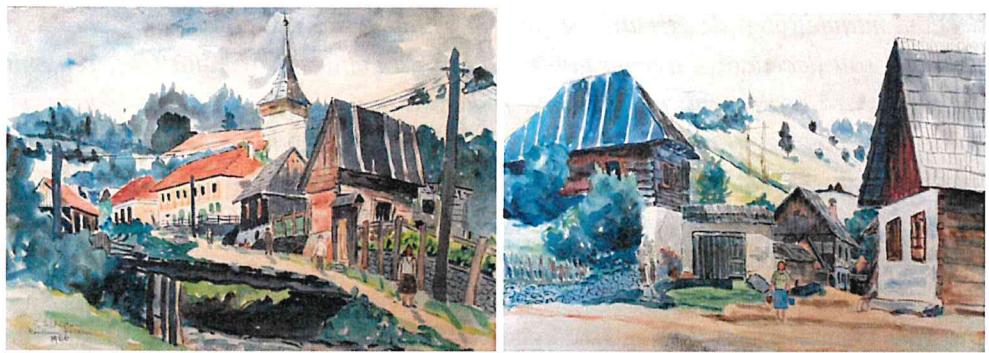
În data de 26 august, la Ceanu Mare, în cadrul festivităților prilejuite de sărbătoarea Fiii Satului, a avut loc decernarea titlului de Cetățean de Onoare al comunei Ceanu Mare profesorului Remus Hădărean, pentru contribuția deosebită adusă patrimoniului cultural al comunității locale din Ceanu Mare. Remus Hădărean sau Tetea Remuț, cum i se spune în sat, este un reputat cercetător al istoriei comunei sale natale.

Găsim în *Formula AS* o descriere a sa:

Stă asezat confortabil într-un fotoliu țeapăn, ca să-i țină mai bine șalele. Remus Hădărean și-a dedicat mulți ani din viață cercetării istoriei și obiceiurilor satului.

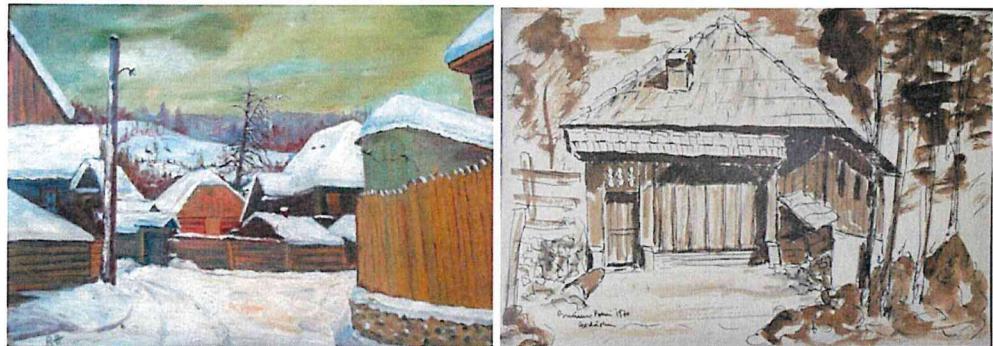
E cu spatele la geam, iar razele soarelui de ianuarie îl învelesc ca într-o aură orbitoare. Vorbește rar și cald, cu cuvinte bine cumpănite, cum a învățat în copilărie, la școala de "normaliști". Are o vestă gri, de lână, trasă peste un pulovăr pe gât, o pereche de pantaloni de postav și niste ghete cu bot rotunjit și cuminte. Un om obișnuit și modest, ai zice, dacă pe chip nu i-ar arde privirile acelea icsoditoare și la fel de neliniștite ca amintirile pe care le deapănă.

Vară de vară, Remus Hădărean și-a petrecut concediile pe Valea Negrișului, la rudele soției, participând la cositul și adunatul fânului și hălăduind prin împrejurimi cu șevaletul sub braț. Acolo s-au născut suavele tablouri în ulei sau acuarelă expuse într-o expoziție intitulată *Peisaje din ținutul Buciumului, multe din ele împodobind astăzi locuințe din țară sau din străinătate*.

a

b

c

d

Picturi de Remus Hădărean; *a* – Centrul satului Poieni; *b* – Casa lui Teodor Tandru zis Duba; *c* – Peisaj de iarnă pe Valea Negrilesei; *d* – Casă veche pe Valea Stălnișoarei

Jurnalistul Sorin Grecu, de la ziarul *Gazeta de Cluj*, povestește cu lux de amănunte întâlnirea sa cu scriitorul:

Mașina mă aduce până în centrul comunei Ceanu Mare, la circa o sută de metri de gospodăria „memoriei vii” a zonei și a singurului scriitor aflat pe o rază de zeci de kilometri, dascălul octogenar Remus Hădărean. În poartă mă așteaptă însuși magistrul, fost în cei 50 de ani de activitate, dascăl la o mulțime de personalități ale culturii noastre, autorul monografiilor despre Ceanu-Mare, dar și al unor cărți beletristice sau documentare, de succes, precum cea despre Klaus Schröder, tatăl fostului cancelar al Germaniei, Gerhardt Schröder, militar căzut pe front și îngropat apoi în Ceanu Mare.

Păşim în curtea vastă a gospodăriei dascălului-situată pe coama dealului – și privirea-mi este atrasă, automat, de imensa livadă a acestuia, care coboară spre vale, oferind privitorului și o spectaculoasă perspectivă asupra așezării. Intrăm apoi în locuința rustică a dascălului și a soției sale – la rândul său, învățătoare pensionară. Ajunși în camera de lucru a octogenarului – după ce am remarcat faptul că fiecare cameră a clădirii e “dotată” cu un corp de bibliotecă, plin-ochi de cărți – am parte de o altă surpriză plăcută: pe biroul acestuia tronează un

calculator modern. Aflu că Hădărean se descurcă minunat cu aparatul, deși mai încetisor, din cauza vîrstei lui înaintate. De altfel, domnia sa întreține și o corespondență asiduă cu multă “lume bună” din Cluj și din țară, fiind la curent până și cu nouățile sau dezbatările de idei ce apar zilnic pe

Facebook! După minute lungi de discuții despre cunoștințele noastre comune, pe care le descoperim repede – în viață sau decedate – trecem până la subiectul Mihailă Cuc, renumitul erou al locului. Mă corectează profesorul: nu singurul, fiindcă a mai existat și Simion Mocan, un alt țăran vrednic, opozant al comunismului, mort la Canalul Dunăre Marea Neagră, dar și alți unsprezece deportați în același loc și prin câteva lagăre de muncă – pentru aceeași “vinovăție” precum cea a lui Cuc: s-au opus furtului recoltelor de către comuniști, câștigate de ei prin sudoarea muncii. De altfel, Remus Hădărean este și inițiatorul ridicării monumentului eroilor luptei anticomuniste din centrul comunei Ceanu Mare, realizat cu sprijinul primăriei în anul 2003.

Pe cât de talentat a fost Remus Hădărean ca pictor, pe atât de înzestrat s-a dovedit a fi și ca scriitor, dovedindu-și calitățile literare prin cărțile pe care le-a scris:

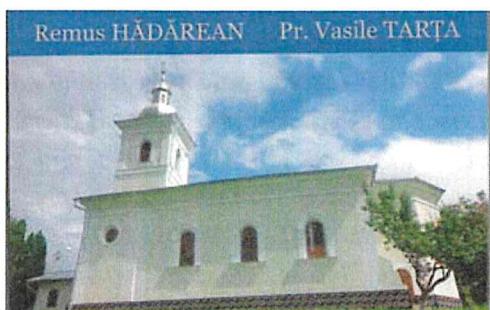
1. *Ceanu Mare, studiu monografic*
2. *Ceanu Mare – timpurile unui loc*
3. *Ceanu Mare – 710 ani*
4. *Schroder la Ceanu Mare*
5. *Povestiri*
7. *Normalist la Abrud 2007*
8. *Normalist la Abrud – Dascăli pe ape, 2 volume 2008*
9. *Povestiri 2009*
10. *Prof. Gavril Hădărean – in memoriam 2009*
11. *Monografia bisericii din Ceanu Mare 2011*

12. *Dascălița – roman, în colecția Scriitorii Transilvaniei, 2014*

În *Normalist la Abrud*, urmat de alte două volume pe aceeași temă, scrise în colaborare cu Ioan Bembea (2008), sunt prezențați deopotrivă magiștri și învățăcei ai Școlii Normale Andrei Șaguna din Abrud, printre care și mulți buciumani: dascălii Gheorghe David și Aurel Bogdan, precum și elevii Otilia Costinaș, Augustin Iancu, Cornelia David, Nicolae Jurca, Simion Ursu, Marioara

Macavei, Ioan Tomuș, Elena Colda, Mărioara Tomuș, Ioan Cenar, Octavia Lupu, Gheorghe Crișan, Maria Colda și Viorica Macavei.

La fel de interesante sunt și portretele buciumanilor Nicolae și Horia Lupu. Scriitoarea Illeana Vulpeșcu a caracterizat astfel cartea lui Remus Hădărean: „Normalist la Abrud este mai mult decât o carte nostalnică, plină de amintiri expuse cu sinceritate și cu simplitate; este o carte de învățătură, pentru cine are ochi de să văzut și urechi de să audă. O carte de istorie a unui neam de oameni care merită tot respectul nostru“

În vara anului 2011, împreună cu Preotul paroh Vasile Tarță au lansat, într-un impresionant ceremonial religios de resfințire a sfântului locaș, „Monografia Bisericii din Ceanu Mare” o lucrare temeinic documentată de 228 de pagini tipărită la Editura Casa Cărții de Știință din Cluj-Napoca. Cartea este prefățată de Părintele Protopop de Turda, Daniel Crișan, fost, timp de 10 ani, paroh al bisericii din Ceanu Mare.

În Monografie cercetarea se face pe două planuri; istoricul instituției bisericești din cele mai îndepărtate timpuri, prima mențiune fiind din 1332, și istoricul edificiului actual menționat în pagina de titlu, „120 de ani de la edificare”.

Autorii prezintă intereseante date statistice preluate din documentele oficiale ale Imperiului Habsburgic, începând cu 1750, precum și din arhiva bisericii de unde rezultă numărul familiilor, al „fumurilor”, și al locuitorilor, al „sufletelor” din diferitele sate ale comunei și apartenența lor la „neuniți” sau „uniți”, numărul preoților, averea bisericii; pământuri, case parohiale etc.

Este o lucrare valoasă ce scoate la lumină, din întunericul arhivelor, întregul parcurs al acestei vrednice instituții cu lungul sir de preoți ce au păstorit cu mare credință și dăruire poporenii de pe aceste meleaguri. Ei, preoții, au fost veacuri la rând, și sunt încă, așa cum rezultă din monografie, purtători de steag românesc pentru unitate de credință, limbă, neam și țară.

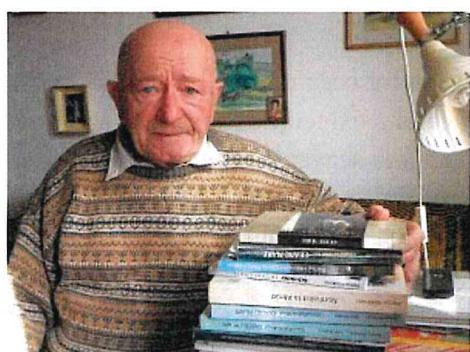

scurte episoade actuale.

Personajele sunt săteni de pe Arieșul Superior, de la poale de Detunate și abrudeni, alternând cu alții de la câmpie, prinși în vâltoarea războiului sau trăind vremurile nemiloase de după terminarea măcelului, cu foametea, lipsurile și raționalizarea bunurilor de consum. În descrierea imaginii acestor locuri se vede ochiul pictorului, care nu scapă niciun amănunt. Astfel, piața din satul copilariei eroinei romanului, Nuța, este văzută ca „un loc larg din mijlocul satului, pe o latu-ră cu biserică așezată pe un dâmb, la poala căruia era casa parohială, și apoi se înșirau câteva clădiri de oameni avuți, cărciumă și prăvălii, casa dăscăliței din sat; iar pe latura cealaltă curgea valea cu apă roșiatică, provenită de la șteam-purile ce măcinau piatra din care se scotea aurul”. Este piața din Poieni, despre care s-au scris atâtea. Sunt prezentate amenajarea locuințelor și a spațiului domestic de la munte și de la șes, precum și ocupațiile specifice acestor zone și mentalitatea tradițională. Exemplele de material folcloric local sunt bogat ilstrate în desfă-șurarea unei nunți din Podișul Transilvan, începând cu iertăciunile luate de cei doi miri prin glasul starostelui și terminând cu cinstea nuntașilor. Aproape fiecare pagină a cărții este pigmentată cu un lexic regional care ar oferi material de studiu oricărui cercetător al limbii: Dăscălița ar putea rămâne astupată de fuiș, copiii dorm în poiata, petrolului lampant i se spune fotoghin, salteaua era un strujac umplut cu pănuși, femeile se îmbrobodeau cu chicichineu, bunicul și

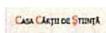
bunica erau moșu și buna, oamenii se mai cinstea cu câte o oiagă de jinars, Dăscălița vizitează crambul șteampului construit de baciu' Șandru în Muzeul Satului din București, vara era vremea pologului, iar morojnițele luau laptele de la vaci. Nu lipsesc nici expresiile frazeologice de culoare locală, scriitorul ilustrând atât lumea de la munte, cât și cea de la șes, în cele mai fine nuanțe.

Se poate spune că romanul *Dăscălița*, pe lângă narativă realist-istorică, este și o monografie etnofolclorică a zonelor în care se desfășoară acțiunea sa. Remus Hădărean

continuă astfel opera unor înaintași de prestigiu care au explorat cu succes materialul folcloric local, cum au fost Ion Agârbiceanu, Alexandru Ciura și mai ales Ovidiu Bârlea.

Petru Poantă, critic literar, director Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Cluj spune despre cartea *Timpurile unui loc CEANU MARE 1293-2003: Cartea lui Remus Hădărean reia, cu îndreptări și completări substanțiale, o monografie a comunei Ceanu Mare*, publicată în pripă în toamna anului 2001 în întâmpinarea unei vizite, atunci iminente, a cancelarului Germaniei, Gerhard Schroeder, al cărui tată se presupune că ar fi fost înmormântat în această localitate. Satul devenise celebru peste noapte, cel puțin în media românească și germană, așa că istoria scrisă a sa nu făcea decât să dea consistență imaginii. Însă nu era deloc vorba de o improvizație. În mare, autorul avea cartea pregătită, urmând doar să cizeleze ori să dezvolte unele capitole. Oricum, a ieșit un volum respectabil, de vreo 200 de pagini. Amplificată, lucrarea depășește 300 de pagini și, mă grăbesc să afirm, în această masivitate compactă nimic nu pare de prisos. Materialul e mereu surprinzător, înțesat de informații utile (geografice, istorice, demografice, culturale), precum și de „istorii” reale, pline de grozăvii, ale comunității locale, îndeosebi din perioada colectivizării. Cartea este, desigur, rodul unor cercetări extinse și riguroase, cu explorări inclusiv în documente de arhivă, dar pune la contribuție și materiale provenite din istoria orală. Autorul rămâne în cea mai mare parte obiectiv, prezentând pe îndelete universul comunității și evenimentele istorice și sociale, în desfășurarea lorimplacabilă; consultă și confruntă diferite surse bibliografice, întocmește tabele statistice privind dinamica demografică sau economică etc. Dar, pe anumite segmente, cronica tinde să se transforme în memorialistică, naratorul implicându-se atât ca martor, cât și ca judecător în relatarea unor evenimente cunoscute ori trăite pe viu. Este, în fond, ceea ce dă culoare cărții. Amestecul de patetism, sinceritate și orgoliu al apartenenței personalizează și animă textul. Remus Hădărean nu este propriu-zis un istoric, însă nici un amator entuziasmat. El aparține unei tradiții, astăzi pe cale de extenuare, aceea a intelectualilor „de țară”, educatori și „luminători ai neamului”, o tradiție cu originile în epoca iluminismului și care, în satele ardeleniști cel puțin, a fost extrem de activă de-a lungul timpului. Asemenea acestor înaintași, Remus Hădărean încă mai crede că satul său este centrul lumii și că valorile acestuia sunt produsul unei colectivități cu un destin eroic. Și, într-adevăr, la lectura cărții de față rămâi uimit să constați prin ce fapte exemplare a reacționat comunitatea acestui loc la provocările ori la agresiunile istoriei. Aceasta e, în fond, mesajul esențial al lucrării: cenanii – un neam mândru și dărz din câmpia transilvană, neam care și-a conservat memoria vie a existenței sale milenare.

Remus Hădărean

Schröder
la Ceanu Mare

Irina Petras- Critic literar și Președinta Uniunii Scriitorilor Cluj spune despre această carte că „este una a echilibrului”. Fost învățător, om îndrăgostit de cărți și de Carte, de istorie, de livezi cu rod, de desen, a învățat că adevărul nu e niciodată unul singur când e vorba despre oameni și întâmplările lor sub vremi. Cronica satului a scris-o cu dăruire și cumpătare, dintr-un simț al datoriei adânc, ardeleniște asumat. Nu altfel descrie în cartea de față cel mai important eveniment din istoria Ceanului Mare – vizita lui Gerhard Schröder.

Remus Hădărean are tact și răbdare în tot ceea ce face. El știe că un loc al memoriei capătă greutate atunci când o exigență actuală cere scoaterea la suprafață și reconsiderarea unei anume secvențe a trecutului. Iar acest lucru se poate petrece prin reconstituire atentă și nepărtinitoare a contextului. Nu cronica cvasimondenă și senzațională a unui eveniment care a ținut prima pagină a ziarelor lumii o bună bucată de vreme îl interesează înainte de toate. Privirea lui vrea să cuprindă mai mult și să înțeleagă. De aceea, cartea are două mari secțiuni.

Prima e o „succintă reconstituire a desfăşurării evenimentelor militare din zona Turzii după 23 august 1944”. Pentru cititorul de astăzi, Remus Hădărean e o călăuză excelentă. El scoate din semiușitarea numită Istorie controversatul, tensionatul an 1944. Apelând la bibliografia de specialitate, dar și la documente de arhivă, la studii monografice din ultimii ani ale comunelor din zonă, dar și la mărturii ale unor martori, cronicarul pune alături cele două istorii posibile: istoria mare, selectivă și oarecum indiferentă la căldura umană, și istoria cotidiană, aşa cum se vede ea din jurnalul stângaci al martorului direct și simplu. În ambele cazuri, e vorba de interpretare, obiectivitatea nu e și nu poate fi niciodată absolută, dar privirile din unghiuri diferite pot promite acuratețe și, cum spuneam, echilibru, dreaptă cumpănă. Tensiunea, deruta sunt bine prinse. Perspectiva e flexibilă, se mlădiază pentru a ocoli orice excese și părtiniri. Vaga confuzie ivită din ciocnirea a două dimensiuni e supusă unei permanente decantări. 23 august 1944 e o zi de cotitură, indiferent de urmările în durata lungă. A însemnat, fără nicio îndoială, eliberare, dar a însemnat, la fel de sigur, intrarea într-o altă, încă nebănuitură aservire. Cronicarul risipește cu răbdare umbrele și deslușește sensuri durabile. Nu lasă uitării nicio fâșie de lumină, căci nu ură și răzbunări urmărește.

Descrie „ofensiva germano-ungară de cucerire a trecătorilor din Carpații Meridionali înainte de sosirea trupelor române și sovietice”. Nu arată cu degetul Dușmanul, dar nici Prietenul. Cuvintele cu majusculă sunt întotdeauna pândite de primejdia exagerării. Tema cronicarului e Omul sub povara Istoriei. De aceea, descrie atrocități horthyste, dar și exemple de umanitate: maghiari care nu ațâță spiritele, înțelegând că e important să păstreze buna înțelegere cu majoritarii români; ofițeri maghiari care știu că pretențiile teritoriale ungare sunt o utopie: „Ce drept avem noi, dacă pe acest pământ nici din zece sate nu se poate aduna un sat de unguri”. E vorba mereu de o atitudine înaltă cronicărească: să nu se uite nici relele, nici bunele. Acordă importanță cuvenită comandamentelor politice ale orei istorice, în numele unei Istorii abstrakte și implacabile, dar și comandamentelor umane, pure și simple. E în stare să vadă și să numească firescul atitudinii ambelor părți, din perspectiva adevărului mereu subiectiv al lucrărilor și purtărilor omenești, dar și nefirescul unor cruzimi pe care situația politică nu le legitimează în niciun fel.

Pe acest fundal se aşază cea de-a două secțiune a cărții, întâmplarea-pretext care a declanșat reconstituirea istorică. E vorba despre descoperirea la Ceanu Mare a rămășițelor pământești ale tatălui cancelarului Gerhard Schröder al Germaniei. O groapă comună săpată de nemți în octombrie 1944 în imediata vecinătate a monumentului ostașilor români din comună căzuți în cele două războaie mondiale. Un mormânt pe care sătenii l-au luat, simplu și firesc, în grija lor. Cu respect față de omul muritor,

nu cu ură față de dușman: „Nimeni nu și-a pus vreodată problema că acolo zac foști dușmani care ar fi putut trage cu pușca în vreunul din cenanii căzuți pe front. Erau soldați ca toți soldații, obligați să meargă la războaie și să se împuște unii pe alții, iar acum sunt eroi pentru neamul lor, aşa cum cei căzuți din rândurile cenanilor sunt eroi pentru neamul nostru. Că erau nemți ori unguri nu conta, cenanii nu-și prea băteau capul”. Gesturi simple, vorbind despre spiritul tolerant, despre omenie, despre veche rânduială.

Gesturi despre care, începând cu 12 aprilie 2001, va afla o lume întreagă. Foarte bine prins și mecanismul „evenimentului” gazetăresc: goana după senzațional, accentele puse aiurea pe fapte și

vorbe, prețul crescut al aparențelor. O așezare mărunță, prin nimic ieșită din comun. Dacă nu prin faptul că anii de după revoluția din decembrie au însemnat dispariția locurilor de muncă de la Fabrica de Ciment din Turda, sistarea autobuzelor care legau comunitatea de lume, reîntoarcerea, cu bucurie firavă și îndoitoă, la un pământ pe care nu-l mai puteau lucra oricum: „Drept care, țăraniii s-au închis și mai mult între dealurile rotunde ca niște cefe mari de urieși trântiți cu față la pământ”. Ceanu Mare are case frumoase, o curea de ciment șerpuiește printre ele, dar e, în cele din urmă, o așezare uitată de lume...

„Ceanul sub asediul”, își intitulează, cu umor, Remus Hădărean un subcapitol care povestește despre „năvala” presei, a oficialităților românești care îndreaptă rapid ce e de îndreptat pentru buna primire a înalților oaspeți. Dintr-o dată, se întâmplă lucruri nemaîntâmate. La primărie, primarul vorbește cu ambasadele, cu ziariștii, cu istoricii. „Nu-i ușor, orice răspuns trebuie cântărit în numele „miracolului dintr-o comună mică din România.” Ziare românești și străine se întrec în relatarea întâmplării. Cenaii fac față cum pot și cum știu, mai înflorind câte ceva, ca orice povestitor. Emil Hurezeanu, întrebă, conchide: „Vă pot spune că evenimentul este unul foarte important în primul rând pentru opinia publică din Germania”. Se vorbește, în sfârșit, de bine. Dincolo de imaginile standard, greu de șters din memoria grăbită a străinului – copii ai străzii, cerșetori, copii neguțați, mineri violenți, hoți de tot soiul și coruși de soi –, se vede și altceva, ceva extrem de simplu și de curat. De om în rând cu oamenii.

Trec trei ani până când are loc cu adevărat vizita. Se asfaltează ca prin farmec șoseaua ce leagă Ceanul de Câmpia Turzii: „Schröder Strasse” o botează un ins cu umor și aşa îi rămâne numele. În august 2004, Schröder vine la Ceanu Mare. Sunt reproduse relatările din presă, interviul prezentat la televiziune, mărturii de tot felul. Se descriu pașii protocolari, dar și emoțiile, puternice de ambele părți. „Sunteți acum de-al nostru”, îi spune un bătrân lui Schröder, „tatăl dumneavoastră e cenan”. Încurajați de nouitatea ce s-a abătut asupra lor cu daruri și minuni, cenaii nădăduiesc, o vreme, că acestea nu vor înceta odată cu încheierea vizitei. Dar numai o vreme. Cronicarul nu se amăgește. El încheie, simplu, cu o privire spre viitor. O privire încrezătoare, căci pământul Ceanului ascunde, se pare, „aur negru”. Povestitorul a știut să-și strunească impecabil povestea. Plină de suspans, ici-colo cu tușe de umor, mereu cumpătată și sfătoasă cu măsură, densă, însă prețuind cum se cuvine arta detaliului, cartea lui Remus Hădărean se citește cu sufletul la gură.

Cât despre final, nimic mai tonic și mai înțelept: *viitorul unui loc și al unei comunități depinde, nici vorbă, de istorie și o ating și întâmplările senzaționale și miraculoase, dar el stă mai degrabă în bogăția bine gospodărită. Bogăția din sufletul oamenilor și bogăția pământului sfințit de truda lor.*

Bibliografie:

<http://www.feedler.ro/feed/3788557--Destin-de-erou:-Mih%C4%83il%C4%83-Cuc,-fostul-primar-interbelic-al-comunei-clujene-Ceanu-Mare,-ucis-de-securitate-%C3%AEn-1949>

<http://www.formula-as.ro/2011/955/lumea-romaneasca-24/tristetile-si-bucuriile-lui-tetea-remut-13372>

<http://www2.ziarul21.ro/index.php/lifestyle-a-timp-liber/cultur/8397-recenzie-de-carte-biserica-din-ceanu-mare-despre-o-monografie->

Coordonatori:

Prof.Drd.Ing. Nicolae – Leontin PETRUȚA

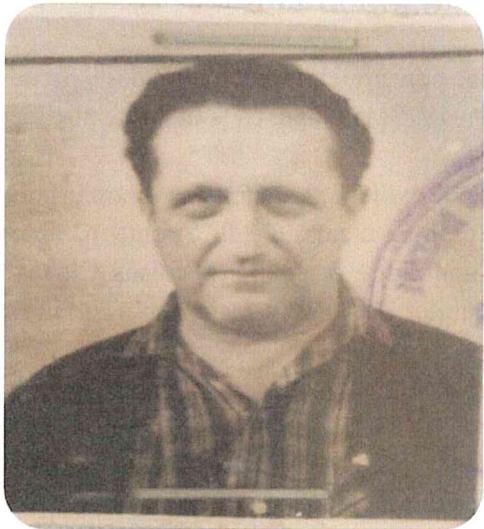
Prof.învățământ. preșcolar Gabriela FEȘNIC – responsabil CDI

Echipa de proiect:

Prof. Rodica PÎRV – Limba și literatura română

Cuc Monica – clasa a VII-a

Vlassa Andreea – clasa a VII-a

AUREL PRIGOANĂ –

o viață dedicată comunității

**ACTIVITATE CULTURALĂ ÎN CDI.
DASCĂLII NOȘTRI**

Informații despre comunitate

(istoric, tradiții, elemente demografice)

Gilăul a fost loc de adăpost în vremuri tulburi, dar și loc de evoluție neîntreruptă.

Cadrul natural variat și deosebit de atrăgor, cu păduri, locuri de arătură și pășuni, râuri și văi, zeci și zeci de izvoare cu apă potabilă, a oferit condiții de viață de-a lungul vremii.

În prezent, în acest colț de țară își duc viață ~8 000 de locuitori . Partea centrală a Gilăului, cuprinsă între Someșu Mic și castelul medieval, întrunește trăsături ale modului de viață urbană. Cele câteva referiri la calitatea de „oppidum” a Gilăului (ex.1473 sau 1642), cu înțelesul de târg sau orășel, s-au îmbogățit mult în a doua jumătate a secolului trecut.

Gilăul este un cuvânt -simbol care exprimă numele unei așezări care a dăinuit peste veacuri, moștenit de la strămoși și pe care tot mai mulți îl leagă de memoria voievodului român Gelu din secolul al X-lea.Satele aparținătoare acestei comune sunt: Someșu Rece,Someșu Cald, Someșu Rece-Uzină. Principala caracteristică a acestei lungi istorii este continuitatea, demonstrabilă pentru fiecare epocă. Cele mai vechi urme datează din neolitic (mileniul al treilea î.Ch.).

Din epoca bronzului au fost depistate urme de aşezări la punctele de hotar şi un vârf de săgeată de bronz cu trei muchii. Cele mai importante urme de vieţuire au fost depistate pe promontoriul înalt situat la confluenţa Someşului Rece cu Someşul Cald unde, pe o suprafaţă de 10 hectare, arheologii au descoperit o aşezare dacică.

Mult mai bogate sunt vestigiile arheologice din perioada romană (106-274). În documentele medievale cunoscute până în prezent este menţionat doar din anul 1212, urmele arheologice nici-măruite în timp cu peste trei mii de ani.

Continuitatea vieţii pe tărâmuri gălăzăne este demonstrabilă prin urmele arheologice descoperite în castru şi în apropierea acestuia, care datează din secolele III – IV. Şi la Gilău, ca şi în multe alte locuri ale fostei provincii Dacia, a rămas o populaţie deja romanizată.

Gilău, de-a lungul istoriei, a cunoscut diferite etape de evoluţie. La cumpăna dintre primul şi cel de-al doilea mileniu exista o aşezare întărătită, o cetate (“castrum dictum Gyalu”) menţinută apoi ca aparţinând Episcopiei Transilvaniei, episcopul având aici una dintre reşedinţe. Nicolaus Olahus ne vorbeşte despre existenţa mai multor cetăţi în Munţii Românilor (“Alpes Valachorum”), printre ele fiind şi cea de la Gilău.

Funcţia principală a acesteia era cea militară, având rolul de strajă, de a apăra şi controla în acelaşi timp drumurile care treceau pe aici.

Cetatea impresiona cu sute de ani în urmă, dar şi castelul rămas în picioare prin poziţia sa geografică şi strategică: aşezată pe terasa superioară a văii Căpuşului, de la sud-vest de confluenţa văii Căpuş cu Someşul Mic, în imediata apropiere a ruinelor castrului roman, demonstrând şi acest lucru continuitatea de vieţuire, dar şi poziţia strategică aleasă de antici.

În prezent în acest colţ de ţară îşi duc viaţa aproximativ de locuitori a căror majoritate o formează românii (83,2%), aceştia trăind în armonie cu celelalte etnii - maghiarii (9,6%) şi romii (7,2%). Dintre aceştia, cei mai în vîrstă continuă tradiţiile agricole ale zonei, care nu constituie însă surse de venit prioritar, de aceea în marea majoritate sunt angajaţi la diferite firme şi societăţi din localitate şi din municipiul Cluj-Napoca.

Din punct de vedere economic şi socio-cultural comună este în continuă dezvoltare atât sub aspectul oferirii de locuinţe cât şi sub aspectul creşterii numărului de obiective de natură economică şi socială.

Informaţii despre şcoală

Liceul Teoretic “Gelu Voievod” Gilău este singura instituţie de învăţământ liceal de pe raza comunei, având tradiţia unei şcoli de elită cu clase de liceu şi convingerea că “misiunea şcolii” este aceea de a asigura un program instructiv- educativ care să ofere elevilor instrumente de cunoaştere şi autocunoaştere care să le permită să se adapteze, să coopereze, să-şi gestioneze propriile situaţii.

Scurt istoric

Şcoala a fost şi rămane întotdeauna principalul focar de cultură şi civilizaţie şi de aceea istoria ei se confundă, în mare parte, cu însăşi istoria culturii, căci valorile culturale create de membrii societăţii oglindesc implicit, alături de talent şi gradul de pregătire al acestora.

La Gilău, de-a lungul vremii, au funcţionat mai multe şcoli, cum ar fi cea din 1642 când este menţinut un “scholarmester”. Despre şcoală romanească se aminteşte abia în 1784. Mai târziu datele despre şcoală se înmulţesc aşa că pe la 1875 există o şcoală confesională întreţinută din banii credincioşilor, administrată şi condusă de biserică (în care învăţau 38 de elevi români şi 120 maghiari, evrei şi de alte etnii).

Între 1927-1948 a funcţionat Şcoala primară de stat, apoi din 1949 până în 1962 a fost o Şcoală elementară de 7 ani; între 1962-1968 a funcţionat Şcoală medie; din 1968 până în 1977 Liceu; între 1978-1998 Şcoală generală, iar din 1998 s-a reînfiinţat liceul al căruia botez a avut loc în 2002.

Coordonatele școlii

În prezent Liceul "Gelu Voievod" este o instituție de învățământ liceal, gimnazial, primar și preșcolar, fiind și coordonatoare de structuri: Școala Gimnazială Someșu Rece și Grădinița Someșu Rece-Uzină.

Procesul instructiv-educativ din localitatea Gilău se desfășoară în mai multe spații:

- clădirea liceului în care funcționează clasele I-XII;
- o clădire nou construită în care la etaj va funcționa Centrul de Documentare și Informare.
- o sală de sport modernă, un teren cu gazon artificial;
- două corpuri de clădiri pentru clasele pregătitoare –a II-a
- două corpuri de clădiri pentru preșcolari.

În spațiile de învățământ de pe raza localității Gilău sunt asigurate toate utilitățile necesare pentru buna desfășurare a instruirii: apă, curent, canalizare, încălzire centrală.

Procesul instructiv-educativ se desfășoară pe următoarele niveluri de învățământ având un număr total de 1052 preșcolari și elevi după cum urmează.

Liceul Gilău are:

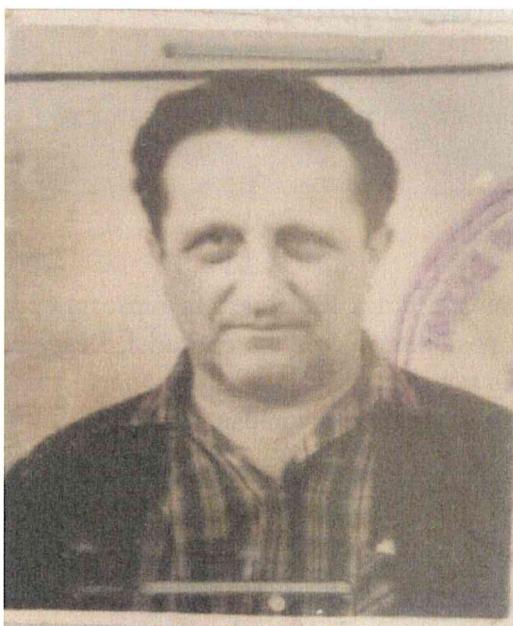
- învățământul preprimar – 4 grupe cu program normal cu 99 preșcolari;
- 4 grupe cu program prelungit cu 97 elevi;
- învățământul primar – 14 clase, totalizând 351 elevi;
- 1 clasa cu predare simultană cu 8 elevi;
- învățământul gimnazial – 11 clase cu 254 elevi
- învățământul liceal – 4 clase cu 89 elevi.

Structura Școala Gimnazială Someșu- Rece cuprinde:

- grădiniță cu o grupă formată din 29 preșcolari;
- învățământul primar – 14 clase, totalizând 351 elevi;
- învățământul gimnazial – 4 clase cu 56 elevi.

Structura Grădinița Uzina Someșu- Rece cu o grupă de 7 preșcolari.

AUREL PRIGOANĂ – o viață dedicată comunității

Un inimios dascăl, desăvârșit animator cultural și un luptător pentru cauza național roman a fost Aurel Prigoană. O jumătate de veac a servit școala și comunitatea gilăuană.

S-a născut în data de 8 februarie 1914, în satul Muntele – Rece, raionul Cluj, părinții lui se numeau Gavril și Victoria Prigoană, iar în familie erau opt copii.

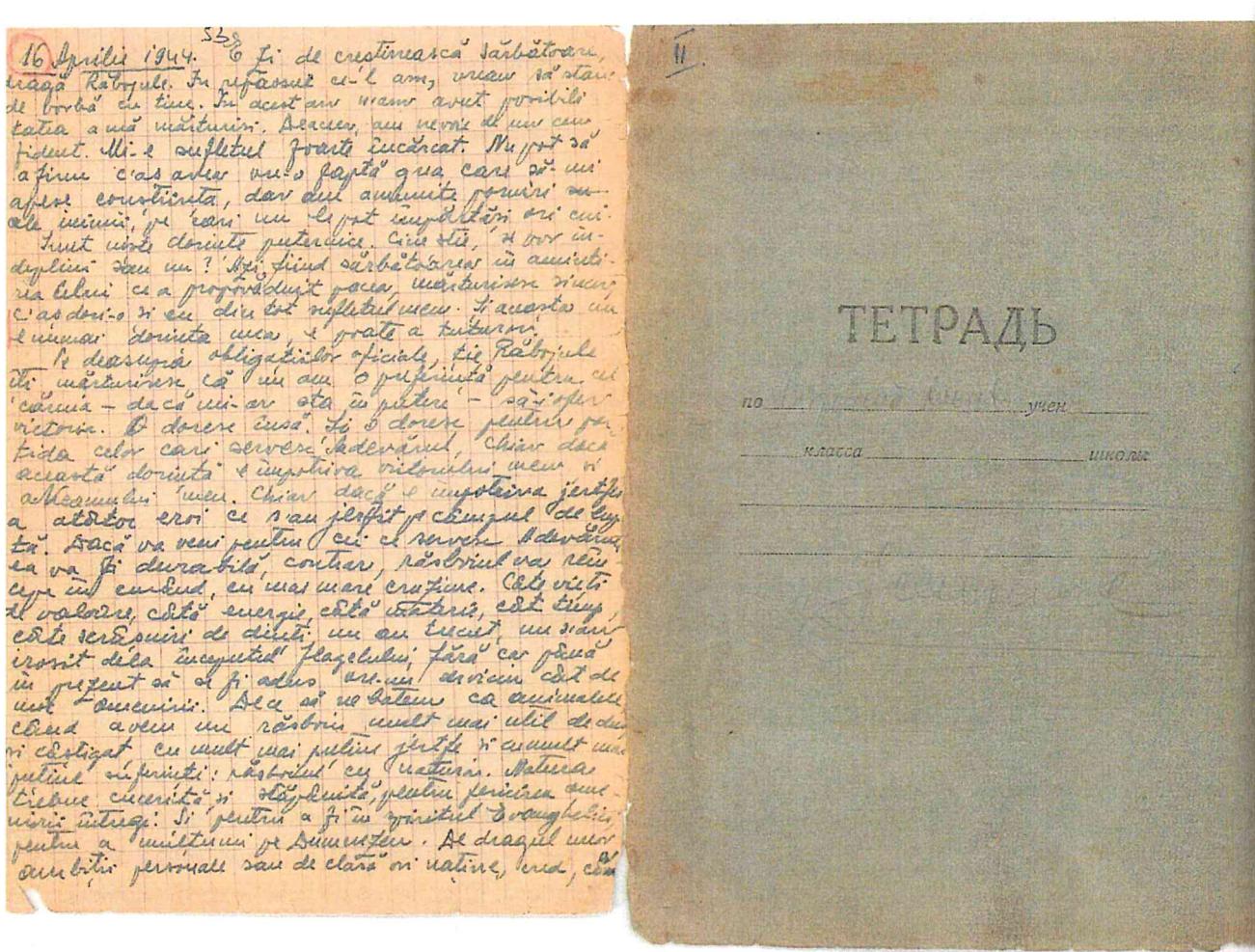
A făcut școala primară și gimnazială la Muntele Rece, alături de frații și surorile lui, după care observând ambiția pentru învățătură și răbdarea cu care își ajuta colegii, frații și surorile, părinții s-au decis să-l facă învățător și a urmat cursurile Școlii Normale de Băieți din Cluj.

Nu a fost singurul dintre frați care a ales cariera pedagogică, a fost urmat de un frate.

Aurel Prigoană și-a început cariera ca învățător la Școala Primară Hida, județul Sălaj, în anul 1937. Apoi a fost în alte localități din județul Sălaj și Alba. În anul 1943 a primit catedră la Școala Elementară Muntele –Rece unde a fost angajat până în anul 1950 când s-a transferat la Școala Elementară Gilău.

Cursul firesc al carierei i-a fost întrerupt de cel de-al Doilea Război Mondial. Învățătorul Aurel Prigoană a fost încorporat, apoi a participat la grele încercări în calitate de locotenent în armata română.

Din această perioadă tulbure, fiica sa, doamna Monica Onaca ne-a oferit o amintire de suflet al tatălui ei, *jurnalul de război* pe care l-a ținut și din care cităm :

“ 16 Aprilie 1944. E o zi de creștinească sărbătoare, dragă Răbojule⁷. În repaosul ce-l am, vreau să stau de vorbă cu tine. În acest an n-am avut posibilitatea de a mă mărturisi. De aceea, am nevoie de un confident. Mi-e sufletul foarte încărcat.. Nu pot să afirm c’ăș avea vre-o faptă grea care să-mi apase conștiința, dar am anumite porniri ale inimii, pe care nu le pot împărtăși ori cui.

⁷RĂBÓJ, răbojuri, s. n. 1. Bucată de lemn în formă cilindrică sau paralelipipedică pe care, în trecut, se însemnau, prin crestături, diferite calcule, socoteli (zilele de muncă, banii datorați, numărul vitelor etc.). ♦ Expr. A șterge de pe răboj = a da uitării; a ierta. (Reg.)

Sunt niște dorințe puternice. Cine știe, se vor îndeplini sau nu? Azi fiind sărbătoare în amintirea Celui ce a propovăduit pacea, mărturisesc sincer, căș dori-o și eu din tot sufletul meu. Și aceasta nu e numai dorința mea, e poate a tuturor.

Pe deasupra obligațiilor oficiale, tie Răbojule îți mărturisesc că nu am o preferință pentru cel căruia - dacă mi-ar sta în putere – să-I ofer victorie. O doresc însă. Și o doresc pentru partida celor care servesc Adevărul, chiar dacă această dorință e împotriva viitorului meu și al Neamului meu. Chiar dacă e împotriva jertfei a atâtore eroi care s-au jertfit pe câmpul de luptă. [...] Câte vieți de valoare, câtă energie, câtă materie, cât timp, câte scrâșniri de dinți nu au trecut, nu s'au irosit dela începutul flagelului, fără ca până în prezent să se fi adus vre-un serviciu cât de mic omenirii. [...] Eu lupt în tabăra în care mă găsise, pentru că aşa îmi cer legile și tradiția pământului Țării în care trăiesc. E adevărat că nu prea contează aşa de mult contribuția mea în acest război față de imensitatea forțelor ce luptă. Eu sunt unul singur. Însă toți cari luptă, au venit tot câte unul, și din unul câte unul s'au făcut mulți, totalitatea forțelor combative. Dintre ei, mulți sunt luptători în partida contrarie dorinței lor și totuș continuă lupta.

O continuă, pentru că nu se poate altfel.

Sfârșitul? Nu-l știe nimeni încă. Personal, cum am afirmat mai sus, îmi fac datoria, unde mă găsesc, lăsându-mă foarte indiferent desnădământul final. [...]

Și e o zi frumoasă. O zi frumoasă de Paște, cum n-am mai văzut din copilărie. Totul surâde. Păsările cerului se'ntrec în ciripit, iar soarele aruncă din belșug raze luminoase de căldură ce ajung la cele mai sensibile corzi sufletești. Le ating lin și ele emană din belșugraze de săltăreață, copilărească buna dispoziție. Mi-e oarecum jenă de soldați, în situația meade comandant al lor, altfel aş fi în stare să sburd și să joc într-un picior, ca la vârsta de 5-7 ani.”

Consemnează că a terminat de citit “*La Medeleni*” de Ionel Teodoreanu și realizează o recenzie a volumului :

“ Mă obligă să mărturisesc că nu credeam niciodată că'n limba română se poate creia un stil de atâtă plastică gingăsie , atât de isbitor colorat. Lucruri, fapte și imagini, de-o finețe, greu de tot de apreciat în mod cotidian, sunt redate dureros de exact, cu o ucigătoare simțire....”

Cu gândul acasă, celor dragi le scrie:

“ Vineri 16 Martie 1945

Pe aici, prin munții aceștia, iarna e încă fermă, stăpână pe poziție. Îmi rotesc privirea'n jur de mine: munți, munți și ...iar munți. Ici-colo, pete albe de zăpadă, arată locul golit de covorul negru-verzui al brazilor, iar vârful lor bălan și pleșuv, desmintea, brutal pretenția de alpinist a copacului ce-și menține verdeața chiar în miez de iarnă. El n'a avut curajul să-I abordeze... Noi i-am urcat...Din vârful lor, scrutând zarea, am privit, adesea, departe spre voi...și-am tras un chiot...Nu mi-ai răspuns...Mi-au răspuns văile, dar c'un ecou strein. Căci streine's și ele... ”

Din cele câteva zeci de pagini de jurnal de război ale distinsului profesor se conturează lesne imaginea unui om cu reale calități scriitoricești, dornic să imortalizeze și să valorifice experiențele sale inedite din viața de război, conștient fiind că trăiește momete de maximă semnificație atât pentru țară, cât și pentru sine.

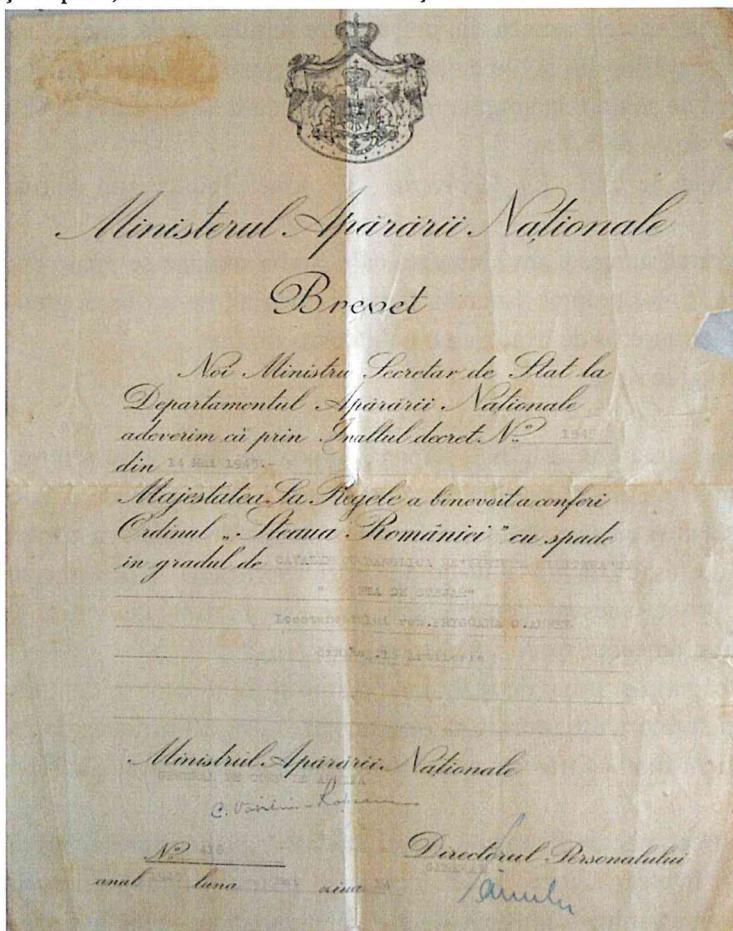
Adresandu-i-se în mod direct, personificandu-l, Aurel Prigoană percepă acest “răboj” ca pe o ființă capabilă să-l asculte și să-l înțeleagă. Încă de la lecturarea primei pagini se desprinde harul credinței și doctrina creștină a naratorului , întrucât datele calendaristice sunt asociate aproape întotdeauna cu sărbătorile creștine sau cu nume de sfinți. În preajma sărbatorii “celui ce a propovăduit pacea”, își exprimă dorința arzătoarea pentru pace , indiferent de care parte ar fi victoria, relatând că, dacă i-ar sta în putere, ar dori ca aceasta să se declare “pentru partida celor care servesc Adevărul, chiar dacă această dorință e împotriva viitorului meu și a Neamului meu. Chiar dacă e împotriva jertfelor a atâtore eroi ce s-au jertfit pe câmpul de luptă. Dacă va veni pentru cei ce servesc Adevărul , va fi durabilă, contrar, războiul va reîncepe încurand cu mai mare cruzime.”

Consemnările sunt rare și sunt realizate în scurtele momente de repaus. Sunt memorabile sevențele care subliniază atitudinea autorului față de război: "Câte vieți de valoare, câtă energie, câtă materie, cât timp, câte scrâșniri de dinți nu au trecut, nu s-au irosit de la începutul flagelului fără ca până în prezent să se fi adus vreun serviciu cât de mic omenirii. De ce să ne batem ca animalele când avem un război mult mai util de dus și câștigat, cu mult mai puține jertfe și cu mult mai puține suferințe: războiul cu natura. Natura trebuie cucerită și stăpanită, pentru fericirea întregii omeniri și pentru a fi în spiritual Evangheliei, pentru a mulțumi pe Dumnezeu."

Jurnalul profesorului Aurel Prigoană poate constitui o veritabilă radiografie a societății românești și europene a celor vremuri, conținând semnificative elemente necesare reconstituirii evenimentelor și atmosferei de război. De asemenea, aceste consemnări pot face obiectul unei valoroase cărți cu caracter documentar, întrucât sunt admirabil concepute și scrise, precise, clare în idei, formulate deseori memorabil, conținând și o analiză a lucrurilor dincolo de nararea lor.

Scriitura este înfășurată într-o densă atmosferă sentimentală, lipsită de iluzii, fiind un amestec de notație cotidiană, amintire și confesiune. Suspansului și tragediei firești în vreme de război, li se adaugă considerații juste, trezind interesul lectorului. De asemenea, se regăsesc și unele relatari ușor amuzante, căci, în acest jurnal, comicul întovărășește tragicul.

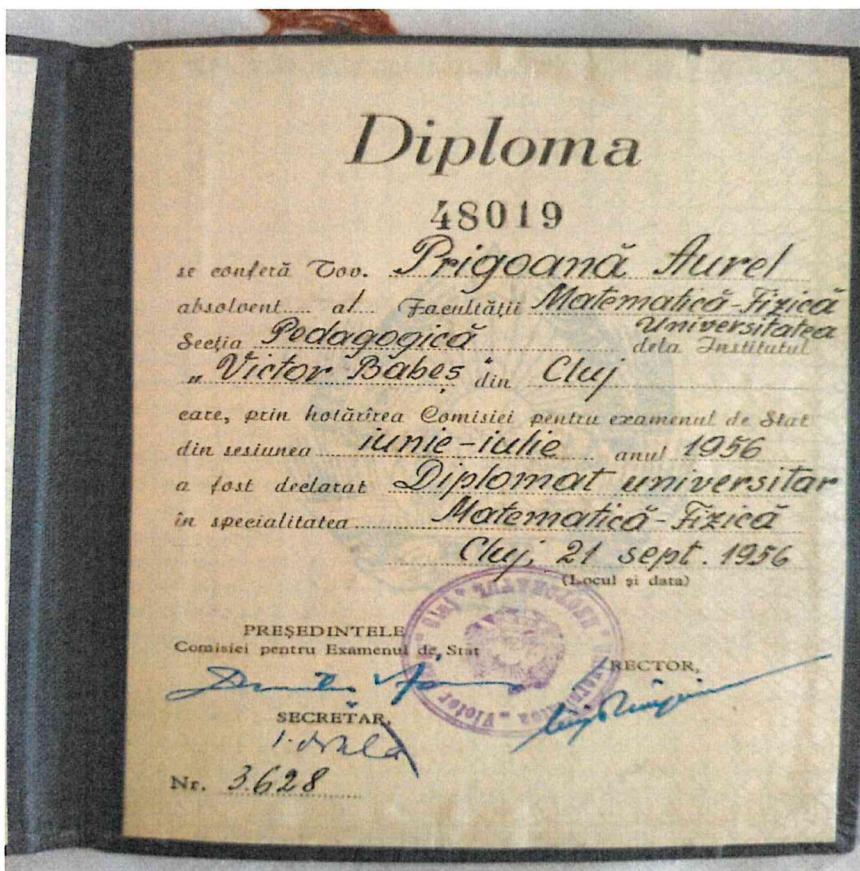
Tânăr, intelligent și foarte conștiincios, s-a evidențiat prin spirit de disciplină, curaj și intervenții rapide, de multe ori cu riscul vieții.

După câțiva ani, recunoscându-i-se meritele, a fost decorat cu "Steaua României cu spade de cavaler", cu panglicile "Virtutea Militară" și "Frunza de Stejar".

În anul 1948 s-a căsatorit cu Nemeș Maria, învățătoare și ea la Școala Elementară Gilău, iar la sfârșitul anului s-a născut fiica lor Monica.

După război, reluându-și cariera de dascăl și-a completat studiile la Facultatea de Matematică-Fizică a Institutului "Victor - Babeș" din Cluj-Napoca, pe care a absolvit-o în anul 1956. Între anii 1950 - 1951, a îndeplinit funcția de director al Școlii Elementare Gilău, Școala Românească (exista și Școala Maghiară), apoi între anii 1951 și 1976, a îndeplinit funcția de profesor pe catedra de matematică la Școala Generală și apoi Liceul Gilău.

S T A F D E P L A T A *			
Numărul avansului obținut în luna	Perioada	Salariul obținut	Semnătura
Prigoană Aurel director	7/3	6968	3.100
Iosif prof.	10/2	12500	5.200
Prigoană Mătiniu	" 11/2	14750	5.800
Prigoană Teodor	" 8/3	6210	3.700
Prigoană Aurora	" 8/3	6210	3.700
Prato Amalia	" 7/3	6268	3.100
Pragoană Eugenia	" 7/3	6968	3.100
Pragoană Lucia	" 7/3	6968	3.100
Pragoană Ioan	" 7/3	6968	3.100
Pragoană Eugenia inv.	8/3	8210	3.700
Pragoană Ana	" 7/2	7589	3.400
Pragoană Gabriela	" 7/3	6968	3.100
Pragoană Melania	" 7/2	6468	3.300
Pragoană Maria	" 6/3	5100	2.500
Pragoană Iosif	" 5/2	6150	2.800
Pragoană Marin	" 5/3	2012	2.400
	" 7/4	7744	3.100

În cei 26 de ani de profesorat a dat țării tineri bine pregătiți, mulți dintre absolvenți urmând cursurile facultăților, unii dintre aceștea figurând printre personalitățile de seamă ale Gilăului.

Fiind mare iubitor al muzicii, a căutat să dezvolte dragostea pentru aceasta la elevii și tinerii din localitate.

Încă din anul 1946 a înființat un cor mixt al Căminului Cultural, pe care l-a instruit și l-a dirijat. În lucrarea d-nei Onaca Monica “ Pagini de monografia muzicală a zonei Gilău,județul Cluj ” ,1987 se amintește de acest cor :“sub bagheta dascălului și omului de suflet, Aurel Prigoană, unul dintre cei care au fost în fruntea activităților culturale din sat, om care deși dascăl de matematică a iubit din suflet muzica”.

Iubitor al folclorului și păstrător al tradițiilor a organizat primul taraf al școlii generale și, ceva mai târziu, un altul al Căminului Cultural.Taraful școlii, după pensionarea d-nului Prigoană a fost condus de fiica lui, Onaca Monica și a participat la numeroase concursuri și festivaluri.

După pensionare a condus corul bisericii.

În anul 1996 s-a stins din viață, la vîrstă de 82 de ani.

Figură jovială, foștii lui elevi, își amintesc cu drag de el cu un zâmbet în colțul gurii, numindu-l “*Domnul Plăcintă*”. Această poreclă i se trăgea din felul lui ilar și pe înțelesul elevilor de a le explica fracțiile și modul de operare cu ele.

Gilăuanii îi poartă un respect deosebit marelui dascăl Aurel Prigoană, în anul 2004 i s-a acordat post-mortem titlul de **Cetățean de Onoare al comunei Gilău** și s-a scris despre el în cartea **“Splendoarea Gilăului – prezentare monografică”** de Nicolae Șteiu, Claudiu Someșan și Dumitru Sfărlea.

Din relatăriile aparținătorilor reiese că domnul profesor Aurel Prigoană a avut un simț artistic extrem de dezvoltat și a fost un iubitor al muziciei populare românești, valori pe care i le insuflă și fiicei sale, marcându-i devenirea de dascăl de muzică. Doamna Monica Onaca a răspuns cu mare deschidere tuturor întrebărilor adresate și ne-a pus la dispoziție toate documentele, diplomele, dar și jurnalul de război al tatălui său, profesorul Aurel Prigoană. Din paginile de jurnal ale distinsului profesor se remarcă talentul său literar și spiritul său de sacrificiu în slujba neamului românesc.

Bibliografie:

1. Șteiu, Nicolae; Someșan, Claudiu; Sfărlea, Dumitru “*Splendoarea Gilăului. Prezentare monografică*”, lucrare finanțată de Primăria Gilău, Oradea 2004.
2. Onaca, Monica, “*Pagini de monografie muzicală a zonei Gilău, județul Cluj*”. 1987; - lucrare dactilografiat
3. Ropan, Ana, *Folclorul obiceiurilor din comuna Gilău. Schiță monografică*, Cluj-Napoca, 1990; - lucrare dactilografiată
4. DEX : Dicționarul explicativ al limbii române/[Conducătorii lucrării: acad. Ion Coteanu, dr. Luiza Seche, dr. Mircea Seche].- Ed. a 2-a, revăz. și adăugată. -București: Univers Enciclopedic Gold, 2012

Jurnal de cercetare
ACTIVITATE CULTURALĂ ÎN CDI - DASCĂLII NOȘTRI

În ședința ariei curriculare *Limbă și comunicare* a Liceului Teoretic “Gelu Voievod”, Gilău, din data de 25 februarie 2017, bibliotecara școlii, Anca Sfârlea, a expus coordonatele proiectului *Dascălii noștri. Activitate culturală în CDI* și și-a manifestat dorința de a coopta în echipa de cercetare a acestui proiect și un profesor de limba și literatura română. Astfel, membrii catedrei l-au desemnat pe profesorul Toma Mărincuș.

Întrucât era imperios necesar ca în cadrul proiectului să fie incluse cât mai multe persoane localnice, care cunosc mult mai în detaliu istoricul comunității și care rezonează mult mai eficient cu membrii acesteia, s-a luat decizia de a o antrena în acest demers de cercetare și pe doamna profesoară de matematică, Delia Chereji, care este localnică.

Elevii Petrișor Antonia (clasa a V-a B), Vezeteu Mario (clasa a V-a B) și Sola-Lăpușan Maria (clasa a V-a A) au fost propuși ca membri în proiect avându-se în vedere firea lor dezvoltată, disponibilitatea pe care aceștia și-au manifestat-o în efectuarea unei astfel de munci de cercetare, dar și datorită capacității lor de comunicare și, mai ales, datorită pasiunii lor pentru lectură, toți trei fiind membri ai cercului de lectură *Interlecturiștii*, cerc care ființează în cadrul instituției noastre de învățământ de șase ani.

Având în vedere adresa CCD nr. 111, din data de 02.02.2017, doamna director, prof. Hulpe Ruxandra, emite decizia cu nr.10, în data de 27 februarie 2017, prin care dispune constituirea echipei de lucru *Activitate culturală în CDI. Dascălii noștri*, cu următoarea componență:

Director – Hulpe Ruxandra

Director adjunct – Salanță Silvia

Bibliotecar – Sfârlea Anca

Profesor: Chereji Delia, Mărincuș Toma

Elevi: Petrișor Antonia, Vezeteu Mario, Sola-Lăpușan Maria

Liceul Teoretic “Gelu Voievod”, Gilău, este o instituție de învățământ model, care a avut de-a lungul anilor dascăli de prestigiu ce merită omagii călduroase. Cu toate acestea, am constatat faptul că ne aflam pe un teritoriu destul de arid în ceea ce privește respectarea tuturor criteriilor de realizare a acestei lucrări. Astfel a avut loc un lung sir de consultări privind alegerea personalității celei mai reprezentative și complexe care ar urma a fi prezentată. Doamna director adj. Silvia Salanță, localnică și ea, ne-a sugerat, drept subiect pentru această lucrare, personalitatea fostului dascăl și director al liceului nostru, Prigoană Aurel, avându-se în vedere faptul că domnia sa are descendenți care sunt încă în viață, fapt ce ne-ar îngesa munca de cercetare. Fiind vorba despre o familie de dascăli prin tradiție, fiica domnului profesor Aurel Prigoană, domana Monica Onaca, a fost, la rândul său, profesoară de educație muzicală, desfășurându-și întreaga sa activitate de dascăl în cadrul instituției noastre de învățământ.

La evocarea celor două personalități, membrii echipei au fost de acord în unanimitate cu propunerea doamnei director, fiind cuprinși de un profund sentiment de nostalgie și pioșenie.

Un prim demers în realizarea acestui proiect de cercetare l-a constituit ședinta de lucru a echipei de proiect din data de 2 martie 2017, în cadrul căreia i-au fost repartizate fiecărui membru sarcinile de lucru.

În data de 10 martie 2017 bibliotecara școlii Anca Sfârlea și profesorii Delia Chereji și Toma Mărincuș ne-am deplasat, într-o vizită de lucru, la familia doamnei Onaca, fiica prestigiosului dascăl Aurel Prigoană, vizită prestabilită în urma unei discuții telefonice. Am petrecut câteva clipe de desfășurare intelectuală românească și ardelenescă în casa acestei familii de veritabili intelectuali. Prestanța intelectuală a fiicei domnului profesor, Monica Onaca, a ginerelui acestuia, Ioan Onaca, dar

și a unicului nepot, Florin Prigoană, care îi poartă numele (fiind înfiat de profesorul Aurel Prigoană), precum și chipurile lor luminoase și primitoare arată istoria bogată a acestui neam, revelează un prezent viu și proiectează zile frumoase pentru infrastructura intelectuală și morală a comunei Gilău. Astfel, bucuria de a scrie aceste pagini nu ne este egalată decât de placerea de a-i asculta pe fiecare în parte, de modul amuzant în care se completează reciproc și de emoția de a sta pentru câteva ore între zidurile casei unei familii cu un trecut istoric impresionant pentru viața comunității pe care o reprezintă cu onoare.

Din relatările aparținătorilor reiese că domnul profesor Aurel Prigoană a avut un simț artistic extrem de dezvoltat și a fost un iubitor al muzicii populare românești, valori pe care i le-a insuflat și fiicei sale, marcându-i devenirea de dascăl de muzică. Doamna Monica Onaca a răspuns cu mare deschidere tuturor întrebărilor adresate de Anca Sfârlea (vezi anexa nr. 1) și ne-a pus la dispoziție toate documentele, diplomele, dar și jurnalul de război al tatălui său, profesorul Aurel Prigoană. Din paginile de jurnal ale distinsului profesor se remarcă talentul său literar și spiritul său de sacrificiu în slujba neamului românesc.

Elevii care fac parte din echipa proiectului au cules informațiile legate de latura de dascăl a lui Aurel Prigoană, interviewând membrii comunității, foștii elevi ai domnului profesor. Ceea ce le-a atrăs atenția în mod deosebit și i-a amuzat, a fost porecla pe care elevii i-au dat-o profesorului lor de matematică. Acestia l-au poreclit *Plăcintă* datorită faptului că le explica fracțiile cu ajutorul plăcintei.

În tot acest interval membrii echipei de proiect s-au întrunit frecvent pentru a-și valorifica informațiile culese și pentru a tehnoredacta lucrarea.

Anexa nr. 1: chestionar

- 1.Când/unde s-a născut?
- 2.Unde a copilărit?
- 3.Câți frați au fost în familie?
- 4.Ce școală a urmat?
- 5.Viața sa de elev avea să prevestească devenirea lui ulterioară?
- 6.Se făcea remarcat încă din copilărie?
- 7.Câți dintre frații domnului profesor au urmat studii superioare?
- 8.Oferiți-ne câteva detalii despre frații tatălui dumneavoastră.
- 9.Relatați-ne una dintre cele mai plăcute amintiri din copilărie legate de tatăl dumneavoastră.
- 10.În ce an a devenit profesor?
- 11.Care a fost localitatea în care a debutat ca profesor?
- 12.Cum era percepță de către comunitate figura tatălui dumneavoastră?
- 13.Care era atitudinea tatălui dumneavoastră față de tradițiile/obiceiurile vremii?
- 14.Aprecia tradițiile sau era un monden al acelor vremuri?
- 15.V-a marcat în vreun fel tatăl devenirea dumneavoastră profesională?

Echipa de proiect:

Coordonator : bibliotecar Sfârlea Anca

Director: Hulpe Ruxandra

Director adj.: Salanță Silvia

Cadre didactice: Chereji Delia

Mărincuș Toma

Elevi: Petrișor Antonia

Vezeteu Mario

Sola-Lăpușan Mari

Învățătorul IOAN NILOȘ - luptător pentru valoare

O viață dedicată valorii

Ioan Niloș s-a născut la data de 3 august 1931, în comuna Baciu, satul Coruș, din județul Cluj, într-o familie de țărani români cu dragoste de țară și de tradiții. De mic, i-a fost insuflat respectul pentru valorile strămoșești, ceea ce explică pasiunea sa pentru folclor.

În 1956, destinul l-a adus în Cojocna, repartizat ca învățător, comunitate pe care a influențat-o prin activitatea sa în multiple domenii. Personalitate complexă, Ioan Niloș a fost învățător la școala din localitate, coordonator al orchestrei și al corului din Cojocna, instructor de dansuri populare, regizor de teatru sătesc, având ca actori și elevii și profesorii, precum și director al Căminului Cultural, calitate în care a organizat evenimente rămase în conștiința oamenilor, educându-i și cultivându-le respectul pentru adevăratele valori.

Ioan Niloș a descoperit și a popularizat la nivel județean și național jocul numit Țarina, devenit marcă a Cojocnei.

Prezentul proiect reconstituie viața unui om care și-a dedicat toată activitatea satului adoptiv, promovând încă din anii '60 ai secolului trecut diversitatea și respectul pentru toate naționalitățile.

Dialog la distanță, teatru și dans în limbile română și maghiară, Țarina, locul I și titlul de laureat la festivaluri județene și naționale sunt doar câteva din reperele incontestabile ale activității de aproape 50 de ani a acestui neobosit luptător pentru valoare.

De la fiu de țaran, la învățător

Firul memoriei începe să se depene pe nesimțite, puternic, lipsit de false complexe.

Ne găsim în casa învățătorului Ioan Niloș, din Cojocna, în centrul acestui sat de oameni mândri, care a fost cândva capitală de comitat și nume de județ în România Mare.

Casa învățătorului octogenar, acest Herdelea tipic, este situată foarte aproape de școală și de Biserica Unitariană.

Își amintește, de parcă a fost ieri, fiecare clipă petrecută la catedră sau ca director de cămin cultural.

M-am născut la data de 3 august 1931, în comuna Chinteni, sat Corușu, județul Cluj, în prezent comuna Baciu, sat Corușu.

Mama îmi povestea că a fost o zi caldă de vară, caniculară chiar, iar nașterea s-a petrecut acasă, ca în toate familiile de țărani din acea perioadă. Fără medici, fără asistente, doar cu moașa satului, asistată de Dumnezeu în opera sa dătătoare de viață.

Școala generală am urmat-o, aşa cum era firesc, în comuna Chinteni, cinci clase, între 1938-1943. Erau ani foarte grei, în care umbra războiului plutea deasupra capetelor noastre neștiutoare.

Școală de țară, învățătorul semăna cu Creangă, neavând însă darurile acestuia, părinții trăiau liniștiți cu mica lor gospodărie, cu familia sănătoasă, bucuroși că nu se întâmplă nimic! Ce bine este când totul decurge conform așteptărilor!

Dar, cum spune Marin Preda, timpul n-a mai avut răbdare cu noi, cu tata, cu mama și chiar cu învățătorul. Si gesturile lui, pe care atunci nu le prea înțelegeam, mi se par astăzi uriașe, gesturile unei normalități mult dorite.

Așa începe povestea celor 86 de ani pe care îi are dascălul care a format generații și generații de cojocneni.

S-a înscris la nou înființatul Liceu Pedagogic din Cluj-Napoca printr-o fericită întâmplare. Profesorii de acolo cutreierau satele județului, pentru a găsi elevi, fii de țărani cu drag de carte. Astfel

au ajuns într-o bună zi la Corușu, sat marcat de rănilor războiului, din care copilul vedea, aflându-se cu vacile la pășune, avioanele care bombardau gara din Cluj, cu huruitul lor infernal.

Ioan Niloș a fost ales, dovedind că poporul se poate regenera de la rădăcinile lui rurale și a început drumul de la coarnele plugului spre carte, prefăcând, după versurile argheziene, *sapa-n condei*.

Erau vremuri tulburi, de mari lipsuri, de foamete chiar. De la Coruș, părinții elevului normalist își achitau obligațiile asumate față de școală. De multe ori, bivalii familiei Niloș puteau fi văzuți adăpându-se, în Piața Unirii din Cluj, vizavi de Palatul Banffy, Muzeul de Artă de azi, semn că bătrânul tată aducea fiului rația de lemne pentru internat.

La intrarea în liceu, viitorul învățător avea mari lacune în dobândirea cunoștințelor fundamentale, dar, ambicioș din fire, a reușit să recupereze decalajul față de colegi, în noaptele în care cel mai important lucru din lume era tabla înmulțirii. A avut parte și de profesori foarte buni, mulți dintre ei izgoniți din universitate după reforma învățământului din 1948.

După terminarea liceului, a plecat în armată, la Brăila, unde s-a implicat în alfabetizarea soldaților fără studii, reușind să elibereze 400 de certificate de patru clase în urma cursurilor pe care le-a susținut.

Întoarcerea în Clujul natal a fost marcată de necesitatea de a fi repartizat în zona de munte, pentru a ridica muntele, cum se exprimă astăzi distinsul octogenar, dar Cojocna a fost localitatea pe care destinul i-a hărăzit-o învățătorului Niloș. Ajuns aici în anul 1956, nu a mai plecat, trecând prin toate etapele profesiei și ale vieții.

Nenumărate cursuri de alfabetizare și organizarea unor cursuri de vioară pentru lăutarii înănușcuți ai Cojocnei și de croitorie pentru femeile aflate în căutarea unui loc de muncă sunt coordonatele constante ale activității didactice a domnului învățător.

Ioan Niloș este o personalitate cu care ne mândrim și care deschide, printr-un lung proces-verbal, Registrul de inspecții al școlii noastre, ajuns la venerabila vîrstă de 56 de ani

Părintele Țarinii de la Cojocna

În Cojocna exista un joc tradițional, care se juca încă dinainte de al doilea război mondial, Țarina de la Cojocna, considerat de oamenii locului o comoară folclorică. Versurile acestui joc au fost culese de la bătrâni satului de către învățătorul Ioan Niloș. Ulterior, a fost pus în scenă de un ansamblu format de același dascăl, care a obținut, în anul 1989, Premiul I la etapa națională a Festivalului "Cântarea României", desfășurat la Zalău

Jocul este compus din patru părți: Țarina, Ardeleana, Roata și Învârtita. Fiecare parte a jocului este cântată. Orchestra este compusă din trio transilvan. Este un joc lent fără elemente de dificultate. Se juca în duminică și sărbători. Oamenii obosiți după munca dintr-o săptămână așteptau zilele de sărbătoare și duminica pentru a se distra și relaxa jucând. Odată intrați în joc sătenii puteau juca mult timp deoarece acest joc nu îi obosea, dimpotrivă crea o stare de bine și relaxare.

Țarina, joc de perechi, se joacă la început în cerc, se împarte în două linii care joacă față în față, apoi pe loc și se încheie tot în cerc. Versurile acestui joc sunt de dragoste.

*Cine joacă țarina
Multă gură-a-căpăta
Și bătaie p-atăta.
De m-ar bate până-n seară
Eu țarina o joc iară,
Că și-aseară m-o bătut
C-am șezut la mândra mult.
La fântâna de băut*

*La fântâna la izvor
 Se-ntâlnește dor cu dor
 Și fac legea fetelor.
 Legea fetii aşa se face
 Strânge-o-n brațe nu-i da pace
 Legea fetii aşa-i făcută
 Strange-o-n brațe și-o sărută.
 Și-i dă drumul să se ducă
 Să meargă la tatăl său
 După țol și lepedeu.
 Lepedeul nu-i țesut
 Tolu-n piuă nu-i piuat
 Și fata-i de măritat.
 La Cojocna-n continit
 Nevestele gura-și vând
 Fetele nu-ncap la rând.
 Dar acolo duce-m-oi
 Rând la fete face-m-oi
 La neveste mai apoi.
 Înainte și-nainte
 Că-napoi am fost nainte
 Înainte și napoi
 C-aşa joacă pe la noi
 Câte unul, câte doi
 Iaca aşa se joacă fata
 Și la stânga și la dreapta.*

Ardeleana este tot un joc de perechi, îl cântă doar bărbații, în special tinerii care urmau să meargă la armată. Se joacă în cerc. Tema versurilor este de cătănie.

*Ardeleană, surț cu flori
 Dragă ești tu la feciori
 Dragă mi-ai fost tu și mie
 Când eram în civilie.
 Pe când eram să-mi petrec
 Mi-a venit ordin să plec
 Ordin scris de la armată
 Să las mamă, să las tată
 Pe mândra nemăritată
 Să mă duc să fac armată.
 Cojocneanca știi juca
 Pita n-o știi frământa
 Pe lopată n-o știi pune
 De nu o legă c-o funie
 Cu-o funie de rogoz
 Să nu pice pita jos
 Cu-o funie de mătasă
 Împletită-n cinci și șasă
 Ca să steie pe lopată*

Să nu pice niciodată

Roata este un joc de perechi, se joacă în cerc, în funcție de versurile cântecelor fata trece la alt băiat. Spre finalul jocului se schimbă direcția de mers. Versurile acestui cântec sunt de comandă.

*Frunză verde măgheran
N-am jucat roata de-un an
Frunză verde de secară
N-am jucat roata de-aseară.
Să păsim în degete
Să merem mai repede
Na-o frate asta tie
Ceealaltă dă-mi-o mie.
Frunză verde de pe rouă
Să schimbăm acum cu două.
Să schimbăm acum cu tri
Să vedem că cea mai fi.
Frunză verde de măr acru
Să schimbăm acum cu patru.
Frunză verde de pe-aici
Să schimbăm acum cu cinci.
Foaie verde de pe coastă
Să schimbăm acum cu șasă.
Foaie verde solz de pește
Să schimbăm acum cu șapte.
Frunză verde busuioc
Să schimbăm acum cu opt.
Frunză verde bob d rouă
Să schimbăm acum cu nouă.
Bun-ar fi o bere rece
Să schimbăm acum cu zece.
Frunză verde baraboi
Să-ntoarcem roata-napoi.
Frunză verde de săcară
Cel din lontru din-afară.*

Învârtita este jocul de încheiere, însă și acesta era compus din trei părți: jocul de început, în care se spuneau și câteva stigături, după care urma o învârtită rară și se încheia cu o învârtită deasă. În încheiere băiatul lua fata în brațe.

*Muzicant cu cetera
Zi una din Cojocna
Zi amu una mai rară
Să se-audă-ntrre hotără
C-astai horă bătrânească
Din părinți și moși lăsată
Că noi vrem să nu se uite
Obiceiurile multe
Obiceiul bătrânesc
Danțul aista românesc.*

Ultima reprezentăție a ansamblului condus de învățătorul Ioan Niloș a avut loc în 1994, la Muzeul Satului "Hoia", iar TVR Cluj a realizat un film documentar despre Țarina de la Cojocna în același an.

Elevii Școlii Gimnaziale Cara continuă azi tradiția inițiată de învățătorul Ioan Niloș prin punerea în scenă a Țarinii de la Cojocna de noul ansamblu folcloric, *Doruleț de Cara*, coordonat de instructorii Felicia Moldovan și Iosif Attila Balint, care a participat la numeroase festivaluri și schimburi de experiență județene și naționale.

Surse documentare/Bibliografie:

1. Interviuri cu domnul învățător Ioan Niloș, Cojocna, februarie-mai 2017
2. Fotografii din arhiva personală Ioan Niloș
3. Lucrarea de diplomă a doamnei înv. Felicia Moldovan, **Suită de jocuri din Cojocna. Țarina**, coordonator: prof. Florin Ciobanu, Școala Populară de Artă Tudor Jarda, Cluj-Napoca, 2015
4. Veturia Suciu, **Mărturii etnografice de pe plaiuri someșene**, Volum îngrijit de dr. Maria Bocșe, Cluj-Napoca , 2003 , Editura Limes
5. Veturia Suciu, **Cojocna, satul din deal**, , Editura Tradiții, Cluj-Napoca, 2012

*Aspecte de la Dialogul pe scenă dintre comunele Cojocna și Chinteni, 3 aprilie 1966.
În dreapta, înv. Ioan Niloș*

Lăutari din orchestra creată de înv. Ioan Niloș, 1966

*Ansamblul condus de învățătorul Ioan Niloș, Tarina de la Cojocna,
Casa de Cultură a Studenților, 1994*

Ansamblul Doruleț de Cara, Țarina de la Cojocna, Casa de Cultură a Studenților, 2015

Echipa de proiect:

Director, Prof. Ivașcu Ioan

Bibliotecar, Nagy Robert

Prof. Moldovan Felicia

Prof. Iurea Brîndușa

Prof. Cornea Teodora

Înv. Brici Diana

Rebeca Moga, elevă, clasa a VIII-a A, Cojocna

Boszi Antonia, elevă, clasa a VI-a, Cara

Doctorul Ioan Vescan (1877-1946), ctitor de biserică

„Un popor care nu își cunoaște istoria este ca un copil care nu își cunoaște părinții”

Nicolae Iorga

Orice aşezare îşi are trecutul său, identitatea sa culturală şi spirituală, personalităţile sale... altfel spus LOCURI, OAMENI, FAPTE care o individualizează între celelalte localităţi.

Prin acest demers educativ ne-am propus ca elevii participanţi la acest proiect să se implice direct în reconstituirea acestui trecut, devenind astfel conştienţi de importanţa jucată de personalităţile locale în propăşirea comunităţii din care fac parte.

Localitatea Viişoara este situată în sud-estul judeţului Cluj, în depresiunea Turda- Câmpia Turzii, pe malul stâng al râului Arieş, la 42 de km de reşedinţa de judeţ şi la 2 km de municipiul Câmpia Turzii. Prima menţiune documentară a localităţii Viişoara datează din anul 1318 sub numele de Egerhegy (éger= arini, eger=şoarece, hergy=guşă, vârf de munte).

Proiectul se fundamentează pe mărturiile orale culese de către elevi în decursul a două săptămâni de muncă dar şi pe mărturiile scrise şi pe fotografiile adunate din comunitate.

Interviu cu Eugen Vescan, nepotul doctorului Ion Vescan

Intervievator: elevi

Interviewat : Eugen Vescan

- domiciliat : Turda, jud. Cluj
- anul naşterii: 1931
- profesie: pensionar

Elev: Cine sunteţi şi care este legătura dumneavoastră cu domnul Ioan Vescan?

Eugen Vescan: Mă numesc Eugen Vescan şi sunt nepotul de frate al doctorului Ioan Vescan.

M-am născut în 1931 în satul Viişoara. Aici am copilărit şi mi-am început studiile. În prezent locuiesc în municipiul Turda.

Eugen Vescan

E: Când și unde s-a născut domnul Ioan Vescan?

EV: Ioan Vescan s-a născut la 22 august 1877 într-o familie de plugari români ortodocsi. Mama sa, Ana și tatăl sau, Ioan au mai avut alți patru copii.

Casa părintească

E: Ce ne puteți spune despre studiile domnului Ioan Vescan?

EV: Și-a început studiile în localitatea natală, Viișoara. Urmează liceul din Blaj, important centru al culturii române din Transilvania. Inițial a dorit să urmeze cursurile liceului din orașul Aiud dar nu a fost acceptat.

Vechea școală din Viișoara construită în 1850

E: Care au fost motivele neacceptării sale la liceul din Aiud?

EV: La acea dată Transilvania era provincie a Imperiului Austro-Ungar. Cunoașterea limbii maghiare reprezenta o condiție obligatorie pentru a putea urma cursurile celor mai multe licee din Transilvania. De altfel doar în patru licee transilvăneze limba de predare era limba română.

Școala românească din Viișoara a fost înființată abia în 1919. În 1921 Școala din Viișoara cuprindea: 266 elevi români, 196 elevi maghiari, 14 elevi evrei.

Aiud la sfârșitul secolului XIX

E: Ce facultate a urmat domnul Ioan Vescan?

EV: După ce își perfecționează limba maghiară, urmează cursurile Facultății de Drept la Târgu Mureș și apoi obține doctoratul în Drept la Cluj. Totodată se implica activ în mișcarea pentru drepturile sociale, politice și culturale ale românilor transilvăneni

Târgu-Mureș la sfârșitul secolului XIX

E: Care sunt evenimentele istorice care i-au influențat viața domnului Ioan Vescan?

EV: La începutul primului război mondial este înrolat, împotriva voinei sale, în armata austro-ungară pe frontul din Est, cu rangul de locotenent. Trăiește o adevărată dramă fiind nevoit să participe la luptele împotriva României. În decembrie 1916 cade prizonier fiind închis în lagărul de la Tarnița. Aici împreună cu alți prizonieri transilvăneni formează un corp de voluntari care va participa la luptele din Moldova împotriva Austro-Ungariei, pentru eliberarea Transilvaniei.

Ioan Vescna, locotenent în armata austriacă
(Viena 1906)

Ioan Vescan în lagărul de la Darnița

E: Ne puteți descrie activitatea domnului Vescan după terminarea razboiului?

EV: Odată cu trecerea Transilvaniei din administrația Austro- Ungariei în cea a României, Ioan Vescan participa la impunerea administrației românești în aceasta provincie. Totodată este numit prefect al județului Mureș. El a deținut această funcție de trei ori. Totodată a fost deputat în Parlamentul României Mari între 1922 și 1926.

Prefectul Ioan Vescan participând la festivitățile de Ziua Regelui (10 mai)

E: Care au fost meritele domnului Vescan la evoluția comunității din satul său natal?

EV: Prin contribuția sa personală a fost ridicată în 1935 în Viișoara o nouă Biserică Ortodoxă. Acest lăcaș de cult a fost sfântit în 1936. Era nevoie de o nouă Biserică Ortodoxă în Viișoara deoarece cea veche, din lemn și cunoscută sub numele de biserică de lemn *din Deal* sau de pe *Dealul cimitirului* sfântită în 1722 de către preotul Crăciun Iov (Ion), devenise neîncăpătoare.

Biserica de lemn din Deal

La 15 august 1935, prin grija sa s-a pus piatra de temelie pentru o nouă Biserică Ortodoxă care a fost sfințită la 4 octombrie 1936. El a donat 250.000 de lei pentru începerea lucrărilor la Biserică. După terminarea ridicării Bisericii, el a mai donat clopotul cel mare în amintirea voluntarilor care au luptat în primul război mondial pentru înfăptuirea României. El a mai donat alți 10 000 de lei sătenilor pentru a mai cumpăra un al doilea clopot. Cel de-al treilea clopot a fost dăruit de marele om politic Iului Maniu. Apoi a sprijinit școlarizarea a 19 tineri din Viișoara pe care i-a trimis la școli în Târgu Mureș și Brașov pentru a învăța diferite meserii.

Ridicarea Bisericii Ortodoxe din Viișoara (1935)

S: Ne puteți spune concret cum i-a sprijinit pe acești tineri?

EV: S-a interesat îndeaproape de soarta acestor tineri, de rezultatele lor școlare, de cazarea lor.

Duminica după slujba religioasă, se întâlnea cu ei și se interesa de nevoile pe care le aveau. Poate îl cunoașteți pe tetea Ambrozie Roșca care locuiește în spatele școlii mari? Și el a făcut școală datorită unchiului meu.

Tineri viișoreni

E: Domnul Ioan Vescan a fost și un activ om politic. Ce ne puteți spune despre cariera sa politică?

Dr. Ioan Vescan, poză de familie

EV: A fost membru al Partidului Național Român și apoi din 1926 al Partidului Național Țărănesc deținând funcția de președinte al organizației Târgu Mureș. A fost totodată deputat în Parlamentul României între 1922-1926 și un apropiat al premierului Iuliu Maniu și al Casei Regale. În calitate de om politic și avocat Ioan Vescan a luptat pentru drepturile românilor transilvăneni.

Întâlnire a membrilor PNT, printre aceștia aflându-se și dr. Ioan Vescan

E: Considerați că contemporanii săi i-au prețuit cu adevărat activitatea ?

E.V: Cu siguranță. Pentru meritele sale deosebite a fost distins cu ordinul „Regele Ferdinand I” și alte decorații românești și străine. Totodată locuitorii din satul natal au dorit să schimbe denumirea localității în cinstea sa, Vescănești. Modest, doctorul Ioan Vescan a refuzat.

Întâlnirea dr. Ioan Vescan cu Alteța sa Regală, Regina Maria

S: Cum și-au manifestat membrii comunității din Viișoara aprecierea și respectul față de doctorul Ioan Vescan.

EV: În semn de respect pentru meritele sale, doctorul Ioan Vescan a fost înmormântat în cripta din Biserică Ortodoxă din Viișoara, ctitoria sa, iar în anul 1998 a fost dezvelit bustul său în fața lăcașului de cult.

Bustul dr. Ioan Vescan aflat la intrarea în Biserică Ortodoxă din Viișoara, ctitoria sa.

S: Ce alte personalități din familia Vescan au contribuit la dezvoltarea comunității din Viișoara?

EV: Consider că nepotul său Iacob Vescan este un exemplu foarte potrivit. S-a născut în 1911 și a urmat cursurile școlii primare din Viișoara și ale Liceului „Regelui Ferdinand” din Turda apoi Școala Normală de învățători din Cluj. După absolvirea acestei școli este numit învățător în satul natal unde desfășoară o bogată activitate profesională, culturală și educativă. În decembrie 1942, în luptele de pe frontul din Rusia este dat dispărut.

Iacob Vescan și familia sa

Corul condus de invățătorul Iacob Vescan, Viișoara (1942)

E.: Școala din Viișoara a deschis drumul spre școli de prestigiu din țară și străinătate pentru numeroși tineri. Puteți să ne dați exemple de domenii în care s-au remarcat?

E.V.: Domeniile sunt numeroase. De exemplu: inginerie, medicină, justiție, agricultură, media etc.

E. Vă mulțumim pentru efortul pentru care l-ați depus pentru a fi azi în mijlocul nostru și pentru informațiile pe care ni le-ați oferit!

Bibliografie

- I. Lucrări generale
 - Moldovan, S. *Tinuturile de pe Murăș*, Târgu Mureș 1913;
 - Vișinescu,V., Vescan, E., Chiorean, M., *Viișoara, trecutul și viitorul unui colț de țară românească*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2005
 - Vișinescu,V., Vescan, E, *Eroii de la Viișoara*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008
- II. Periodice
 - *Mureșul*, nr.13-14/1936
 - *Potaissa - Studii și comunicări*, 1978, Turda
 - *Renașterea*, nr.26, 30 iunie 1936
- III. Surse electronice (site-uri)
 - http://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_de_lemn_din_Vii%C8%99oara
 - http://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Vii%C8%99oara,_Cluj
 - <http://muzeu-turda.cimec.ro/>
 - http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Silvestru_Moldovan
 - http://dspace.bcucluj.ro/bitstream/123456789/26875/1/BCUCLUJ_FP_279724_1935_013_026.pdf

Activitatea elevilor în C.D.I.

Echipa de proiect:

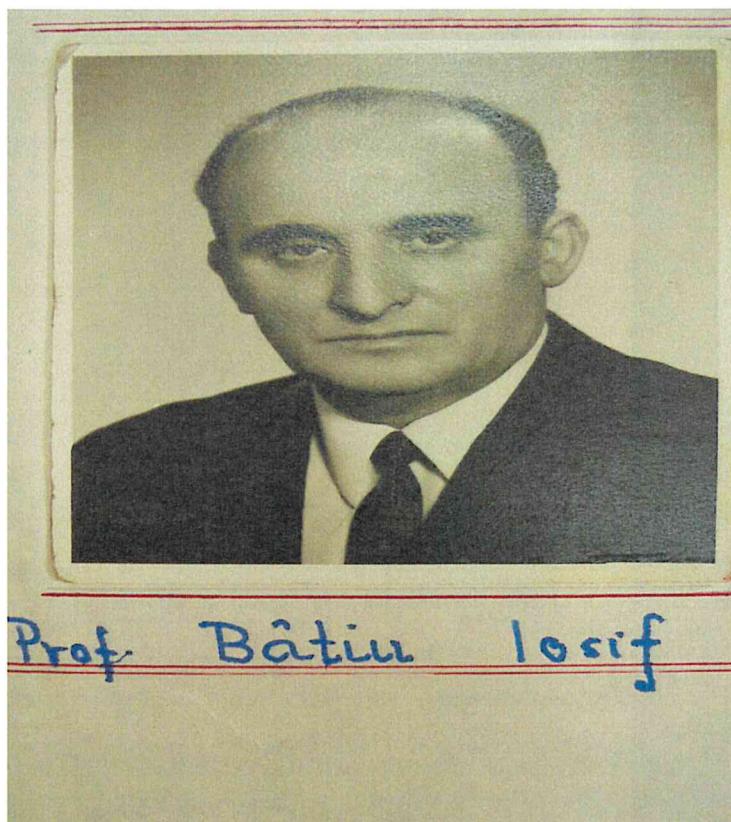
Profesor istorie: Costantea Camelia

Bibliotecar: Todea Andreea, Școala Gimnazială Viișoara

Elevi:

1. Bătinaș Montserat Francesca - a VII – a C
2. Coloș Ornella - a VII – a C
3. Belmega Ilinca - a VII – a A
4. Ceclan Bogdan - a VII – a A
5. Cantor Patricia - a VII – a A

**Un dascăl de prestigiu al
Școlii Gimnaziale Cășeiu -Iosif Bâtiu-**

Şiraguri de gânduri

Profesorul Bâtiu Iosif a fost un pedagog renumit în raionul nostru , prin înalta conștiință profesională de care a dat dovadă , prin dragostea și simțul înalt al răspunderii cu care s-a ocupat de elevi .

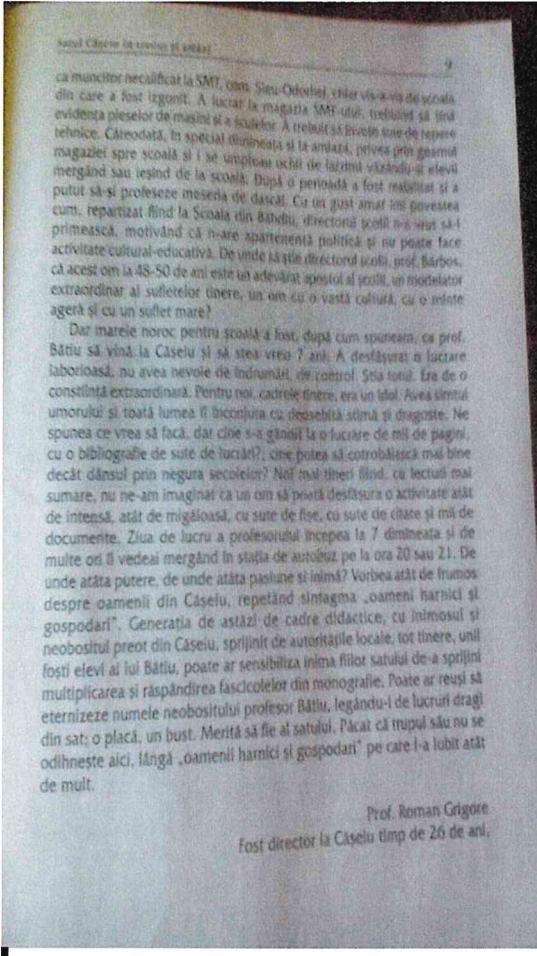
(Inspecorul Școlar Șef al raionului Dej, profesor Sigartău Dumitru)

Dascălul a fost foarte apreciat și îndrăgit de elevi, realiza la Limba și literatura română lecții deosebit de plăcute.

(Fostul director al Școlii Gimnaziale Cășeiu, Peter G. Ioan)

Ziua de 1 septembrie 1965 a fost o zi norocoasă pentru școala noastră, dar și pentru românii acestei comunități. Îmi amintesc foarte bine cum de la autobuz s-a îndreptat spre școală trecând prin fața primăriei un om, la circa 48-50 de ani. După mers mi se părea cunoscut, deși nu-l mai văzusem de vreo 10 ani. L-am strigat pe nume , l-am întrebat ce face pe la Cășeiu și mi-a zis: „M-a trimis secția de învățământ de la Dej , să te suplinesc pe tine, Grigore, cât timp vei fi director.”

(Fost director la Școala Gimnazială Cășeiu, profesor Roman Grigore)

„...Căsu și mi-a zis, „Mă uită să te facă pe mine, Cegeore, că dimp vei fi director”. Așa fost de a crede, însă îndră eram singurul care îl cunoșteam și știam ce căzeg vea avea la venire. Știam, de atemenea, prin căte valuri de amărăciune a trebuit să devină motiv că-l placea adevărul, că nu-l placea să linguească pe nemeneam, să aibă ocazia să verifică morală pe care trebuie să-o aibă orice om. Am sănătatea „avea”, pentru că autoritățile politice și de securitate de la fața lui Bătu în anii 1957-1958, n-au reușit să-l strivească verificabilitatea morală, l-au umilit și batjocorit, însă nu i-au distrus speranța într-o zi mai bună. În urmă cu 10 ani, când eu, îndrăgit în salut Agrisul de Jos, am avut fericirea să-i aud vorbind și să cunoșc faimă de care se bucura ca profesor. Pe atunci sotia domnului Vasile era secretar la școală, cu un salariu mai mare cu ceva decât a femeii de serviciu, iar fiica, Stefană, era prin clasa a II-a sau a III-a. Că sor și său model, să-a bucurat de sprijinul moral al celor dragi, în momentele căreia erau grele pe care, în mare, îmi permis să le redau. În una din luniile lui 1958, organele de partid rationale și securitatea l-au luat la anchetă acuzându-l că este „un dușman ai orașului socialist” prin simplu motiv, îndrăgit pe front, a îndrăgit printre poezie, publicată în unele din reviste, să laude viațea și eroismul soldaților români, dar, atenție!, nu spus nici un cuvânt despre invincibilitatea armatei române, despre eroismul ostașilor români în eliberarea pământului strămoșesc. Însă organele de securitate nu reușiseră să afle că în orele de repaus, în limosul ofiter Bătu facea ore de istorie și literatură cu subordonatii săi, le insufla dragostea de țară și popor, le vorbea despre eroismul soldaților români la Pleven și Smârdan, la Grivita – în Războiul de Independență de la 1877. Tânărul ofiter să-a bucurat de cele mai mari onoruri și ordine primite din partea comandanților săi. Să amintim decorația „Coroana României” și „Steaua României”. În gradul de cavaler de spadă și panglică de virtute militară. A ajuns prizonier și s-a întors în țară, în anul 1946. În urma anchetei organelor de securitate, l-au izgonit din școală, considerând că este incompatible de a face educație comunista tinerei generații... Rămas pe drumuri, a lucrat

BIOGRAFIE

S-a născut la 18 iulie 1913 în comuna Cut, județul Alba. Părinții săi, Bâtu Vasile și Rafila au fost țărani săraci.

Școala primară a făcut-o în sat, având mai mulți învățători, dar cel mai drag i-a fost Ioan Tăranu, care l-a îndrumat spre cariera de dascăl.

Școala normală a făcut-o la Abrud și Târgu Mureș între ani 1925-1932, făcând parte din prima promoție de învățători cu 7 clase normale. Studiile superioare le-a făcut la Cluj și București între anii 1930-1941.

A absolvit cu succes la București în ziua de 25 Octombrie 1941, având gradul de învățător superior.

Din această zi și până peste 40 de ani și ceva, până la pensionare, în 1975 a desfășurat o activitate didactică și culturală bogată în diferite localități unde a funcționat ca învățător și profesor : Lechința, Șieu-Ordohei, dar cel mai mult timp l-a petrecut la Căseu.

Profesorul Iosif Bâtu a organizat unul dintre primele festivaluri de carte din țara noastră, pe când preda la Lechința.

S-a preocupat de continua perfecționare didactică obținând toate gradele didactice (definitivatul

în iulie 1965, gradul II în ianuarie 1968 și gradul I în mai 1970).

Are la activul lui și o bogată activitate culturală și obștească.

La Cășeiu a ținut conferințe în cadrul Căminului Cultural, recenzii, a organizat și condus programe culturale artistice.

Ca stare civilă menționăm că a fost căsătorit din 1947 cu Ana Gherman din Rohia, Maramureș și a avut un copil, Ștefania, profesoară de română și franceză. Nepoata domnului profesor, a fost și ea un om valoros, cadru didactic, profesor Lector universitar Paula Parschiva Bud, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Domnul Iosif Bătăiu a încetat din viață la 87 de ani, în anul 2000.

Studii:

1920-1925- Școala primară în satul natal

1925-1932- Școala Normală la Abrud și Târgu-Mureș (prima promoție cu 7 clase normale)

1930-1941-Studii universitare la Cluj și București(certificat de absolvire –Universitatea din București , la 25 octombrie 1941, grad de învățător superior)

Activitate didactică și culturală bogată în diferite localități.... de-a lungul a 40 de ani-

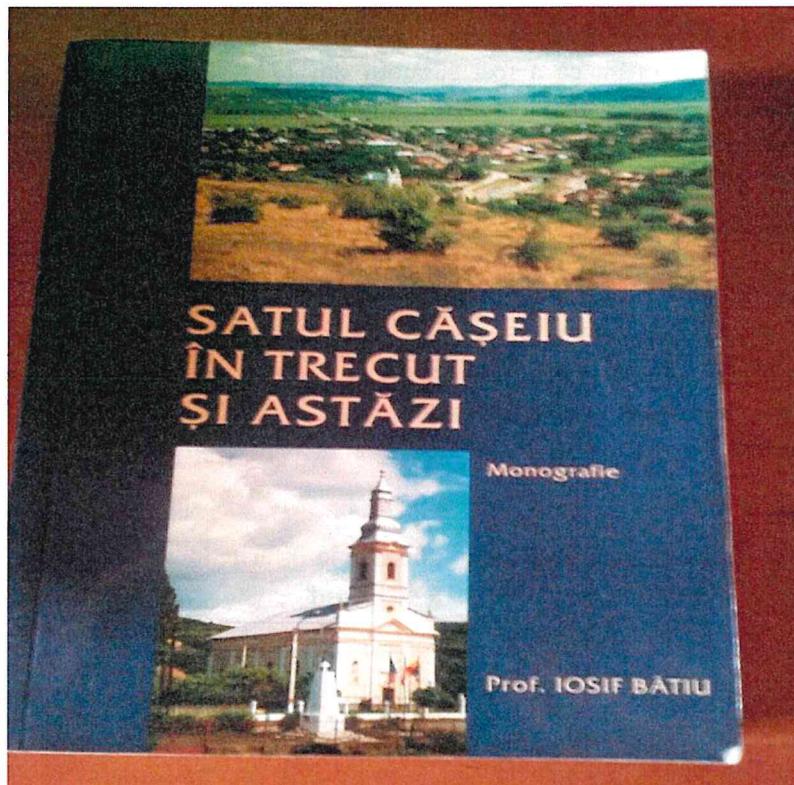
- Învățător și profesor de Limba și literatura română , director –Școala Elementară din Lechința (inclusiv Gimnaziul Mic)
- Profesor model pentru județul Năsăud (Școlile din Bistrița-Năsăud, Rodna, Salva , Maieru)
- Profesor fruntaș –la ȘIEU-ODORHEI (Diploma nr. 23 din 25 iunie 1957, elaborată de Ministerul Învățământului și Culturii)
- Organizator demn de urmat „, festivaluri ale cărții la sate”
- Metodist voluntar pentru Limba și literatura română-fostul raion Beclau
- 23-24 aprilie 1956-participant Conferința generală a cadrelor didactice (București)
- Februarie 1969 –participant la Conferința națională a învățătorilor și profesorilor (București)
- Participant la sesiuni de comunicări din domeniul pedagogiei și al literaturii
- 1969-1975- vicepreședinte al Cenaclului literar Ioan Pop Reteganul
- **La CĂȘEIU- activitate culturală și obștească, a organizat conferințe , recenzii, programe culturale-artistice**

DISTINȚII

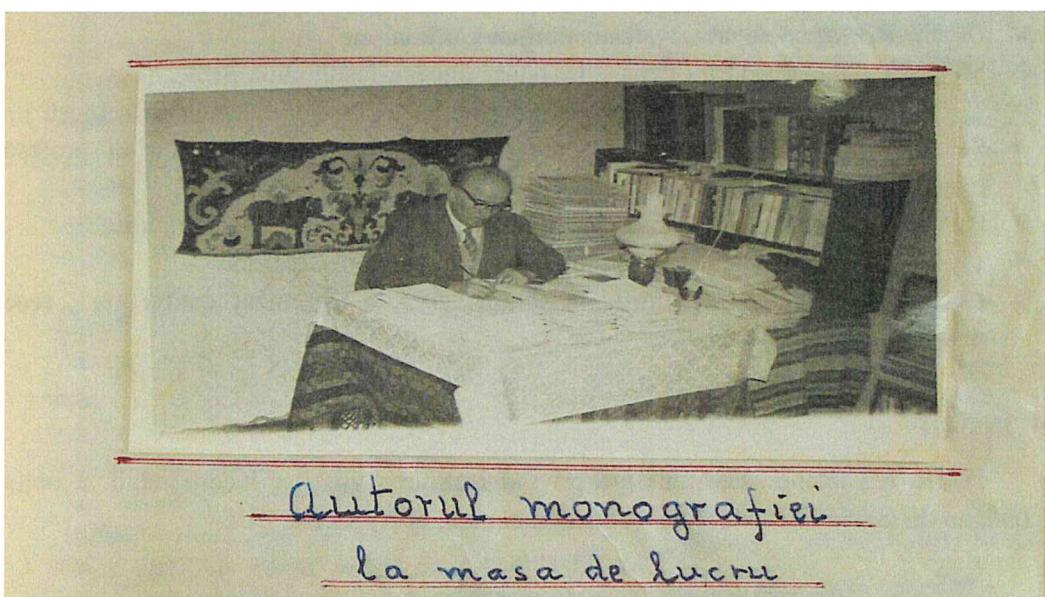
Pentru rezultatele sale frumoase privind instruirea tinerilor incorporabili, a obținut „**Insigna de merit”, acordată de Comitetul central al AVSAP-ULUI**

AUTOR

- MONOGRAFIE -

Ediție îngrijită de preot Pop Silviu *Editura Renașterea*, 2002
Profesorul la masa de lucru

Manuscrisul monografiei –original- 6 volume, cu o paginație record (de 2056 pagini)

Lucrarea este împărțită în 6 volume , fiecare volum tratează un domeniu sau unele aspecte din viața satului:

Vol.I : Numele și așezarea satului . Condiții geografice și climatice

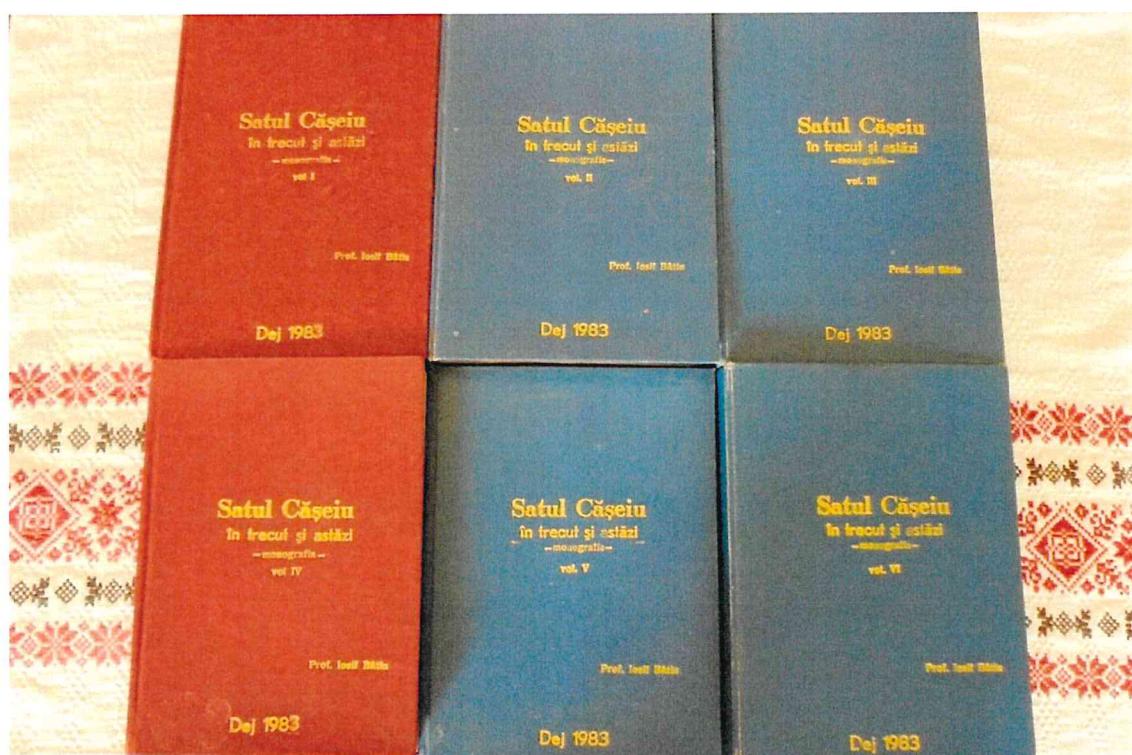
Vol al II-lea: Biserica, mănăstirea și școala

Vol al III-lea: Fiii satului

Vol al IV-lea : Probleme administrative ala satului

Vol al V-lea : Aspecte al agrigultutii din Cășeu

Vol al VI-lea: Probleme de limbă, literatură și etnografie

- 4 -

"Orice copil din lume, în-
diferent de naștere, culoare, etnă, lim-
bă, religie, origine socială etc.,
are dreptul la protecția din partea
societății. Pe măsură părinților,
la înălțătoare după capacitatea
sa, la a cea să fie exploatați, a cea
să trăiască cu crăciun, la jocuri
și felicire".

(Dr. fedorovi Stepl.
silva copihue adoptata
la O.H.U. La 20-7-1959).

— 14 —

Bâtin losit

"Tot. prof. Bătălușoiu este un pedagog remarcabil în națională moștenire, primul învățător considerat profesor de teorie de școală, precum arăptorul în planul învățătorului său și cunoscătorul său în ceea ce privește teoria învățătorului și cunoașterea sa teoretică. Prof. Ligăreană Săvulescu în ceea ce privește cunoașterea sa teoretică și cunoașterea sa didactică și pedagogică este unul dintre cei mai mari și mai buni cunoaștori și pedagogi din România și din lume."

Satul Căștiu

în treant și astăzi

-monographie-

vol. I

Prof. Iosif Bătăș

Dej - 1983

- 170 -

fesori pe domeniile Popovici, Drăgoiu, Tigan, Jid. Pojogi, Suceava, Reghin - Gherla - Tătărău - Sighetu Marmației și regatul S. S. Ardeal, C. Turda, loc. Năla, loc. Susani, Sf. Iosif, Ilie Ileazu - Fizeu (construcția produsă Mihoreanu) - porumbelul de peal proaspăt în cultură și ciorba măsliniească. Certificatul de la Ghidighici (Suceava) îl a făcut elanul de exponenți din Suceava, în cadrul unui concurs organizat de către Consiliul județean Suceava, în luna octombrie a anului 1947.

pe care a cumpărat produse de instituție și export.
Poză de la 1 iulie 1945, a patra în dreapta, cu cea de-a doua - prima în
fondul arhivei naționale. În mijlocul fotografiei se vede o casă de lemn
împrejmuită cu lemn și acoperită cu lemn. Scara lemnului are inscripție
(scrisă în limba română) în care se spune că casa este din lemn și că
este construită în stil românesc. În fundal se vede un lemn de
casă și un lemn de casă. În mijlocul fotografiei se vede o casă de lemn
împrejmuită cu lemn și acoperită cu lemn. Scara lemnului are inscripție
(scrisă în limba română) în care se spune că casa este din lemn și că
este construită în stil românesc. În fundal se vede un lemn de casă și un
lemn de casă.

Préposé au fort, aux exercices solennels pour la défense de l'île, il fut nommé à ce poste en 1875, lorsque le fort fut transformé en caserne. Il fut nommé à ce poste en 1875, lorsque le fort fut transformé en caserne.

pe care l-a publicat în revista "Societatea Română de Limbi Slavice și Tezaurul Lăzeștilor din Moldova". În cadrul acestui proiect, în urmă cu patru ani, în anul 1969, în cadrul unei reuniuni de la București, unde au participat profesori și cercetași români și străini, s-a stabilit să se formeze o comisie de lucru pentru elaborarea unui proiect de lexicografie a limbii române. Această comisie a fost înființată în anul 1971 și a publicat în același an o serie de propuneri de lucru, care au servit ca baza pentru elaborarea proiectului de lexicografie a limbii române. În cadrul acestuia, în anul 1972, a fost stabilită o comisie de lucru pentru elaborarea proiectului de lexicografie a limbii române, care a avut ca obiect elaborarea unui proiect de lexicografie a limbii române. În cadrul acestuia, în anul 1973, a fost stabilită o comisie de lucru pentru elaborarea proiectului de lexicografie a limbii române, care a avut ca obiect elaborarea unui proiect de lexicografie a limbii române.

- reținerea și mărirea vegetației
 - proiectat în labea pădurii și introducătă pe le aci unde se doare de răstignirea pădurii ce urmarează dezvoltarea unei pășuni care nu poate include și silvajele de ciorâdi
 - amestecat cu labelelor și este și publicat de specialitate
 - este adesea înălțămintul altitudine de 18 cm constând o victorie a pădurii păsărești
 - amelioră tehnica și progresul de transformare pătură de la 12% și 15% și creșterea importanță
 - înaltele pășuni speciale pădurii

Flacără și suflăt românesc

Motto :

„Profesorii nu se apreciază niciundată după gradul universitar, prin cărțile pe care le-au scris, prin decorațiile pe care le-au primit. Talanțele profesorilor constă în valoarea elevilor lor.”

Henri Coandă
(1887)-

Preliminarii

Alotria de băcăină, pe care a făcut el doar
un factor important pentru provocarea și dezvoltarea
celor trei tipuri de maladii. în Transilvania ca de altfel pe
înțeles cuvântul său, potrivit unei teze în actualitate și
actualizare, există trei războaie în lumea bolilor și malarie:
celălaltă, pe lungi cea mai mare este malarie. În următoare

Amintiri cu profesorul

- mai 1969-

**alături de directorul Școlii Cășeiu,
prof. Roman Grigore**

DIRIGINTELE , elevii , părinții

Alături de echipa de fotbal , împreună cu bunul său coleg, profesorul Prunduș Silviu

Absolvenții cl. a VIII-a B - anul școlar 1968/69

În fața Pörtii Literatură..

Astăzi în grădina școlii există o statuie , ridicată în anul 2002, ca simbol al recunoașinței și aprecierii veșnice

Echipa de proiect
director, GROȘAN CRISTIAN-IOAN
prof. resp. CDI- specialitatea Limba și literatura română POP IOANA –DAIANA
prof. de Istorie/Geografie-BUBURUZ MARILENA

Elevi:
Boldor Eduard –Silviu-cls. a V-a
Man Denisa –Maria -cls. a V-a
Sabău George-Antonio- cls. a V-a

**Unul dintre directori noștri,
DEMETER TIBOR**

Interviuri despre un dascăl , care a fost directorul școlii noastre.

M-am gândit foarte mult cum să încep, pentru că despre cine o să scriu, din păcate, nu mai este printre noi, însă amintirea lui dăinuie în inima noastră. El a fost Demeter Tibor, directorul școlii noastre, pe care atât elevii, cât și noi, colegii mai tineri, l-am numit simplu „domnul director”. El a fost elevilor un tată, iar colegilor, un adevărat prieten.

Eram elevă în clasa a V-a, când l-au numit director al școlii, în anul 1952-1953. Iubea foarte mult florile. Când a sosit primăvara a organizat înfrumusețarea școlii. Fiecărei clase a dat o parte din curtea școlii unde au pus flori. Băieții cărau pământ cu căruciorul, și noi, fetele, plantam florile, pe care le-am îngrijit cu mult drag.

La școală au locuit în internat și copii din alte sate. (În timpul acela nu erau autobuze școlare). Au fost copii din comuna satului Sâncrai- Alunișu, Domoșu, Horlacea- și din alte sate (Călata, Văleni, Mănăstireni). În fiecare dimineață el a mers după copii la internat, i-a aranjat pe rând și au cântat până la școală (cântecele compuse de el).

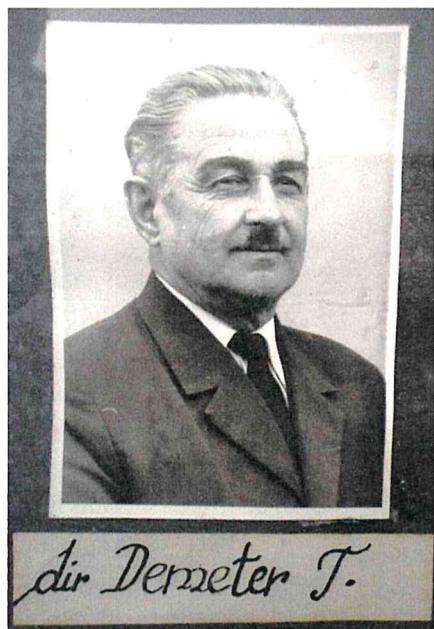
Pentru că și directorul școlii trebuia să aibă ore, el ne-a învățat muzică și cultură civică.

Copiii trebuiau să culeagă cântece populare, pe care le învățau.

După clasa a VIII-a cu mult succes am ajuns în liceul de la Huedin. Domnul director ne întreba mereu despre succesele noastre. După liceu mi-a spus să lucrez în biblioteca de la Sâncrai, care în timpul acela era deschisă. Acolo am lucrat ca bibliotecară din 1 august 1960. Am ținut legătura cu școala, iar dacă un profesor se îmbolnăvea, mergeam eu la oră în locul lui (am predat matematică și rusă).

Din 15 decembrie 1966 până în 30 septembrie 1968 am fost directorul căminului cultural. În acest timp am învățat scene de teatru și am fost invitați și în alte locuri. În fiecare apariție era cu noi, fiind bucuros pentru succesele noastre.

În anul 1968. m-a ajutat să fiu secretara școlii. În acest an am început să învăț la Universitatea Babeș- Bolyai, ca să devin profesoară de matematică. Tot în acel an am luat locul unei colege mele, care avea clasa a IV.- a. Nu a fost ușor să fiu nevastă, mamă, secretară, profesoară și studentă la universitate, dar el m-a ajutat întotdeauna. În vacanța de primăvară două săptămâni și în vacanță de vară, patru săptămâni, pentru că atunci am dat examenele la universitate, dar munca de secretariat nu a luat pauză, domnul director și colegul meu, Vincze István, mi-au ținut locul în timpul aceasta. În școală era disciplină, iar între profesori exista un respect reciproc. Mai mulți dintre profesori au venit de la Huedin și de la Cluj- Napoca, prin

ploaie, prin noroi și pe vreme de iarnă și dacă cineva nu a putut sosi la timp, el l-a catalogul și mergea să îi țină locul profesorului respectiv.

Când sosea profesorul nu se uita la ceasul lui, întrebându-l doar: „Ați sosit, Gyurikám?”, sau ”Ai sosit îngerul meu, Erzsébet?”.

În toamna anului 1962, domnul director s-a îmbolnăvit brusc. Ne-am speriat tare, pentru că avea dureri groaznice de stomac. Nu a putut să mănânce, nici să bea un pahar de apă. În ianuarie 1973 a fost operat la Cluj-Napoca.

Barabás Margit, care a fost învățătoare, de sub zăpadă a luat rădăcină de urzică, din care a făcut ceai și i-a dat picătură cu picătură domnului director să bea. Acest ceai l-a vindecat puțin. Când s-a dus la control, doctorul a spus mirat: ”Veniti ca să vă fac operația.” Domnul director a spus uimite că a fost deja operat, dar doctorul a promis că operația va fi cu succes, pentru că rana din stomacul lui a dispărut și a rămas doar o mică linie.

La sfârșitul anului școlar el a rostit cuvântul de încheiere, și am fost bucuroși.

În anul școlar 1973-1974 tot el a fost directorul până în mai 1974, când a mers în pensie și s-a mutat din școală. Plângând a ieșit din școală, iar mie spundându-mi următoarele vorbe: ”Să ai grijă de școala mea, Margit!”

Dacă îmi amintesc bine, în 10 mai 1981 l-am înmormântat la Horlacea. În timpul acesta s-au plantat flori, pentru că atunci când era pe patul de moarte a zis următoarele cuvinte: ”Nu pot să mor, pentru că nu sunt flori.”

Până când am lucrat în școală ca profesoară și ca secretară, am avut grijă să păstreze cuvintele lui în mintea mea, să iubesc școala, satul și poporul meu.

Dumezeu să te odihinească, iubite director!

Vincze- Kecskés Margit

Interviu cu Lovász István

Profesorul Lovász István s-a născut în anul 1939 la Bonțida. A sosit la Sâncraiu în anul 1963 la școală din comună. Pe vremea aceea erau două secții: de română și de maghiară. În amândouă secțiile erau opt clase. Eu am fost profesor de matematică la secția română.

Pe vremea aceea era internat. Au venit copii din Horlacea, Domoșu, Alunișu, Brăișoru și Hodis. ”Aveți grijă de copii, să-i iubiți și să vă simțiți bine în școală.” - a zis domnul director, Demeter Tibor. El a fost printre copii timp de 40 de ani, dintre care 22 ca profesor.

Și în vremea aceea au fost serbări la finalului anului școlar, care erau organizate de domnul director. La aceste petreceri veneau și tineri care nu aveau copii înscrise la școală. Directorul întotdeauna spunea niște vorbe foarte frumoase. Toți s-au simțit bine la aceste serbări, stând până foarte târziu.

Domnul director a avut o soție, Gyöngyi, și doi copii, Tibor și Attila. Attila juca foarte bine tenis. Când se juca cu Lovász István întotdeauna Attila câștiga. Tibor a mers din Sâncraiu pentru că s-a căsătorit cu o rusoaică.

După cum mărturisește și Kecskés Margit, domnul director a fost și profesor de muzică, deoarece cânta foarte mult cu elevii. Copiii au trebuit să culeagă cântece populare și ei îl așteptau pe director cântând. În memoria lui, la școală avem premiul *Nótafa*, care este oferit eleviei sau elevului care reușește să culeagă cât mai multe melodii populare.

Domnul profesor Lovász István ne-a spus că domnul director i-a iubit la fel de mult atât pe elevi, cât și pe colegii lui. Niciodată nu fost conflicte în școală. Orice formă de violență era interzisă.

După ce domnul Demeter Tibor a intrat în pensie, director a devenit Bara Titu Ionel. Când el a intrat în pensie, a spus să fie domnul director Lovász István. Domnul Lovász a acceptat, fiind directorul școlii noastre între anii 1980-1990.

Casa lui era în școală, acolo a avut și animale, și livadă. Lovász Anna Mária, soția lui Lovász István a adăugat niște cuvinte în cele mărturisite de soțul dânsui: "Domnul director, Demeter Tibor, l-a învățat pe soțul meu meserie, transmițându-i iubirea și afecțiunea pentru copii."

Demeter Tibor a fost singurul profesor care și-a dedicat întreaga carieră școlii noastre, de la debutul în învățământ până la intrarea în pensie.

Lovász Ștefan

Huedin, Str. Budai Nagy Antal 26

22.05.2017

Interviu cu Rácz Ibolya Anna

Rácz Ibolya Anna a fost elevă a lui Demeter Tibor.

Din amintirile lui Rácz Ibolya Anna am aflat că domnului director îi plăcea să glumească, să povestească și să cânte. Cu domnul director Demeter Tibor au făcut gem de prune. În vremea această în școală erau 365 de copii.

Grădina lui era frumoasă și ordonată. Copiii nu puteau să fure fructe sau legume din grădină, iar dacă cineva a făcea lucrul acestă, soția domnului director fugea după ei cu un băt. Din această cauză copiii nu îndrăzneau să „fure” nimic.

În vremea aceea se țineau cursuri și după-masa, iar în fiecare pauză se jucau felurite jocuri.

La sfârșitul anului cei mai buni primeau cărti cadou. În ziua festivității de încheiere a anului școlar se tăiau porci pentru masa festivă, iar copiilor li se dădea înghețată. La sfârșitul festivității, copiii cântau anumite cântece preferate de director, în cinstea sa. Conform spuselor doamnei Rácz, domnul director a fost un om foarte intelligent, bun și îndrăgit de copii.

Interview la d-na Rácz Ibolya

22.05.2017

Interviu cu Péter řtefan

Péter řtefan a fost elevul lui Demeter Tibor.

Din amintirile lui Péter řtefan am aflat că soția lui domnului director a fost și eleva lui. În vremea când Gyöngyi nu a fost soția lui Demeter Tibor luau prânzul împreună.

Din căsătoria acestora s-au născut trei copii, însă, din nefericire, cel mai mic a murit foarte devreme, la numai opt zile de la naștere. Copiii lui trăiesc lângă Satu Mare.

La școală, internatul băieților era separat de cel al fetelor. În internat copiii își aduceau de acasă patul și perna și plapumă. În camere erau șoareci de care fetele se speriau. Internatul era ieftin – numai 25 de lei pentru o lună. Vara, directorul îi trimitea pe copii să se scalde în vale.

În anul 1964, lucrările la noua școală sunt finalizate. De la Horlacea s-au adus lemnele, iar copiii au dat câte o mână de ajutor. În februarie au ținut balul mascat unde a fost o tombolă. Copiii puteau să cumpere o bucată din tort pentru un leu. Au tăiat porcul și o bucată de carne era cinci lei.

Pentru fiecare elev se dădea un sac de grâu. Dacă preotul primea un porc, prima și profesorul.

La sfârșitul anului școlar toți copiii participau la serbare și cântau. Toți profesorii dansau dansuri populare. Domnul director Demeter Tibor ținea niște discursuri foarte frumoase. După festivitate, copiii mergeau la biserică, împreună cu profesorii lor.

Admiterea era din limba română, limba maghiară și din matematică. Din aceste materii s-a dat atât probă scrisă, cât și probă orală.

Când a mers în pensie, domnul director s-a mutat de la Sâncraiu la Hadad.

Interview la D-l Péter řtefan

23.05.2017

Interviu cu Kisjancsi József

Kisjancsi József l-a cunoscut pe domnul director Demeter Tibor, pentru că părinții lui au lucrat în școală ca curățători. Dacă părinții lui nu au avut timp să meargă la școală, fiul lui, Kisjancsi József a mers.

Domnul József a spus că domnul director Demeter Tibor a fost un om foarte intelligent și bun. Când el a mers să facă curățenie la școală domnul director a stat la vorbă cu el, a întrebat cum este, cum a fost ziua lui. În internat au fost și prietenii lui. Câteodată au dus alimente în internat ca să ajute școala.

Kisjancsi József
23.05.2017

Cuvântare

(srisă de Bodrogi Erzsébet și citită la înmormântare de profesorul Lovász István)

Este greu să ne luăm rămas-bun de la un om care ne-a condus ca un tată. Pentru că omul aceasta a fost domnul director Demeter Tibor.

Școala și munca cu copiii înceamnă totul pentru el. Și astăzi auzim vocea lui când spunea: "Iubiți copiii!" Iubirea aceasta dă putere pentru că asta este menirea unui profesor bun și adevărat. Și el a fost profesorul satului.

Domnul director era un om plin de devotament pentru tot ceea ce făcea. Știm că Sâncraiu nu a fost satul lui natal, dar el a spus că a fost al doilea în inima lui.

Școala se trezea deodată cu el și prindea viață prin toate acțiivitățile implementate de dânsul. A fost respectat de toate lumea. Pentru mult timp a lucrat la raionul din Huedin.

A fost un om foarte bun. A predat timp de 40 de ani, și a condus școala timp 22.

Nu tolera greșelile, însă în spatele unor pedepse se afla iubirea și afecțiunea oferită cu mărinimie fiecărui elev în parte. Când s-a dus în pensie ne-a spus cuvintele acestea: "Să aveți grija pentru că lucrați cu oameni, nu cu obiecte, prin urmare, fiți înțeleğători și solidari. Trebuie să vedeți miezul din sufletul copiilor și să îi iubiți."

Iar acum ne luăm rămas-bun de la dragul nostru director și promitem că vom face din vorbele sale cugetări perene la trecerea timpului. Iar noi promitem că vom avea grijă de școală, aşa cum a avut și el.

Tablouri și câteva clase terminale

La Horlacea -1936

Sâcraiu

Dascălul nostru între elevi

Mulțumim pentru că am putut participa în acest program.

Echipa de proiect:

Profesor de limba română –Iușan Paul

Profesor documentarist – Okos-Rigó Dénes

Vincze-Jancsi Réka, Kolcsár Lilla, clasa a –VIII-a,

Lukács Eszter clasa a –VII-a,

Gáska Ferencz-Norbert clasa a –VI-a.

Dascălii noștri

Liceul Unitarian János Zsigmond în anul școlar 2017-2018 își serbează reînființarea de 25 de ani. Deschiderea Școlii Unitariene datează din anul 1557, adică în urmă cu 460 de ani. În acești ani, școala a avut dascăli renumiți, oameni de știință care au acordat mare atenție educației și se pot considera modele pentru profesorii de azi. Împreună cu un grup de lucru, alcătuit din elevi, am colectat informații despre patru profesori de seamă ai instituției noastre de odinioară dar și din actualitate. Prezentarea acestora s-a făcut în ordinea cronologică a existenței lor, și nicidecum după alte criterii. Nu credem că e menirea noastră să le ordonăm după importanța activității desfășurate. Ei sunt "NUMAI" patru profesori, oameni, dascăli în adevărul sens al cuvântului.

Mezei Karsa-Dascălii noștri

Dr. Brassai Sámuel

A trăit și și-a desfășurat activitatea între anii 1797 și 1897 și este considerat ultimul polihistor al Transilvaniei. S-a născut în Coltești și a copilărit în Rimetea. De-a lungul vieții, a activat ca: lingvist, filozof, teolog, profesor de științele naturii, geolog, istoric, statistician, estetician, muzicolog, economist, membru al Academiei Științifice Maghiare. A vorbit fluent zece limbi. A fost initiatorul mai multor reforme din mediul educațional. Ca pedagog, activitatea lui se poate considera de importanță majoră, nu numai în viața Colegiului Unitarian din Cluj, unde era pedagog și bibliotecar, ci și per ansamblu în dezvoltarea procesului educational transilvănean, el fiind inițiatorul reformei învățământului înaintat în anul 1841 în Corund, în care un punct important era trecerea educației din latină în limba comunității. Biserica Unitariană a acceptat propunerile sale și a inițiat imediat seria de manuale școlare "Kék Könyvtár" - Biblioteca Albastră la care a contribuit și el cu mai multe volume. A fost fondatorul Cercului de Pedagogi Clujeni în ianuarie 1846, al cărui scop a fost reformarea educației. Ideea lui de bază în educație a fost: să predai puțin, dar acel material să fie aprofundat. În procesul de formare trebuie evaluată capacitatea elevului și trebuie menținut interesul lui față de material. În contrarul cu metodele de educație ale timpului său, a promovat metoda învățării prin întrebări puse elevilor și ghidarea lor spre esența materiei precum și faptul că îi considera prieteni pe elevi.

Personal, îl consider pe Brassai Sámuel un model de dascăl pentru că a introdus foarte multe reforme în sistemul educațional cu ajutorul căror Liceul Unitarian a devenit unul dintre cele mai bune din întreaga Transilvanie și m-a determinat și pe mine să aleg această școală pentru lecturile mele.

- Dimény Artur – X.H.

Nagy Lajos, dascălul

Viață și moarte, naștere și plecare definitivă. Toți oamenii locuiesc pe această planetă, al cărei nume este Pământ. Orice am face, activitățile efectuate își lasă amprentă pentru posteritate. Dar ce este această amprentă? O gravură în piatră, desen, un gând notat undeva, un atentat săvârșit sau iubirea sădită în inimi tinere? Care e scopul unui profesor? Nu atât să învețe, cât să educe!

La data de 1 decembrie 1901 s-a pensionat Nagy Lajos (1828-1910), dascălul cel mai în vîrstă al școlii în acea perioadă, care a participat și la revoluția din 1848, a fost îndelung preot și notar principal al bisericiei unitariene. A fost considerat inițiatorul ridicării statuui regelui Mátyás în centrul Clujului. Folclorist, scriitor și poet, cunoscut de întreg Clujul.

Nu l-am cunoscut, dar prezența lui o simțim chiar și acum. Rezultatul faptelor lui se simt și dacă facem o plimbare în centru și simțim privirea atentă a fostului mare rege. Școala noastră se poate mândri cu dascăli ca Nagy Lajos, care și-au dedicat viața nu propriului confort, ci unui scop mareț.

– Pánczél Kata XI.H. -

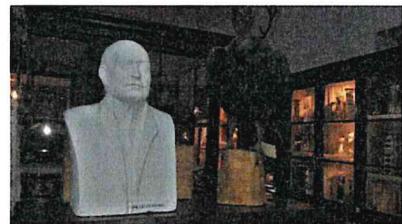
Activitatea lui Gelei József

Gelei József s-a născut pe 20 august 1885 la Árkos (Arcuș) și a murit pe 20 mai 1952 în Budapesta. Domeniul lui de activitate a fost zoologia, a ajuns profesor de universitate și membru al Academiei de Științe Maghiare – MTA (Magyar Tudományos Akadémia).

Lucrările științifice ale lui sunt: studiu despre biopsia Dendrocelum lacteum Oerstd., împerecherea verticală a cromozomilor și importanța acestuia în procesul de moștenire, date pentru biologia celulei, perfecțiunea animalelor la nivelul de protozoare, Feinstrukturen einzelligen Organismen, biologie pentru studenții la medicină.

În 1909 a fost asistent lângă Apáthy István. După studiile din Graz, zece ani a lucrat la Muzeul Zoologic din Cluj iar apoi și-a continuat studiile de zoologie în universitățile din München și Würzburg. În perioada 1919-1924 a fost profesor în Liceul Unitarian din Cluj. A ținut prezentări în străinătate și a participat activ la reînnnoirea educației și cercetării în domeniul biologiei. După părerea mea, a fost și ar fi fost pe o perioadă și mai lungă un profesor excelent în liceu, deoarece avea cunoștințe și experiență necesară ca să fie un pedagog desăvârșit. Pe lângă cunoștințe, ar fi putut să împartă cu noi experiențele sale, fiindcă a avut o viață aventuroasă. A fost un pedagog excelent- fapt demonstrat prin următoarele: școala din Arcus îi poartă numele, în Szeged există stradă denumită după numele dânsului și o tablă comemorativă în palatul reformat, unde a trăit, iar în Liceul Unitarian János Zsigmond sertarul de biologie îi poartă numele și avem chiar și un bust al domnului profesor în expoziție.

Mezei Karsa VII.A

Almási Ildikó, pedagog de excelență

(5. decembrie 1942- 22. februarie 2017) În viața unui elev fie vorba de realizare individuală sau de grup e foarte important rolul unui model, mentor, pedagog. Dar cum poate deveni un profesor, pedagog de excelență? Poate că atunci când dorește să devină personal în viața elevilor, nu numai profesor, ci mult mai mult. Ce a însemnat pentru noi doamna Almási? Cu siguranță nu numai o profesoară, nu numai un pedagog care încerca cu toate mijloacele să prezinte o știință exactă, cum e biologia într-un mod atractiv și pe înțelesul tuturor (pentru unei era chiar o materie distanțată), în fiecare oră ea a reușit să înfiltreze și o lecție de viață. Noi, "Mazárii-Borsók" – grupul care a reușit performanța de a câștiga de patru ori consecutiv concursul regional de cunoașterea naturii - Xantus János, avem ce să-i mulțumim și mai mult, fiindcă ne-a susținut continuu. În pregătirea concursului, a fost atentă la toate detaliile, ne-a îndrumat, ne-a susținut, a creat o echipă din noi. A avut încredere în noi, ceea ce e foarte important, atunci când vine din partea unui profesor către un elev. A realizat între noi o relație atât de strânsă că și după ce am ieșit din băncile școlii ducem mai departe prietenia creată, crescută prin clipele grele de pregătiri, realizări mai mici sau mai mari, eșecuri și succese. Cu toate că era mai mult prezentă la activitățile de echipă, totuși a avut rol important și în dezvoltarea individuală a fiecareia. Considerând vocație cariera de profesor nu a prezentat oboseală niciodată când în după-mese lungi ne-a pregătit la concurs, bacalaureat de biologie sau examen la medicină și totodată pentru viață. A fost și rămâne în viața noastră ca o persoană care în contrar cu vîrsta ei a fost plină de viață, umor, prospețime și înțelegere, cu încurajare se uita la elevi. Si în zilele cele mai întunecate cu umorul ei a înviorat zilele sumbre. A putut să atenționeze cu mult umor elevii despre pericolele din jur (fie vorba despre o boală, sau efectele patimelor dăunătoare). A putut să fie riguroasă atunci când știa că ne ajută cu acest lucru și totuși indulgentă cu cei care știa că n-o să se intersecteze niciodată de biologie. Ne-a condus drumurile prin propriul exemplu fiind un model prin amabilitate, atenție, și dorința ei de a vedea drept rezolvarea oricărei probleme. A așteptat și de la noi gândire critică, rezolvarea logică a tuturor problemelor. Ne-a educat la omenie, altruism și onestitate în toate faptele noastre. A fost foarte greu să ne luăm rămas bun de la ea dar va rămâne întipărită imaginea ei în inimile tuturor elevilor. Deci cine a fost pentru noi doamna profesoară Almási? Persoana care cu ajutorul unui propoziții, cuvânt pronunțat sau chiar nepronunțat, cu o privire, un act, o învățătură ne influențează viața de zi cu zi. Așa a fost și așa va rămâne doamna profesoară Almási.

- Csete Melinda, Márton Ildikó Beáta, Mátyás Eszter, Lukács Kisbandi Ádám - foști elevi -

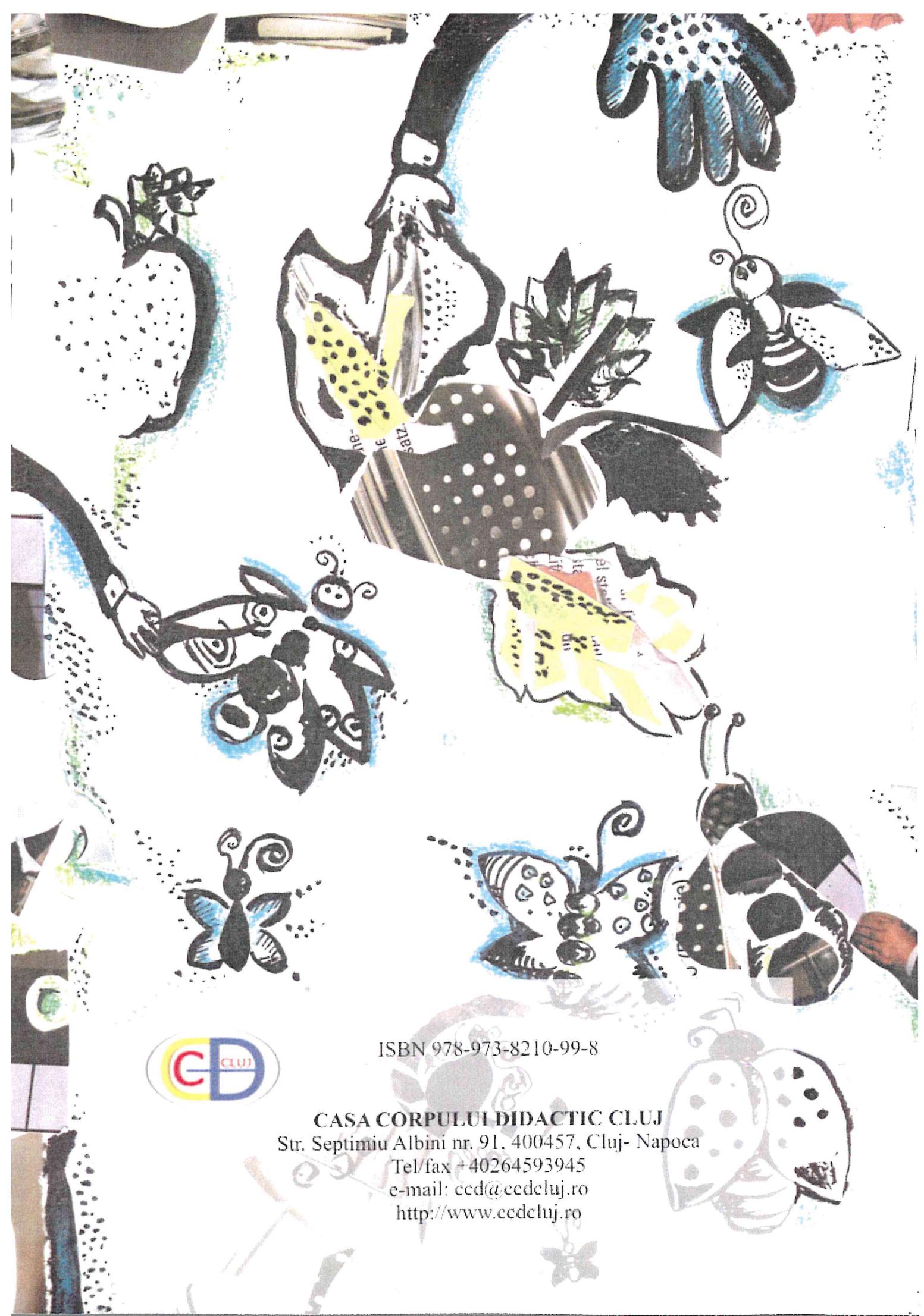
Dorim ca elevii asemenea acestui grup prezentat să-și amintească cu placere de dascălii de odinioară, să fie interesați în documentare și cunoașterea faptelor acestora și să știe să aprecieze actualii profesori, cunoscând valorile reale ale unui bun educator, formator, un îndrumător adevărat.

Echipa de proiect:
Feischmidt Ildikó- bibliotecar- coordonator CDI
Pánczél Kata
Dimény Artur
Mezei Karsa, Csete Melinda

Cuprins

Profesor metodist Pompilia Herman , Casa Corpului Didactic Cluj Prefață	1
dr. Mihaela Popescu, director Casa Corpului Didactic Cluj Laudă dascălilor noștri	2
Profesor documentarist Mihaela Turcu, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Cluj-Napoca CDI – o poartă deschisă spre cultură	3
Profesor Delia Sabou, Seminarul Teologic Ortodox, Cluj- Napoca Dascăl minunat, îți mulțumim!	4
Profesor Mihaela Turcu, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Cluj-Napoca Liliana Șomfălean, un model pentru elevii și colegii săi	5
Profesor Ramona-Alina Marchiș , bibliotecar Iuliana-Sidonia Pușcaș profesor Teodora-Ilinca Mureșanu, Liceul „Andrei Mureșanu” Dej Mina Stanciu – autorul Marșului elevilor Liceului „Andrei Mureșanu” Dej	34
Profesor Olga Teodora Toader, director Daniela Maria Arion, director adjunct Gabriela Gombasi, profesor Anca Rozalia Nagi, profesor Angela Sicoie, Școala Gimnazială „Mihai Vodă”, comuna Mihai Viteazu Dascălii noștri, Școala Gimnazială „Mihai Vodă”, comuna Mihai Viteazu	62
Profesor drd.ing. Nicolae – Leontin Petruța, profesor învățământ preșcolar Gabriela Feșnic – responsabil CDI, profesor Rodica Pîrv , Școala Gimnazială Ceanu Mare Remus Hădărean – „Spiritul viu” din Ceanu Mare	88
Bibliotecar Anca Sfârlea, director Ruxandra Hulpe, director adj. Silvia Salanță , profesor Delia Chereji, profesor Mărincuș Toma, Liceul Teoretic “Gelu Voievod” Gilău Aurel Prigoană – O viață dedicată comunității	95
Bibliotecar Robert Nagy, director Ioan Ivașcu, profesor Felicia Moldovan, profesor Brîndușa Iurea, profesor Teodora Cornea, învățător Diana Brici , Școala Gimnazială Cojocna Învățătorul Ioan Niloș – luptător pentru valoare	106
Bibliotecar Andreea Todea, profesor Camelia Costantea, Școala Gimnazială Viișoara Doctorul Ioan Vescan (1877-1946), ctitor de biserică	113
Profesor responsabil CDI Ioana – Daiana Pop, director Cristian-Ioan Groșan, profesor Marilena Buburuz , Școala Gimnazială Cășeiu Un dascăl de prestigiu al Școlii Gimnaziale Cășeiu – Iosif Bâtiu	123
Profesor responsabil CDI Dénes Okos-Rigó, profesor Paul Iușan, Școala Gimnazială „Ady Endre” Sâncraiu Unul dintre directori noștri, Demeter Tibor	133
Bibliotecar Feischmidt Ildikó, Liceul Unitarian „János Zsigmond” , Cluj-Napoca Dascălii noștri	141
Cuprins	144

ISBN 978-973-8210-99-8

CASA CORPULUI DIDACTIC CLUJ

Str. Septimiu Albini nr. 91, 400457, Cluj- Napoca

Tel/fax +40264593945

e-mail: ccd@ccedcluj.ro

<http://www.ccdcluj.ro>